

Nunalerineq pillugu politikkimik nassuiaat

2007

Kalaallit Nunaanni nunalerinermut takorluukkat

Martsi 2007

Siulequt

Saqqummiussakkut ugguuna, nunalerinermik inuussutissarsiortut qanimut suleqatigalugit suliarineqartukkut, nunalerinermi politikkimik nutarsaanissamut siunnersuummik Naalakkersuisut saqqummiussipput, taannalu tunngaveqarpoq inuussutissanik atuisartunit ujartorneqartunik pitsaalluiannartunik imminullu nappassinnaasumik tunisassiorsinnaanissamik kissaateqarnermik – aningaasaqarnikkut, avatangiisitigut kultureqarnikkullu.

Nunalerine~~rmik~~ politikki ilusilersorneqarpoq nunalerinermut ~~anguniakkanik~~ ~~pingaarnernik~~ takorluukkanillu ~~aalajangersimasunik~~ imaqartillugu. Aammattaaq siunnersuummi ilaavoq aaqqissuusaanermik ataavartumik nakkutilliinissaq, ~~suliniutit~~ ~~pingaarnerusut~~ aqussinnaajumallugit, tassanilu pisariaqartitat pisariaqartumik naleqqussarsinnaajumallugit.

Slettet: q

Slettet: qulliunerusumik anguniagavinnik

Slettet: qulliunerusumik

Siunnersuut ukiuni aggersuni nunalerinermi unammilligassavinnik unammilligassatullu ilimagineqartunik tunngaveqarpoq.

Naalakkersuisoqaatigiit 25. november 2005-imi isumaqatigiissutaanni qulequtat ~~pingaarnerusumillu~~ anguniagassatut uku allaqqapput: ”Nunalerineq uumasuuteqarnerlu ineriartorfiusut:

Slettet: qulliunerusumillu

- 1) Nunalerinermik nersutaateqarnermik allanillu uumasuuteqarnermik inuussutissarsiuteqarneq ineriartortinneqarluni annertusiartortinneqassaaq imminut akilersinnaanerumik inuussutissarsiutaalersillugu.
- 2) Nunaateqarnermik ineriartortitsinermi naatitanik nunatta imminut pilersornerunissaa siunertarineqassaaq.”

Anguniakkat taakku nunalerineq pillugu politikkimik nassuiaammi matumani ilanngunneqarput.

Slettet: ¶
¶

Finn Karlsen

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq

Imai:

Qupperneq

Eqikkaaneq

5

Aallaqqaasiut

7

1.	Nunalerineq pillugu politikkimi 2015-ip tungaanut nunalerinerup ineriartortinneqarnissaanut takorluukkat – anguniakkat – pilersaarutit	8
1.1	Pingaarnerusumik <u>anguniakkat, takorluukkat taakkulu erseqqissaavigineri</u>	10
1.2	Anguniakkat pingaarnerusut	11
1.3	Nunalerineq pillugu politikkimi takorluukkat	12
1.4	Nunalerineq pillugu politikkimi pilersaarutit	14
2.	Pisortat nunalerinermik inuussutissarsiummik aqutsinerat	14
2.1	Kalaallit Nunaanni nunalerinermut tapersiissutit	15
2.2	Allaffissornikkut ingerlatsiviup maannakkut aaqqissuusaanera	19
2.3	Nunalerinermi inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi allaffissornikkut	21
	Aqutsinermik aaqqissuusseqqinneq	
2.4	Nunalerinermik pisortat allaffissornikkut aqutsinerannik eqaallisaaneq pisariillisaanerlu	22
3.	Nunalerinerup ilusaa aaqqissuunneqarneralu	23
3.1	Attaveqaatit	24
3.2	Aaqqissuusaanermik ineriartortitsineq	26
3.3	Nunaateqarnermik inuussutissarsiornermi sinaakkutaasumik atugassaritinneqartut	26
3.4	Naleqalersitsisarnerup tamarmiusup isiginiarneratigut annertunerusumik isertitaqartarnissaq	28
3.5	Tuniniaavinni pissutsit pitsaannerusut	28
3.6	Tunisassiortunut atugassaritinneqartut	29
3.7	Ilinniartitaanermut atugassaritinneqartut aamma misileraaneq	30
3.8	Tapersiisarnermi atugassartitaasut	30
4.	Nunalerinermi tunisassiorneq - tunisassiat	32
4.1	Naatitanik naatsiaanillu tunisassiorneq	33
4.2	Orpissanik ikkussuineq aamma naatsitsiviliorneq	34
4.3	Takornariartitsineq	34
4.4	Sanalukkat	34
4.5	Immunnik nersussuullu neqaanik tunisassiorneq	35
4.6	Meqqulinnik tunisassiorneq	35
4.7	Tuttuuteqarneq	35
4.8	Timmiaateqarluni tunisassiorneq	36
5.	Nunalerinermi aningaasaqarneq	36
5.1	Ingerlatsinermi aningaasaqarneq	37
5.2	Inuiaqatigiit aningaasaqarnerat	39

Slettet: ¶

Formateret: Punktopstilling

Slettet: ¶

Slettet: .

6.	Politikkikkut isiginiagassat allat	40
6.1	Nunat tamat akornanni pisussaaffiit	40
6.2	Siunnerfeqarluni ajartorneqartunillu aqunneqartumik siunnersuineq ilinniartitaanerlu	42
7.	Ilanngussat	
	Ilanngussaq 1, Nunalerineq pillugu Siunnersuisooqatigiit aaqqissuussaanerat	44
	Ilanngussaq 2, Nunalerineq pillugu inatsisit peqqussutit nalunaarutillu	45
	Ilanngussaq 3, Nunani allani nunalerinermut tapersiissutit	46
	Ilanngussaq 4, Naalakkersuisut nunalerinermut iliiusissatut pilersaarutaat	48
	Ilanngussaq 5, Nunap assingani Kujataani savaateqarfiit	49

Nunalerineq pillugu nassuiaammik eqikkaaneq

Aallaqqaasiummi kiisalu kapitali 1-mi nassuiaatip suliarineqameranut tunuliaqut, nunalerinermik inuussutissarsiuteqarnerup oqaluttuassartaa kiisalu Kalaallit Nunaanni maannakkut nunalerinermi savaateqarnermilu kisitsisit allaaserineqarput. Immikkoortuni 1.1 – 1.4 pingaarnerusumik anguniakkat, takorluukkat aalajangersimasut kiisalu taakkunannga erseqqissaaneq aamma nunalerinermik inuussutissarsiuteqartut iliuusissatut pilersaarutaat allaaserineqarput.

Slettet: qulliunerusumik

Nassuiaat nunalerinermi ukiuni aggersuni unammilligassavinnik unammilligassatullu ilimagineqartunik aallaaveqarpoq, ilusilersorneqarlunilu nunalerinermik ineriartortitsinermi pingaarnerusumik anguniakkanik aammalu takorluugavinnillu imaqartillugu. Qulaani taaneqartunik piviusunngortitsineq pissaaq pisunik malittarininnikkut aaqqissuussaanermillu ingerlaavartumik nakkutilliinikkut, inuussutissarsiutip ineriartortitsiinneqarnerata, kissaatigineqartut ingerlanissaa qulakkeerniarlugu.

Slettet: i

Slettet: qulliunerusumik

Slettet: nangitseqqiinnikkut

Slettet: inneqarani

Slettet: sammivissaatut

Slettet: ineriartornissaa

Slettet: ssane

Slettet: vineqarl

Kapitali 2-mi allaaserineqarpoq nunalerinermik inuussutissarsiut qanoq aqunneqarnersoq, aaqqissuunneqarluni aammalu Kalaallit Nunaanni ullumikkut tapersiisarnermik aaqqissuussinerit suut atuunnersut aammalu aqutsiveqarfiup qanoq aaqqissuussaanera allaaserineqarluni. Pingaarnertut immikkoortuni arlalinni nassuiarneqarpoq aqutsiveqarfik inuussutissarsiutinillu tapersiisarfik qanoq aaqqissuussivigeqqinnissaa kissaatigineqarnersoq, minnerunngitsumillu allaffeqarfiup qanoq sule-riarfiullalersinneqarnissaa piuminarsinneqalernissaa kissaatigineqarnersoq.

Kapitali 3-mi, nassuiaammi kapitalitut pingaarnersaasumi, nunalerinerup qanoq iluseqarnera aaq-qissuunneqareralu nassuiarneqarpoq, aammalu kapitalimi qitiusutut apeqqutigineqarluni taamaalil-lunilu eqqartorneqarluni Kalaallit Nunaanni maannakkut ilaqutariikkuutaarluni nunaateqarfiit miki-nerusut attatiinnarneqarnissanersut, imaluunniit aaqqissuussanerup aallanngortinneqarnissaa inger-lanneqassanersoq, tassani nunaateqarfiit ullumikkut piusut kattussuunnerisigut nunaateqarfiillu an-ginerusut akunnaannerusullu pilersikkiartortinneqassanersut.

Slettet: aaqqissuussaanera

Attaveqaatit, niuernermi pissutsit, tunisassiorunut atugassaritinneqartut aamma nunalerinermik inuussutissarsiornermi piumasaqaatit atugassaritinneqartullu allat ullumikkut atuuttut allaaserine-qarput, taannalu aallaavigalugu nunaateqarnermik inuussutissarsiornermi nunaateqarfinni ataasiak-kaani qanoq iliornikkut ingerlatsinermi aningaasaqarniarnermi sinneqartoorteqarnissamut piler-saarutiniq iliuusissatullu pilersaarutiniq siunnersuusiortoqarluni. Sammineqarput soorlu nalillit qa-noq naleqarnerulersinneqarnissaat, tamannalu pissasoq nunalerinermi pisariillisaanikkut ineriartor-titsinikkullu. Kapitalimi aamma Namminersornerullutik Oqartussat iluanni ilinniagaqamerup ilin-niagaqaqqittarnerullu aaqqissuunneqarnissaanut siunnersuusiortoqarpoq.

Slettet: aaqqissuussaanerup inoqutigiit nunaateqarfii mikine-rusut atorlugit maannakkut aaq-qissuussaaneg Kalaallit Nunaanni ingerlatiinnarneqassanersoq sammineqarpoq taamaalillunilu oqallisigineqarluni, tassani nuna-a-teqarfiit ullumikkut piusut kattus-suunnerisigut nunaleriffiit angine-rusut akunnaannerusullu pilersik-kiaortinneqassallutik.¶

Slettet: m

Slettet: Immikkoortut

Slettet: allaaserineqarpoq

Kapitali 4-mi nunalerinermi maannakkut tunisassiarineqartartut tunisassiallu assigiinngitsut atuar-neqarsinnaapput, aammalu naatitanik naatsiaanillu tunisassiornermi, orpinnik naatitsisarnermi, naa-titsiviliornermi, takomariaqarnermi, sanaluttarnermi, immunnik nersussuarnillu tunisassiornermi,

amminik tunisassiornermi, tuttuuteqarnermi aammalu kukkukuunik tunisassiornermi ineriartorfissatut periarfissanik tikkuussisoqarluni.

Kapitali 5-imi ingerlatsinermi aningaasaqarneq aamma inuiaqatigiinni aningaasaqarneq allaaserineqarput, nunalerinermi qanoq annertutigisunik tapersiisoqartarneranik allaaserisaq ilanngullugu. Ingerlatsivimmit nunalerinermi aningaasaqarnermik nalilersuisoqarnissaa siunnersuutigineqarpoq, taamaalilluni siunissami nunalerinermi tapiissutissatut pisariaqartitat eqqornerusut ingerlatsivimmit saqqummiunneqartarsinnaaniassamata.

Slettet: Allaffeqarfimmi

Slettet: allaffeqarfi

Slettet: Kisiannili nunaleriner-
mik inuussutissarsiortut nammin-
neq ingerlatsinermi aningaasaqar-
nermik arlalinnik takussutissior-
put, taakkulu ilanngussani atuar-
neqarsinnaapput.

Slettet: u

Kapitali 6-imi allaaserineqarput Kalaallit Nunaata nunat tamat akornanni pissaaffii eqqarsaatigalugit politikkikkut isiginiagassat allat, aammalu Kalaallit Nunaat nunalerineq eqqarsaatigalugu nunarsuarmi qanilliarthorneq aammalu pisassussaaffiit nunap malitassai ineriartortitsitassaalu qanoq isummerfigineqarsinnaaneritut najoqqutassiortoqarluni, assersuutigalugu WTO-mi malittarisassat Nunanullu Avannarlarmioqatigiinnut allanut attaveqarnerit eqqarsaatigalugit.

Kapitalimi aamma allaaserineqarpoq anguniagaqarluni ujartorneqartullu tunngavigalugit aqutanik siunnersuisarnerup ilinniartitaanerullu, ingerlaavartumik ilinniattiseqqittarnerup kiisalu nunaleriner-
nermi ingerlatsilernissamut inuusuttut kajumilersinniarlugit suliniuteqarnerup qanoq pingaaruteqar-
tigineri.

Naggasiullugu allaaserineqarpoq nunalerinermi pisariaqartumik ilisimasaqalernissaq eqqarsaatigalugu misileraasarnerit pillugit apeqqut, taamaalilluni nunalerineq ingerlaavartumik ineriartorsinnaaniassammat aammalu nunarsuarmi piumasaqaatit atugassaritinneqartullu annertusiartortut eqqarsaatigalugit ineriartortitsisoqarsinnaaniassammat naleqqussaasoqarlunilu.

AALLAQQAASIUT:

Kalaallit Nunaanni nunalerinerup oqaluttuarsartaa

Kalaallit Nunaanni nunalerineq atlantikup avannaani nunalerinermi kulturimut ilaavoq, soorlu tamanna Savalimmiuni, Islandimi Norgemilu takusinnaagipput.

Kalaallit Nunaanni nunalerinerup oqaluttuarsartaa piffissami sivisuumi ingerlanikuuvoq, qallunaatsiaat ukiuni akunnattuni nunalerinerat aallarnerfigalugu; 980-ikkunniit ukiup 1500 missaata tungaanut.

Nunalerinerput nutaaliaasoq 1783-imi aallartippoq, tassa norgemioq Anders Olsen Tupernalu Nuup eqqaaneersoq Igalikumi qallunaatsiaat biskopeqarfigisimasaanni illukut eqqaanni nersussuaateqartutut nunassimmata. Kinguaavi Igalikumi ullumikkumut nunalerisuupput. Taamaalilluni Kalaallit Nunaanni ukiuni 225-inng^ulersuni nunalerisoqarnikuuvoq. Savaategarneq nutaaliaasoq 1906-imi aallartippoq, tassa palasi Jens Chemnitz savalimmiomiut savaataannik eqqussimmat, taassumalu kingorna naalagaaffi^{up} 1915-imi islandimiut savaataannik eqqussi^{neqaratigut} ilaneqar^{tunik}. Piffissaq tamakkerlugu savaatillit siulliit 1920-ikkunni 1930-ikkunnilu nunaateqarfinnik piorsaappput, tassa Otto Frederiksen 1924-mi Qassiarsummi qallunaatsiaqarfikumi siullersaalluni naasorissaa-sunngormat.

Slettet: iv

Slettet: i

Slettet: k

Slettet: mmat

Slettet: u

Slettet: put

Slettet: savaatilingormat

Inuussutissarsiut ukiuni qulikkaani siullerni ingerlatsiniapiloorfiuvoq, tassa ukiu^{mi} silami neriniartisinermik tunngaveqarami, ukiuni aputeqarfioqisuni uumasunik annaasaqar^{fiusarluni}. Tunisassioriaaserli taanna aningaasaqarnermut naleqqutinngilaq, inuussutissarsiullu ukiuni 30-ni kingullerni annertuumik ineriartornikuuvoq, tassa tunisassiorneq nunaateqarfinnut ikingaatsiartunut eqiterneqarnikuulluni. Taassuma kingorna savat inaat pisariaqartut, savat nerukkarluartarnerat paarineqarnerallu aammalu nunamik naatitsiviliornikkut nerukkaatissanik nammineq tunisassiorneq pilersinneqarput.

Slettet: kkt

Slettet: neriniartitsinermik annertuumik

Slettet: tarluni

Kalaallit Nunaanni nunalerineq, kisitsisit pissusiviillu, ukioq 2007

- Nunalerineq ullumikkut pingaartumik Narsap, Qaqortup aamma Nanortaliup kommuniini ingerlanneqarpoq, Paamiut Nuullu kommuniini ataasiakkaanik nunaateqartoqarluni.
- 1/1 2007-imi 55-inik savaateqavaateqarfeqarpoq kiisalu marlunnik tuttuuteqarfeqarluni. Taakkunannga 51-it piffissaq tamaat ingerlatsiviupput.
- Savaatit, tassa angutikuluut arnavissallu 21.282-iupput.
- Savat erniortut 20.390-iupput, tassa agguaqatigiissillugu savaateqarfimmi ataatsimimi savat erniortut 417-iupput.
- Ukiumut savaaqqat erniusartut 27.000-it sinnerlugit amerlassuseqarnissaat missingersersorneqarpoq.

Slettet: r

- Taakku saniatigut hestit 215-iupput, nersussuit 24-ullutik kiisalu tutut nujuitsut 3.000-it missaaniillutik.
- nunalerinermi tunngaviupput, Atlantikullu Avannaa eqqarsaatigalugu uumasunut tamugar-
tortunut pitsaanik neriniarfeqarluni.
- Narsap, Qaqortup Nanortaliullu kommuniini savanut erniartortunut 70.000-it sinnerlugit amerlassusilinnut neriniarfiusinnaasut nalunaarsorneqarnikuupput.
- Kalaallit Nunaata Kitaata Kujataani savanut erniartortunut 100.000-it sinnerlugit amerlassusilinnut neriniarfeqarsinnaasoq ilimagineqarpoq.
- Kalaallit Nunaata Kitaata Kujataani qooqgersimanerni sulii annertuumik naatitsiviusinnaasunik peqarpoq.

Slettet: Neriniarfiit

1. Nunalerineq pillugu politikkimi 2015-ip tungaanut nunalerinerup ineriartortinneqarnissaanut takorluukkat – anguniakkat – pilersaarutit.

Nunalerinermi unammilligassat annertuut immikkoortuni arlalinni siumut isigaluni suliniuteqarnissamik pisariaqartitsilerput. Suliniutit nunaateqarnermik inuussutissarsiormi ineriartornissamut periarfissaqarnissaq qulakkiissavaat, taakkulu inuussutissarsiortut tunisassiaannik atuisartut pisariaqartitaat malissavaat, sapinngisamilu inuiaqatigiit ineriartornissamik kissaataannut naapertuutissallutik.

Unammilligassat inuussutissarsiortut, Savaatillit Peqatigiit Suleqatigiissut (SPS) aamma Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit, qanittumik suleqatigalugit aqqinniarneqassapput.

Immikkoortut uku suliniuteqarfigineqassapput:

Inuussutissarsiortut piumassuseqalersinniarlugit aqqissuussaaneerit pitsaanerusut, taamaaliornikkut nunalerinermi pisortat namminersortullu aningaasaliineranni pisuussutiniik naammassisaqarsinnaassutsimillu pitsaanerusumik atuisoqarsinnaalersillugu.

Allaffissornikkut ingerlatsiviup pisariillisarnissaa malittarisassallu piuminarsaanissaq, ilaatigut aqutsinerup pisariillisarneratigut, allaffissornermi qarasasiakkut aqqiinerit pitsaanerusut atornerisigut nunalerinermilu naleqquttumik annertus-susilinnik malittarisassanik sakkukillisisinikkut.

Nutaaliornermi tunisassianillu ineriartortitsinermi aalajangersimasumik anguniagaqarluni suliniutit ilaatigut SPS-ip inuussutissarsiormilu siuarsa-nermik suliaqartut allat suliffeqarfiillu akornanni pitsaanerusumik suleqatigiilernikkut kiisalu Nunalerinermut Siunnersuisoqarfimmit pisinnaasat ineriartortinneqarnerisa ingerlateqqinneratigut.

**Siunnersuinermi allaffissornermilu sulianik ilisimasaqarnerup kiisalu pisinnaasanik ineriartortitsiner-
mik suliniuteqarnerup qulakkeernissaa** ilaatigut inuussutissarsiortunik ilinniartitsinerup ilinniartitseqqittarnerullu qitiutillugit isiginiarneqarnerisigut.

Immikkoortut qitiutinneqartussat ilaatigut nunalerinermi pingaarnerusumik anguniakkanut takorluukkanullu ilanngunneqassapput, ilaatigullu suliniutivittut aallartinneqartussaallutik, tassani ingerlaqqinnermi taakku tamarmik immikkut piviusunngortinniarnerni akisussaasulerlugit.

1.1 Pingaarnerusumik anguniakkat, takorluukkat taakkulu erseqqissaavigineri

Soorlu inuussutissat pillugit politikkip UPA 2004-imi nassuiaassutigineqarnerani allaaserineqarpog inuussutissanik tunisassiorneq Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni pingaaruteqarlunnartog. Inuiaqatigiit namminersortut tamarmik inuussutissat ilaatigut qularnaatsuunissaat kissaatigisarpaat, ilaatigut pitsaassuseq eqqarsaatigalugu, kisiannili aamma pilersuinerup qularnaatsuunissaa eqqarsaatigalugu. Imminut pilersorsinnaanerup annertussusianut periarfissaviit apeqqutaapput.

Taamaalilluni inuussutissanik pilersorneqarnerup qanoq annertutiginissaanik aalajangernerup nunalerinermilu tunisassiat pisariaqartinneqartut tunisassiarineqarnissaannik qulakkeerinninissaq nunalerinermi politikkip siunertarissavaa. 2006-imi Narsami toqoraavimmi savaqqat 21.390-it toqorarnearput, taakkulu 344 tonsinik oqimaassuseqarput aammalu savat 1.440-it 35 tonsinik oqimaassusillit toqorarnearlutik, tassa Kalaallit Nunaanni inuk ataaseq ukiumut savaqqamik/savamik 6,6 kg-mik nerisarpog. Neqinik tunisassiat nunamut eqqussat inummut ataatsimut ukiumut 55 kg-it missaaniipput.¹ Savaqqanik tunisassiornerup annertusineqarnerinnaagut nunami neqinik tuniniaavimmi nunanit allanit neqinik eqqussuineq qaangerneqassappat pisariaqartinneqassaaq tunisassiat marloriaatingajannngortinneqarnissaat, tamannalu annertoorujussuarmik anguniagaqarnertut oqaatigisariaqarpog.

Inuussutissat peqqinnartut peqqilluni inuunissamut pisariaqarput, aammalu tunisassiorneq nerisassiornerlu kultureqarnermut pingaaruteqaqaluni. Tassunga ilanngunneqassaaq tunisassiorneq amerlasoorpassuarnit isertitsissutaasartog suliffissaqartitsillunilu kiisalu nunami sumiiffinnut assigiinngitsunut nunassittarnermik qulakkeerisuusarluni. Nunalerineq pillugu politiktimi pingaarnerusutut anguniakkat immikkoortuni ukunani eqikkarneqarsinnaapput:

- Pilersuinerup qulakkeerneqarnissaa
- Atuisartut inuussutissanik naleqquttumik akilinnik qulakkiivigineqarnissaat
- Inuit nunaannarmi najugaqartut inuuniarnerminni naleqquttumik atugassaqarnissaasa qulakkiivigineqarnissaa
- Nunalerinermi allanngorartuunngitsumik isertitaqartarnissap qulakkeerneqarnissaa
- Tuniniaaviit allanngorartuujunnaarsinneqarnissaat

← - - - - Formateret: Punktopstilling

¹ Naatsorsueqqissaartarfik naapertorlugu neqinik tunisassiat 3000 tonsit missaaniittut ukiumut eqqunneqartarput. Tungavigigaanni Kalaallit Nunaanni inuup ataatsip ukiumut neqit neqinillu tunisassiat 100 kg nerisarai, savaqqanik savanillu tunisassiat nerineqartartunit tamarmiunitsit 7%-it missaaniissapput, eqqussat 55%-iullutik neqillu nerineqartartut allat, arferit, puisit, tuttut il.il. 38%-iullutik.

- Nunalermermi tunisassiorsinnaassutsip annertusarnissaa, teknikkut ineriartornerup annertusarneratigut aammalu aaqqissuussaannerup ingerlaavartumik naleqqussartarnissaata qulakkeerneqarnissaa
- Unammillersinnaassutsip qulakkeerneqarnissaa pitsanngorsarnissaalu
- Inuussutissat qularnaatsuunissaat pitsaasuunissaallu
- Avatangiisit nunalerinerlu pillugit politikkit
- Inoqutigiit nunaatillit saniatigut allanillu isertitaqartarnissaat

Immikkoortut qulaaniittut nunalerineq pillugu politikkit isummanut nunani sanilliuffigisartakkat-sinni atuuttunut naapertuupput.

Kalaallit nunalerinermi tunisassiaat nunami namminermermi tunineqarnerusarput. Tassani pineqanngilat Kujataani tuttuuteqarnermik inuussutissarsiorneq kiisalu savat amiinik aamma savat savaaqqallu meqquinik avataanut tunisisarneq, taakku nunanut allanut tuniniarneqarnerusarput. Kalaallit nulerinermi tunisassiaanik annertunerusumik tuniniaanissaq, pingaartumik savaaqqat neqaannik, ukiuni aggersuni pisinnaanngilaq, tassa nunami namminermermi tuniniakkat amerlassusaat naammannngimma-ta. Siunissami avammut tuniniaanissaq tunisassiat ataasiakkaat eqqarsaatigalugit immaqa annikit-sukkaartunik tuniniassiorfiussaaq, assersuutigalugu kalaallit savaaraataat immaqa nunat tamat akor-nanni pitsaasunik sutorniartarfinnut tuniniaavinnut tuniniarneqarsinnaassapput.

Nunalerineq ilaatigut nunap karsianit tapiissuteqartarnikkut aningaasalersorneqarpoq, pingaartumik savaaqqat neqaannik aammalu nunalerinermi tunisassianik allanik tunisassiornerup ingerlatiinnar-neqarnissaanut ineriartortinnissaanullu, aammalu savaaqqanik tunisassiorneq nunat allamiut savaa-taasa savaaraataasalu neqaannik eqquusuinermermi akitsuuteqartitsinikkut illersugaalluni. Nunat tamat akornanni eqquusuinermermi akitsuut eqquussukkanillu killilersuineq takornartaanngilaq, nunallu amer-lanerit nunalerinermermi namminneq tunisassiornerisa ingerlatiinnarneqarnissaanut pisariaqartutut isi-gineqartarluni.

Tapiisarneq pillugu politikki aamma aaqqissuussaannerup politikki nunalerineq pillugu politikkit pingaarutaasumik qitiussapput. Taamatuttaaq niuerfinni ujjartorneqartut tunngavigalugit tunisassior-nerup pisariillissarnissaanik naleqqussarnissaanillu suliaqarnerit pingaarutaasumik qitiussapput.

Taamaammat Naalakkersuisut isumaqarput pingaarnerusumik anguniakkat takorluukkallu tunnga-vigalugit nunalerineq pillugu politikkip isikkulersorneqarnissaa pingaaruteqartoq, taakkulu tamakku piviusunngortinniarnaranni iliuuserivinneqartussat ikorfartussavaat.

Kalaallit Nunaanni nunalerinerup pingaaruteqartutut inuussutissarsiuutaanera pissuteqarpoq Kalaal-lit Nunaata Kitaata Kujataani neriniartitsivinnik pitsaasunik pissusissamisoortunik pissarsiorfissa-qarmat nunalerinermermik ineriartortitsisinissamut tunngaviusinnaasunik:

- Nuna qaqqartooq, qooqqersimanerini qaqqallu sivinganerini naatitsinissamut periarfissalik.

- Tamugartortunut soorlu savanut, nersorsuarnut tutunullu nujuitsunut pitsaasunik naammattunillu neriniartitsivissalik.
- Naatsorsorneqarpoq Nanortaliup, Narsap Qaqortullu kommuniini savanut erniortunut piarlinnut 70.000-it missaaniittunut neriniarfissaqartoq.
- Neriniartitsiviusinnaasut tamarmiusut, Kalaallit Nunaata Kitaata Kujataani tamarmi avannarpasissuseq 50 grademiit avannarpasissuseq 64 grademut naatsorsorneqarsinnaavoq savanut erniortunut 100.000-inut neriniartitsivigineqarsinnaasoq.

Taamaalilluni Kalaallit Nunaata Kitaata Kujataani neriniartitsiviqarsinnaaneq tunngavigalugu nunalerineq annertuumik ineriartornissamut periarfissaqarpoq.

Neriniartitsiveqarneq pitsaasuugaluartoq aamma paasineqartariaqarpoq nunarsuarmi tamarmi tuniniaaneq imaattoq nunalerinermi tunisassiornermi aningaasartuutit taamaallaat tuniniaavinni akit tunngavigalugit matussuserneqarsinnaanngitsut. Taamaammat nunalerinermut tapersiinissaq pisariqarpoq.

1.2 Anguniakkat pingaarnerusut

Suliamut attuumassuteqartut pingaarnerusumik anguniagaqarnermi isiginiagassat tassaapput atuisartuq tunisassiorlorlu.

Atuisartup anguniagaraa inuussutissanik kalaallit tunisassiaannik pitsaasunik naleqquttumik akilinnik pilersorneqarnissap qulakkeerneqarnissaa.

Tunisassiortoq naammattumik isertitsinissamut tunngavissaqarnissamut qulakkiivigineqassaaq kiisalu kalaallit inuussutissaannik tunisassiornerat ingerlatiinnarniarlugu ineriartornissamut periarfissanik qulakkiivigineqassalluni.

Ammattaq piumasaqaataasariaqarpoq tunisassiorneq taanna avatangiisini imminut nappassinnaanermik tunngaveqarluni sulii ingerlanneqassasoq, neriniartitsiviit uumasunillu illersuineq eqqarsaatigalugit.

Ataani ukiuni aggersuni nunalerineq pillugu politikkimi pingaarnerusut anguniassat Naalakkersuisut siunnersuutaat issuarneqarpoq:

Atuisartut inuussutissanik kalaallit tunisassiaannik naleqquttumik akilinnik pitsaasunik pilersorneqarnissaat qulakkeerneqassaaq.

Kalaallit Nunaanni nulerinermi tunisassiorlut isertitsinissamut naammattumik tunngavissaqarnissamik periarfissaqasapput kiisalu kalaallit inuussutissaannik tunisassiorneq ingerlatiinnarniarlugu ineriartornissamut periarfissanik qulakkiivigineqassallutik, imminut nappassinnaasumik tunisassiorneq tunngavigalugu.

Slettet: være

Slettet: sikret

Kalaallit Nunaanni nunalerinermi nunalerisut tassaasut naammassinnissinnaalluartut, imminut akilersinnaasut pitsaassutsimillu nalunngisaqarluartut naammatumik isertitataqartatut, tunisassiornermillu imminut napatissinnaasumik ingerlatsisut taamaalilluni anguniarneqarput.

Anguniagaq anguniarlugu nulerinermi ineriartortitsinissaq piumasqaataavoq, tassa maannakkut tunisassiornerup atuisartut ujartuinerat naammassisinnaangimmagu, Narsamilu toqoraavimmi naamaassisaqarsinnaassutsip atorluarneqarnissaata qulakkeernissaanut annikippallaarluni. Naalakkersuisut isumaqarput savap erniortup ataatsip amerlanerusunik erniortarnissaa annertunerusumik tunisassiornissamut pisariaqartoq.

Nunalerinermi imminut nappassinnaasumik ineriartornissami piumasqaataavoq tunisassiornerup naammaginartumik isertitaqarnissaat, tunisassiornermi unammillersinnaassuseqarnerunermik, tunisassianik pitsaanik tuniniaanikkut aammalu tunisassiareqqiinerunikkut/igariaannarnik tunisassiornerunikkut pilersinneqartumik.

Taamaalilluni Naalakkersuisut pingaartippaat kalaallit nunalerinermi tunisassianik imminut pilersorinnaanerisa annertusarnissaa, takuuk Naalakkersuisooqatigiit isumaqatigiissutaat.

1.3 Nunalerineq pillugu politikkimi takorluukkat

Nunalerinermi politikkimi anguniakkat pingaarnert anguneqassappata pisariaqartinneqarpoq _nunalerinermut sinaakkuttissat naleqqutt.

Taamaammat nunalerinermi sinaakkutaasumik atuqassaqartitsinissamik imatut Naalakkersuisut takorluuqarput:

Naalakkersuisut ikiuinissaaq kissaatigaat, aningaasatigut imminut nappassinnaasumik ineriartornissap piviusunngortinnissaa aammalu Kalaallit Nunaanni nunalerinermi uumasuuteqarnermilu inuussutissarsiuteqarnerup annertusarneqarnissaa anguniarlugit.

Taamaalilluni takorluugaavoq sinaakkutissanik pilersitsisoqassasoq, sinaakkutissallu taakku nunalerinerup iluani suliffeqarfinnik pilersitsinermi ineriartortitsinermilu pitsaanerpaamik periarfissiissasut, sinaakkutissallu taakku immineq napasinnaasumik inuussutissanik tunisassiorneq, tunisassianik ineriartortitsineq tunisinerlu ikiorsissagaat.

Nunalerinermi sinaakkutaasumik atugassaritinneqartussamut takorluugaq

Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit nunalerinermi suliffeqarfinnik aallartitsinissamut ineriartortitsinissamullu sinnaakkutaasa imminut napassinnaasumik inuussutissanik tunisassiorneq, tunisassianik ineriartortitsineq tuniniaanerlu siuarsassagaat tapersorsorlugillu – tamanna inuiaqatigiit aningaasaqarneranni imminut akilersinnaasutut nalilerneqaraangat.

Atuisartut ujartugaat tunngavigalugit nunap inuussutissaataanik pitsaanerusumik angusaqarnerullunilu atuinnissamik annertunerusumillu nammineq tunisassiornissamik anguniagaqarnermi piumasaqaataavoq nunalerinermi ilinniartitaanermik kiisalu naleqquttunik misileraalluni ineriartortitsillunilu suliniuteqarnissaq.

Naalakkersuisut taamaammat nunalerinermi nutaaliornermut pisinnaasanillu ineriartortitsinermut imatut takorluugaqarput, tunisassiorlut pingaernerit, tunissiorlut tuniniaasullu eqqarsaatigalugit:

Nunalerinermi nutaaliornermut pisinnaasanillu ineriartortitsinermut takorluukat

Nunalerinermi suliffeqarfinnik ingerlaannarsinnaasunik ineriartortitsinermi nutaaliorneq pisinnaasanillu ineriartortitsineq pingaaruteqartumik tunngaviupput.

Naatitsiveqarnermi uumasuteqarnermilu nunalerinermi nutaanik tunisassiornernut aningaasaliinissamut aalajangersimasunik sinaakkuteqarnissaq pisariaqartinneqarpoq – taarsigassarsinerit, ineriartortitsinernut tapiissutit taarsigassarsianullu qularnaveeqqusiinerit eqqarsaatigalugit. Nunalerinermi tunisassiassanik nutaanik nutaaliornissamut suliniuteqarnermi inuussutissarsiutinut tapersii-sarnermi aaqgissuussinerit avataanni ineriartortitsinernut immikkut aningaasaanik immikkoortitanik pissarsisinnaanissaq pisariaqarpoq, taakkulu imatut annertussuseqartigissapput suliniutit nutaat piviusunngortinneqarsinnaallutik. Tamanna tunngavigalugu tunisassiat nutaat piviusunngortinnissaannut ineriartortitsinernut aningaasat pisariaqartut pisortat immikkoortitassaasa annertussusissaat nalilersussallugu pisariaqarpoq.

1.4 Nunalerineq pillugu politikkimi pilersaarutit.

Naalakkersuisut isumaqarput Inatsisartut aningaasanut inatsisaanni aningaasaliissutit ineriartortitsinermilu suliniutit inuussutissarsiortut qitiusumi illu allaffeqarfik suleqatigalugit pisariaqartutut isigisaat ataqatigiissillugit ineriartortitsisoqartariaqartoq.

Naalakkersuisut isumaannut aallaaviuvoq Inatsisartut aningaasanut inatsisaannit aningaasaliissutigin eqartartut inuiaqatigiit aningaasaqarniarannut pitsaasumik tapersiinissaat tunngaviussasoq. Inuiaqatigiit aningaasaqarniarannut pitsaasumik tapersiineq kalaallit inuussutissaataasa qulamaatsuunissaannut atatillugu isigineqassaaq, inuussutissat amerlassusaat pitsaassusaallu eqqarsaatigalugit.

Naalakkersuisut taamaalillutik ineriartortitsinermut, ilinniartitaanermut nutaaliornermullu aningaasaliissutit pingaartinniarpaat, tunngavigalugu nunalerinermi ingerlatsinermi aningaasaqarneq imatut aaqgissuunneqassasoq imminut akilersinnaasumik ingerlatsinissaq periarfissinneqavilluni.

Nunalerinermut politikkikkut kissaatit piumasaqaatillu erseqqissarniarlugit Naalakkersuisut pisariaqartitsineq naapertorlugu nunalerineq pillugu inatsimmut allannguutissatut siunnersuummik saq-qummiiniarput, taassumalu saniatigut Naalakkersuisut iliuusissatut pilersaarummik suliaqarput, taannalu ilanngussaq 4-tut ilanngunneqarpoq.

2. Pisortat nunalerinermik inuussutissarsiummik aqutsinerat.

Pisortat sooq nunalerinermik inuussutissarsiummik aqutsissappat?

Pisortat ingerlatsinikkut aqutsinerat arlalinnik siunertaqarsinnaavoq, immikkoortut ataasiakkaat inuiaqatigiinnut pingaaruteqartutut isigineqartut peqataaffiginissaannik killilersuiffiginissaannillu kissaateqarnermiit, aningaasaqarnerup qitiusumiit tamakkiingajattumik aqunneqarneranut, tassani pisortat tulleriarinerat kisiat tunngavigalugu inuussutissarsiorneq ingerlanneqarluni ineriartortinneqarlunilu.

Nunatsinni nunalerinermik inuussutissarsiuteqarneq ukiuni kingullerni annertungaatsiartumik pisor-taniit aaqgissuunneqarpoq, tassa isertitaqarnermi pissutsit inuussutissarsiut ataatsimut isigalugu imaannikuummata tapersiinermi ineriartortitsinermilu inuussutissarsiummut pisortat annertuunik aningaasaliissuteqartarlutik.

Taassuma saniatigut pisortat avatangiisit pisuussutillu eqqarsaatigalugit pisussaaffeqarput, sumiiffinni ataasiakkaani aammalu nunami namminermi nunallu tamat akornanni Kalaallit Nunaata tuusameqarneranut tunngatillugu. Uani taaneqarsinnaapput uumasunik illersuineq, pinngortitamik aqutsineq, inuussutissat isumannaatsuunissaat il.il. Immikkoortut tamarmik inatsisiliuuffigineqartariaqarput killilersomeqarlutillu.

2.1 Kalaallit Nunaanni nunalerinermut tapersiissutit

2007-imut aningaasanut inatsimmi nunalerinermik inuussutissarsiornermut toqqaannartumik tunngassuteqartunik marlunnik pingaarnertut kontonik, tassa konto 50.08.16, Nunalerinermik inuussutissarsuteqartunut aningaasalersuinikkut tapersiisarneq aamma 50.08.17, Ineriartortitsinermut tapersiissutit, nunalerineq. Taakku saniatigut suliaasaqarfik 51, aningaasanut inatsimmi nunalerinermut aningaasat nunalerinermik inuussutissarsiummut atugassanik imaqarpoq, taarsagassarsiat ernialersukkat 30%-iullutik, sinerilu taarsigassarsiaallutik erniaqanngitsut taarsersugassaanngitsullu.

Pineqarput immikkoortuni ukunani ingerlatanut assigiinngitsorpassuarnut kontot:

1. Nunalerinermut toqqaannartumik tapersiissutit, tassa ingerlatsinermut toqqaannartumik tapersiissutit
2. Tunisassiorfinnut nunalerinermut attuumassuteqartunut tapersiissutit
3. Nutaaliornermut tapiissutit/ineriartortitsinermut tapiissutit
4. Kujataani asimi nunaqarfiillu ilaanni attaveqaatinut tapersiissutit
5. Ilinniartitaanermut aamma ilisimatusarnermut/misileraanermut aningaasaliissutit
6. Nunalerinermik inuussutissarsiummut allaffissornermut siunnersuinemullu aningaasaliissutit
7. Nunaateqarfinni ataasiakkaani ineriartortitsinermut tapersiissutit.

Formateret: Punktopstilling

1 pillugu: Nunalerinermut toqqaannartumik tapersiissutit

kontomi pingaarnermi 50.08.16-imi aningaasaliissutit amerlanersaraat, tassaallutik nunaatillit isertitaqarnerminni naleqquttumik tunngavissaqarnissaannut tapersiissutit.

Pingaartumik erniortunik savaateqarnermut, naatsiaanik naatitsisarnermut tapiissutit kiisalu meqqunik tunisassiornermut tapiissutit nunalerinermut toqqaannartumik tapersiissutaapput. Tunisinermut tapiissutit isigineqarsinnaallutik tunisassiassanik pilersuisumut tapiissutitut aammalu tunisassiortumut tapiissutitut. Taamaammat taanna SPS-ip aamma Neqi A/S-ip akit pillugit isumaqatigiinniarnerranni nalilersuinermit ilaatinneqarnissaa ilimagineqarsinnaavoq.

Tunisinermut tapiissutit aammattaq uumasut toqoragassat toqoraavimmut akuerisaasumut tunineqarnissaannut kajumissaataapput, taassumalu kingunerisarlugi sumiiffimmi suliffissaqartitsinissamut sunniuteqartarneri.

2 pillugu: Tunisassiorfinnut nunalerinermut attuumassuteqartunut tapersiissutit

tassaapput toqoraavimmi Neqi A/S-imi amigartoorutitut matusissutit, taannalu maannakkut kisi-miilluni nunatsinni savaaqqanik savanillu 20.000-it sinerlugit toqoraaviusinnaavoq. Toqoraavik Neqi A/S ullumikkut KNI A/S-imit tamakkiisumik pigineqarpoq, KNI A/S-ilu Namminersornerullutik Oqartussanit tamakkiisumik pigineqarpoq. Amigartoorutitut matussutit aallaaveqarput SPS-ip, Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit/Nunalerinermut Siunnersuisoqarfiup, Neqi A/S-ip aamma Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Nunalerinermullu Pisortaqaqarfiup 2004-mi ukiukkut isumaqatigiinniarnernik. Toqoraaviup tunisassioriaasiata allanngornera pissutigalugu nutaamik nalilersorneqartariaqarpoq, misissoqqitariaqarluni toqoraavik qaqugukkut imatut kaaviaartitaqatigilissasoq amigartoortoqarani sinneqartoortoqaranilu ingerlasinnaassalluni.

Kontomi pingaarnermi 50.08.16-imi amigartoorutitut matusissutit naatsorsorneqarput toqoraavik savaaqqanik toqoragassanik 26.000-inik pilersorneqanngikkuni ingerlatsinermi amigartoorteqarani tunisassiorsinnaannginnera naatsorsuutigalugu.

Amigartoorutitut matusissuteqaraluatoq Neqi A/S 2005-imi 2006-imilu amigartoorteqarluni tunisassiorpoq. Namminersornerullutik Oqartussat taamaalillutik toqqaannanngikkaluamik amigartoorteqarnermut akileeqqippit piginnittoq KNI A/S's akiliinera aqutigalugu.

3 pillugu: Nutaaliornermut tapiissutit/ineriartortitsinermut tapiissutit

← --- Formateret: Punktopstilling

Ineriartortitsinermut tapiissutini siunertaavoq immikkoortut aalajangersimasut siuarsarnissaat ineriartortinnissaallu, taakkulu tunisassiat pioreersut annertusarnissaannut nutaallu ineriartortinnissaannut tapersiippit.

Nunalerinermi ineriartortitsinissamut aningaasanut inatsimmi aningaasaliissutaasut amerlanersaat ullumikkut inuussutissarsiutitut tapersiisarfimmeerput, tassaallutik naggorisnaanermut tapersiissutit kiisalu maskiinanik ingerlatsinermilu illuutitik pisinermut tapersiissutit.

Taassuma saniatigut kontomi pingaarnermi 50.08.16-imi ineriartortitsinermi suliniutitut aningaasat ikinnerusut immikkoortinneqarput. Aningaasat taakku tunisassianik nutaanik misissueqqaarnermut atatillugu kiisalu savaatilinnut aallarterlaanut tapiissutitut atorneqarnerunikuupput.

4 pillugu: Asimi attaveqaatinut tapersiissutit, aqqusiniorneq

← --- Formateret: Punktopstilling

Nunalerinermut toqqaannartumik tapiissutaanngillat, kisiannili attaveqaatit annertusarnissaannut nunap karsianit tapiissutaallutik, tassami aqqusiniorneq aamma inuiaqatigiinni attaveqaatinik pilersitsineq pisortat suliassaraat. Ineqarnermut Attaveqaatinullu Pisortaqaqfik naapertorlugu Nunalerisut namminneq aqqusiniaat nammineq pigisatut isigineqartarput.²

² Nunalerinermik inuussutissarsiortut ukiorpassuarni paasinninneraat suleriaaseralugulu tulaffiit nunaateqarfiillu akornanni aqquserngit kommuninit suliarineqartarmata, amerlanertigut sumiiffinni nunaatillit "sanaartortalugit", pisortat aqqusiniutaattut isigineqartarput. Narsaatitut aqquserngit nammineq aqqusiniutitut taaneqarsinnaapput

5 **pillugu: Ilinniartitaanermut aamma ilisimatusarnermut/misileraanermut aningaasaliissutit**

Uani pineqarpoq Savaatilinnigorniat Atuarfiata ingerlanneqarneranut aningaasaliissutit. Atuarfimmi Inuussutissarsiutinut ilinniartitaanerit inuussutissarsiutinullu pikkorissartitsisarnerit pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 2, ulloq 31. maj 1999-imeersoq naapertorlugu ilinniartitaanissamik neqeroruteqartartarpoq.

Taassuma Upernaviarsummi misileraavimmi misileraanermut saniatigut pisortat aningaasaliissutaat atorneqartarput. Misileraaneq misileraavilli 1915-imi pilersinneqarmat misileraanermik ingerlatsisoqartarpoq, ullumikkullu kontomit pingaarnermit 50.08.17-imit ingerlatsinera aningaasalersorneqarpoq.

Upernaviarsummi misileraavik aammattaaq Kalaallit Nunaanni nunalerisut avammut kiinner-tarnerminni atortarpaat, aasakkullu takorniarpassuarnit pisortanillu angalasunit tikeraarteqartarluni. Upernaviarsum Kujataani takorniarfiusartut pingaarnerit ilagaat, pingaartumik takornarissanit avatangiisinik pingaartitsisunit, tassani takornarissat nunarsuarmi kissakkiartornerup tassungalu atatillugu inuussutissarsiornernut sunniutaa takussallugu kissaatigisarlugu.

6 **pillugu: Nunalerinermik inuussutissarsiummut allaffissornermut siunnersuinermullu aningaasaliissutit**

Formateret: Punktopstilling

Allaffissornermut siunnersuinermullu aningaasaliissutit immikkoortunut marlunnut atorneqartarput, tassani Nunalerinermut Siunnersuisoqarfik pingaarnertut ingerlatsiviulluni. Taassuma saniatigut Savaatillit Pegatigiiffiannut SPS-imut tapiisoqartaroq, tassani tapiissutit Savaatillit Allattoqarfianut immikkoortitaallutik. Aningaasanut inatsimmi aningaasaliissutit kontomi pingaarnermi 50.08.17-imiipput.

7 **pillugu: Nunaateqarfinni ataasiakkaani ineriartortitsinermut tapersiissutit.**

Inuussutissarsiutinut tapersiissutinut aningaasaliissutikkut, Aningaasanut Inatsimmi ingerlatsivik 51-ikkut, nunaateqarfinnut ataasikaanut tapersiisoqartarpoq maskiinanik ingerlatsinermilu atortutunik allanik iluarsaanernut aserfallatsaaliuinermullu inuussutissarsiutinut tapersiisarfinmiit taarsigassarsinermut atatillugu annertunerusumik annikinnerusumilluunniit erniaqanngitsunik taaarsersugassaannngitsunillu taarsigassarsinikkut.

2007-imut aningaasanut inatsimmik takussutissiaq ukiut missingersersuiffiusut 2008-2010 ilanngullugit

--- 1.000 KR. ---

<u>Nunalerinermut toqqaartumik tapiissutit</u>	<u>Konto pin-gaarneq</u>	<u>AI 2007</u>	<u>M 2008</u>	<u>M 2009</u>	<u>M 2010</u>
<u>Tunisinermit tapiissutit</u>	<u>50.08.16</u>	<u>kr. 6.900</u>	<u>kr. 6.900</u>	<u>kr. 5.900</u>	<u>kr. 5.900</u>
<u>Savanik erniortuuteqarnermut, naatsiaanut il.il. tapiissutit</u>	<u>50.08.16</u>	<u>kr. 3.500</u>	<u>kr. 3.000</u>	<u>kr. 2.700</u>	<u>kr. 2.700</u>

<u>Katillugit</u>		<u>kr. 10.400</u>	<u>kr. 9.900</u>	<u>kr. 8.600</u>	<u>kr. 8.600</u>
--------------------------	--	--------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------

<u>Suliffissuarnut tapiissutit</u>	<u>Konto pin-gaarneg</u>	<u>AI 2007</u>	<u>M 2008</u>	<u>M 2009</u>	<u>M 2010</u>
<u>Toqoraavimmi amigartoorutitut matusissutit</u>	<u>50.08.16</u>	<u>kr. 1.381</u>	<u>kr. 753</u>	<u>kr. 211</u>	<u>kr. 211</u>
<u>Katillugit</u>		<u>kr. 1.381</u>	<u>kr. 753</u>	<u>kr. 211</u>	<u>kr. 211</u>

<u>Nutaaliornermut tapiissutit / ineriartortitsineq</u>	<u>Konto pin-gaarneg</u>	<u>AI 2007</u>	<u>M 2008</u>	<u>M 2009</u>	<u>M 2010</u>
<u>Aallarnisaanernut tapiissutit</u>	<u>50.08.16</u>	<u>kr. 200</u>	<u>kr. 100</u>	<u>kr. 100</u>	<u>kr. 100</u>
<u>Ineriartortitsinernut tapiissutit</u>	<u>50.08.16</u>	<u>kr. 300</u>	<u>kr. 300</u>	<u>kr. 300</u>	<u>kr. 300</u>
<u>Nutaaliornermut katillugit</u>		<u>kr. 500</u>	<u>kr. 400</u>	<u>kr. 400</u>	<u>kr. 400</u>
<u>Katillugit</u>	<u>50.08.16</u>	<u>Kr. 12.281</u>	<u>Kr. 11.053</u>	<u>Kr. 9.211</u>	<u>Kr. 9.211</u>

<u>Allaffissorneq siunnersuinerlu</u>	<u>Konto pin-gaarneg</u>	<u>AI 2007</u>	<u>M 2008</u>	<u>M 2009</u>	<u>M 2010</u>
<u>Siunnersuisoqarfik</u>	<u>50.08.17</u>	<u>kr. 1.494</u>	<u>kr. 1.350</u>	<u>kr. 1.220</u>	<u>kr. 1.220</u>
<u>Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit</u>	<u>50.08.17</u>	<u>kr. 125</u>	<u>kr. 110</u>	<u>kr. 100</u>	<u>kr. 100</u>
<u>Savaatillit Peqatigiiffiat SPS</u>	<u>50.08.17</u>	<u>kr. 400</u>	<u>kr. 400</u>	<u>kr. 400</u>	<u>kr. 400</u>
<u>Katillugit</u>		<u>kr. 2.019</u>	<u>kr. 1.860</u>	<u>kr. 1.720</u>	<u>kr. 1.720</u>

<u>Ilinniartitaaneq/ilisimatusarneq</u>	<u>Konto pin-gaarneg</u>	<u>AI 2007</u>	<u>M 2008</u>	<u>M 2009</u>	<u>M 2010</u>
<u>Upernaviarsuk</u>	<u>50.08.17</u>	<u>kr. 3.007</u>	<u>kr. 2.707</u>	<u>kr. 2.440</u>	<u>kr. 2.440</u>
<u>Katillugit</u>		<u>kr. 3.007</u>	<u>kr. 2.707</u>	<u>kr. 2.440</u>	<u>kr. 2.440</u>

<u>Attaveqaatit</u>	<u>Konto pin-gaarneg</u>	<u>AI 2007</u>	<u>M 2008</u>	<u>M 2009</u>	<u>M 2010</u>
<u>Aqqusiniorneq</u>	<u>50.08.17</u>	<u>kr. 500</u>	<u>kr. 500</u>	<u>kr. 500</u>	<u>kr. 500</u>
<u>Katillugit</u>		<u>kr. 500</u>	<u>kr. 500</u>	<u>kr. 500</u>	<u>kr. 500</u>

	<u>Konto pin-gaarneg</u>	<u>AI 2007</u>	<u>M 2008</u>	<u>M 2009</u>	<u>M 2010</u>
<u>Katillugit</u>	<u>50.08.17</u>	<u>Kr. 5.526</u>	<u>Kr. 5.067</u>	<u>Kr. 4.660</u>	<u>Kr. 4.660</u>

<u>ESU-mit nunalerinermut aningaasaliissutit</u>	<u>Konto pin-gaarneq</u>	<u>AI 2007</u>	<u>M 2008</u>	<u>M 2009</u>	<u>M 2010</u>
<u>Taarsigassarsiat ernialersukkat</u>	<u>50.07.42</u>	<u>Kr. 7.842³</u>	<u>Kr. 2.100</u>	<u>Kr. 2.300</u>	<u>Kr. 2.300</u>
<u>Taarsigassarsiat ernialersugaanngitsut taarsersugassaangitsullu</u>	<u>51.07.45</u>	<u>kr. 2.000</u>	<u>kr. 2.000</u>	<u>kr. 2.000</u>	<u>kr. 2.000</u>
<u>Nerukkaattissanik pisinermut taarsigassarsianut qularnaveeq-qusiinermut akiliutit</u>	<u>50.07.50</u>	<u>kr. 500</u>	<u>kr. 500</u>	<u>kr. 500</u>	<u>kr. 500</u>

Inuussutissarsiutini tapersiisarfimmi aningaasaliissutikkut 2007-imi nunalerinermik inuussutissarsiortunut erniaqanngitsutut taarsersugassaangitsunillu taarsigassarsiatut 2 mio.kr.-it immikkoortineqarput. Aningaasat taakku inuussutissarsiutitut tapersiisarfik pillugu peqqussummi sinaakkutit iluanni siunertanut tamanut atorneqarsinnaapput, 2007-imi amerlanerpaat narsaasiornermut akiliutitut atorneqassapput. 2007-imi qaammatini siullerni pingasuni narsaasiornermut 1,4 mio.kr.-it atorneqarut, taamaammallu nunalerinermik inuussutissarsiornermi siunertanut allanut aningaasat atorneqarsinnaasut ikitsuinnaat sinnerupput.

Pisortat tapersiissutaat tassaapput nunalerinermut toqqaannartumik tapiissutit 10,4 mio.kr.-it, aallarnisaanermut tapiissutit 0,2 mio.kr.-it kiisalu erniaqanngitsunik taarsersugassaangitsunillu attartugassat 2 mio.kr.-it. Katillugit 12,6 mio.kr.-it, taakkulu assigaat nunaateqarfimmut ataatsimut 250.000 kr.-it, takuuk immikkoortoq 5. Tamassuma Sverigemi Islandimilu pissutsit assigai; Norgemili tapiissutinit ikinnerullutik (takuuk "Nunalerineq pillugu politikkimi suliniutissat pisariaqarut"; IP 2004).

Naatsumik ilisimatitsissutitut nunat allat nunalerinermut qanoq tapersiisarnersut ilanngussami 3-mi takuneqarsinnaavoq.⁴

2.2 Allaffissornikkut ingerlatsiviup maannakkut aaqqissuussaanera

Nunaateqarneq 1. april 2006-imiit Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Pisortaqarfiup ataani allaffissornikkut aqunneqarpoq.

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Pisortaqarfimmi nunalerinermut immikkoortortaqarfimmi inummik ataatsimik piffissaq tamakkerlugu sulisartumik siunnersortimik/AC-fuldmægtigimik sulisoqarpoq, sulisorlu taanna Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiinnut aala-

³ Ilimagineqarpoq aalisarnermut inuussutissarsiornermut aningaasaliissutiniit 1,5 mio.kr.-it missaaniittut atorneqassasut, sinnerilu nunalerinermut inuussutissarsiornermut.

⁴ Ilanngussaq Nunalerimut Siunnersuisoqarfimmit suliarineqarpoq.

jangersimasumik allattaavoq. Naalakkersuisut 1993-imi Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit pilersippaat, siunnersuisoqatigiit nunalerinermi pissutsinik Naalakkersuisunut siunnersuisarnissaat siunertaralugu.

Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit Aningaasanut Inatsimmi nunalerinermut konto pingaarneq naapertorlugu nunalerinermi siunertanut assigiinngitsunut aalajangiisinnaatitaavoq aningaasanillu atuisinnaatitaalluni.

Ingerlatsineq pillugu inatsisini malittarisassat malillugit Naalakkersuisut taamaallaat inatsisit malil-lugit aalajangiinissamik aningaasanillu atuisinnaanermik pisinnaatitsisinnaapput.

Naalakkersuisut UKA 2007-imi nunalerineq pillugu inatsisip allannguutissaatut siunnersuummik saqqummiiniarput, taamaalilluni Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit atuunneri pisinnaatitaa-viilu inatsisikkut aalajangersarneqassallutik.

Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit siunissami nunalerineq pillugu suliani tusarniaavigineqar-tanerisa saniatigut sunik pisinnaatitaaffeqassanersut Naalakkersuisut misissorniarpaat, ilaatigut Sa-vaatillit Peqatigiiffiat SPS, Savaateqarnermut Siunnersuisoqarfik aamma Nunalerineq pillugu Siun-nersuisoqatigiit oqaloqatigalugit.

Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit maannakkut aaqqissuussaananerit ilanngussaq 01-imi taku-neqarsinnaavoq. Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit aaqqissuussaananerit takussutissiaq.

Soorlu Kalaallit Nunaanni nunalerinermut tapersiissutit pillugit qulaani immikkoortumi oqaatigine-qartog Aningaasanut Inatsimmi ilinniartitaanermut ilisimatusarnermullu aningaasaliissutit Aalisar-nermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfimmut inissinneqarnikuupput, inuussu-tissarsiutinut ilinniartitaanerit allat amerlanerit assiginagit Inuussutissarsiornermut Ilinniartitaaner-mut Naalakkersuisoqarfiup ataaniinnatik.

Immikkoortog 3.7 ataaniittoq malillugu Naalakkersuisut inassuteqaatigissavaat nunalerinermi inuussutissarsiummut ilinniartitaanerit inuussutissarsiutinut ilinniartaanertut allatut inissisimalissa-sut, aningaasaliissutit allaffissornikkullu ingerlatsinerit Inuussutissarsiornermut, Sulisoqarnermut Inuussutissarsiutinullu Ilinniartitaanermit Naalakkersuisoqarfiup ataaniilerlutik.

Taamatut inassuteqaateqarneq annertunerusumik aningaasaliisoqarnissaanik neriuuteqarnermik aal-laaveqanngilaq, akerlianilli aningaasaliissutigineqartut eqqortumik taaguuserneqarnissaat allaavigi-neqarpoq; soorlu ilinniartitaanermit aningaasaliissutit inuussutissarsiummullu tapiissutitaanngit-sutut.

Savaatilinggorniat ilinniartitaasarnert pillugu nalunaarut 12. September 1994-imeersumi ilinni-ar-taanerup imaa allaaserineqarpoq, piumasaqaataallunilu nunalerinermi brancheudvalgeqassasoq.
Aningaasaliissutinik Inuussutissarsiornermut il.il. Naalakkersuisoqarfimmut utertitsinermit atatil-lugu nalunaarut taanna pisariaqartumik nutarterneqartariaqarpoq.

2.3 Nunalerinermi inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi allaffissornikkut agut-sinermik aaqqissuusseqqinneq

Nunalerineq aningaasanik pissarsissutaasinnaaneranut sanilliullugu aningaasanik pisariaqartitsivi-ungaatsiartuuvog, taamaammallu aningaasanik attartornissaq pisariaqartinneqartarluni, taakkulu aningaasaliisartut namminersortut aningaasaliissutigisinnaasaannut tamatigut naleqquttuusaratik. Kalaallit Nunaanni nunalerinermi ukiuni 40-50-ni kingullerni inuussutissarsiutip siuarnissaanut pi-sortanit taarsigassarsinneqarnissamik taperserneqarnissamillu pisariaqartitsisoqartarnikuuvog, pingaartumik inuussutissarsiutinut tapersiisarnermik aaqqissuussineq aqutigalugu.

Pisortanit tapersiinnikkut taarsigassarsinnikkullu aningaasalersorneqarnissamik pisariaqartitsinermut aamma pissutaavog Kalaallit Nunaanni nunaateqarfiit tikikkuminaatsumiinnerat, inuussutissarsior-tut ikitsuullutik tunisassiornermi pissutsit ajornakusoortuullutik, tamassumalu qularnave-eqqutigineqartut nalikillisittarpai - taamaallillunilu aningaasarsiutigalugu aningaasaliisartut so-qtiginninnerat millisarluni.

Tunisassiornermi pingaarni nunalerinermi tunisassiornerup ineriartorteqqinnissaani, tassa anner-tuumik ingerlatsinerup iluaqutai aammalu nunalerinermi tunisassiornerup tamarmiusup annertusar-nissaani, tunisassiornermi atortut annertusarniarlugit aningaasanik amerlaqisunik pisariaqartitsiso-qassaaq. Ingerlatsinermi illuutitut, uumasunut erniortitassanut, maskinanut narsaatinullu anin-gaasaliinissaq pisariaqassaaq.

Nunaatillit tamarmik akuttunngitsumik inuussutissarsiutinik tapersiisarnermi allaffissornikkut agut-siveqarfik attavigisarpaat. Nunaatillit ataasiakkaat eqqarsaatigalugit, pineqartoq ingerlatsinermi pigisanik nalilinnik pisinermini arlalinnik taarsigassarsiaqartarpoq kiisalu ukiumoortumik neruk-kaatissanut akiliutissamik taarsigassarsisarluni.

Inuussutissarsiortuniit politikerinillu immikkoortumi allaffissornikkut agutsinerup pisariillisarn-eqarnissaa marloqiusamillu allaffissornissap pinngitsoornissaa kissaatigineqarpoq.

Inuussutissarsiutinut tapersiisarnermik aaqqissuussinerup ilusilersornerani taarsigassarsisitsisoqar-tarpoq tapersiisoqartarlunilu, tassani tapersiissutit ernialersugassaanngitsutut taarsersugassaan-ngitsullu taarsigassarsiaritinneqartarlutik. Taassuma saniatigut inuussutissarsiutinut tapersiisaner-mik aaqqissuussineq nunaatillit nerukkaatissamik pisineranni ukiumut ataatsimut aningaasalersuinis-samik neqerooruteqartarpoq.

Aaqqissuussineq immaga pisariillisarneqarsinnaavog taarsigassarsiaritinneqartut tapersiissutillu erseqqavissumik immikkoortinneqarpata, taamaallilluni tapersiisoqarnerani uppersaait annertu-ngaatsiartut suliarineqartussaajunnaartillugit.

Piffissaq sivilisunerusoq eqqarsaatigalugu taarsigassarsiariniakkanik allaffissornikkut suliaqartarneq aningaaserivinnit namminersortunit ingerlanneqarsinnaavoq, kisiannili pisortat taarsigassarsianik sulianut akuusarnissaat immaqa suli pisariaqassaaq, taarsigassarsianiarmi akiliisinnaasuseqarnermik nalilersuinerimi qulamaveeqqusinermilu aningaaseriviit namminersortut piumasaqaataat nunaatillit ikittuinnaat eqqortissinnaassamatigit.

Aammattaq pisariaqarpoq nunaateqarnermik inuussutissarsiortut ukiuni aggersuni aningaasatigut pisariaqartitaannik nalilersueqqinnissaq, tunisassiornerup annertusarnissaa siunertaralugu inuussutissarsiut pisariillisaavigineqarsinnaassappat nukittorsaavigineqarlunilu.

Nunalerinermi inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi allaffissornikkut aqutsinermik aqqissuuseqqinneq

Suliniut

Suleqatigiissitaliortoqassaaq, taannalu nunalerinermut inuussutissarsiutinut taperiisarnermik allaffissornikkut aqutsineq pillugu nutaamik siunnersuusiussaaq, tassanilu allaffissornermik pisariillisaanermik atuisunullu qaninnerulernissaanik kisaateqarneq isiginiarneqassaaq.

Isuma

Aqutsinerimi illersorneqarsinnaasumik periusissamik nassaartoqarsinnaasoq, tassani allaffissornerup ilaa Nunalerinermut Siunnersuisoqarfimmut inissinneqarsinnaalluni.

Piffissamut pilersaarut

Periusissatut siunnersuut nutaq 2007-ip naanerani piariissaaq, tusarniaanissaaq aamma Naalakkersuisut 2009 aningaasanut inatsisissamut siunnersuutaanni ilann-gussinissaaq siunertaralugu.

2.4 Nunalerinermik pisortat allaffissornikkut aqutsinerannik eqaallisaaneq pisariillisaanerlu

Pisortat allaffissornikkut aqutsinerminni suliaat arlallit iluaqutaasumik allanngortinneqarsinnaapput eqaallisarneqarlutillu, aqutsiveqarfimmut nunalerinermillu inuussutissarsiuteqartunut iluaqutaasumik.

Assersuutigalugu uumasuutitut neriniartitsivinnik aqutsineq akisussaaffeqarfinnut sulisoqarfinnullu arlalinnut agguarneqarnikuuneri eqqarsaatigalugu, tamannalu kinguneqarsinnaavoq nunalerinermik

inuussutissarsiortut pisariaqartitaat kissaataallu eqqarsaatigalugit suliasat piffissaagallartillugu suliarineqannginneri.

Tamanna tunngavigalugu inassuteqaatigineqarpoq nunaateqarnermik ingerlatsinermut malittarisassat maannakkut atuuttut misissorneqassasut pisariaqartillugulu nutarterneqarlutik.

ALLAFFISSORNIKKUT AQUTSINERMI MALITTARISASSAT ATUISUNIT ATORUMINARNERULERSINNEQARNISSAAT

Suliniut

Nunalerinermi malittarisassanik atuuttunik nalilersuineq, tamannalu tunngavigalugu nalunaarutissanut nutaanut siunnersuusiorsinnaaneq.

Isuma

Allaffissornikkut aqutsineq eqaallisarneqarsinnasoq, nunalerinermillu inuussutissarsiortut piffissaq sivisunerusoq eqqarsaatigalugu inerisaanissamut suliniutigisinaasat pillugit tamakkerlugu isiginnissinnaanissamut qulakkeerinniffigineqarlutik.

Piffissamut pilersaarut

Nalunaarutissanut nutaanut siunnersuusiorneq nalunaarutinillu allanik nalilersuineq 2007/2008-imi ingerlanneqassaaq.

3. Nunalerinerup ilusaa aaqgissuunneqarneralu

Pingaarmerusumik isigalugu nunalerineq ullumikkut inuit ataasiakkaat nunaateqarnermik ingerlatsinerannik tunngaveqarpoq, tamassumalu kinguneraa nunaateqarfiit mikisut amerlangaatsiarnerat, amerlanerilli ilimagineqarput nunaatilimmut taassumalu ilaqutaanut piffissaq tamakkerlugu inuussutissarsiortnermi isertitaqartarnissamut tunngavissiissasut. Ilaatigut kinguaariit marluk nunaateqarfik ataaseq ataatsimoorullugu ingerlattarpaat.

Kalaallit Nunaat Avannaani savaateqarnermi savaateqarfimmi ataatsimi agguaqatigiissillugu savaateqarfiunerpaagaluartoq; savaateqarfimmi ataatsimi agguaqatigiissillugu 417-it, inuussutissarsiut maannakkut aaqgissuussaanneri tapiiffigineqarnissaminik pisariaqartitsivoq, tassa akini tuniniaavinnilu pissutsit, nunatsinni aningaasartuutit annertussusaannut atuuttunut sanilliullugu, Narsami toqoraavimmut 2006-imi savaaqqat agguaqatigiissillugu 465-it tunineqartut tunngavigalugit naammattumik isertitsiviusinnaangilaq.

Kalaallit Nunaanni nunalerineq 1960-ikkunniilli aqqissuussaanermi sukkasuumik ineriartornikuu-voq, nunaateqarfinniit ikitsuniit mikisuararsuarniit ullumikkumut nunaateqarfiit tamarluinnangajammik piffissami tamarmi inuussutissarsiutigalugu nunaateqarfiullutik. Ineriartorneq taanna sulipisariaqarpoq, tapiiffigineqarnissamik pisariaqartitsinerup annikillisinnissaa siunertaralugu sulipisariaqartumik pisariillisaaniarluni.

Ikinnerusunik savaatillit allilernissaat periarfissaqarpoq, naak suliap annertussusia eqqarsaatigalugu inuup ataatsip savaateqarfiani savat qanoq amerlatiginissaat qummut killegararluartoq. Maannakkut maannakkullu teknologi taamatut annertussuseqartillugu savaateqarfinni inummit ataatsimik pigineqartumi savat ukiukkut nerukkarneqartartut amerlanerpaaffissat 600-it missaaniippoq.

Apeqqutaavoq Kalaallit Nunaata inoqutigiit savaateqarfiinik mikinnerusunik maannakkut aqqissuussaneq ingerlatiinnassaneraa imaluunniit nunalerinermik inuussutissarsiornermi aqqissuussaneq allannqortinniarneqassanersoq, tassani nunaateqarfiit suleqatigiinnerisigut imaluunniit kattussuunnerisigut anginnerusunik akunnaatsunik pilersitsisoqassalluni, sumiiffinni taamaaliortogarsinnaappat. Savaateqarfinni avinngarusimasuni sanileriinni imminnut qaninnerusunik kattunnissaq ajornakusoorsinnaavoq.

Oqallinnermi tassani ilaapput periarfissat suliffeqarfinnik nunaateqarfimmut attuumassuteqartumik pilersitsisinnaaneq. Tamanna aallartinneqareerpoq, assersuutigalugu takornariaqarnermi, naatsiiannik tunisarsiornermi, naatitsiveqarnermi allanilu. Tassunga atatillugu maluginiarneqartariaqarpoq savaateqarnermi savaatit amerlanerutillugit nunaateqarfimmut attuumassuteqartumik tunisas-siornermut periarfissat killegassasut.

Naalakkersuisut pingaarnertutillugu anguniaragaat nunaateqarfinni ataasiakkaani ingerlatsinnermi aningaasaqarniarnermi sinneqartooruteqarnissamut periarfissiisoqassasoq.

3.1 Attaveqaatit.

Nunaammik tamaviaarussilluni ingerlatsissagaanni inuussutissarsiummik ingerlatsineq ikorfartorni-arlugu pitsasumik attaveqaatinik pilersitsisoqarnissaa pisariaqarluinnarpoq.

Attaveqaatit paasineqassapput aqquserngit, talittarfiit, imermik innaallagissamillu pilersuineq, nioqqutissanik pilersuineq aammalu meeqqanut atuarfimmii-titsissinnaaneq, eqaaviit il.il. Attaveqaatit pitsaasuugaangata, pingaartumik aqquserngit talittarfiillu eqqarsaatigalugit, maskinanik piginneqatigiinissaq periarfissaalluarnerulissaaq, nutaanik narsaasiornermi nunalerinermi maskinat angisuut eqqarsaatigalugit.

Attaveqaatinik annertusaanermut atatillugu avatangiisit pingaaruteqarput, tassa inuiaqatigiit soorunami issittumi pinngortitap mianernartup illersornissaanut pisussaaffeqarmata. Aammattaaq illoqarfiit avataanni nunaqarfinnilu eqqagassanik angisuunik eqqaami avatangiisini annertuumik sulias-saqarpoq; pingaartumik savimerngit eqqarsaatigalugit. Unammilligassaq tassaavoq sumiiffinni

oqartussat/kommunit aamma Namminersornerullutik Oqartussat teknikkikkut aningaasatigullu suleqatigiinnissaasa tunngavissaannik nassaarnissaq.

Attaveqaatinut assersuutitut taaneqarsinnaavoq ullumikkut Kujataani 200 km-it missaanni traktori-nut aqquteqartoq, maannakkulu Aningaasanut Inatsimmi aqqusernut pioreersut aserfallatsaaliomis-saannut atugassanik 0,5 mio.kr.-inik aningaasanik atugassaqtitsisoqartoq. Traktorinut aqquserngit nammineq pigisat isigineqarput. Aqqusinernik allilerivinnissami annertunerungaartunik anin-gaasaliisoqartariaqarpoq. Aammattaaq oqaatigineqarsinnaavoq aningaasaliissutit 1990-ikkulli aal-lartinneranniit allanngortinnagit taamatut annertussuseqarnikuusut, akit allanngorarnarat tunngavi-galugu aaqqiisoqarani.

Nunaatinik nunaminertanik allaffissornikkut aqutsineq eqqarsaatigalugu Avatangiisunut Pinngorti-mullu Pisortaqarfik maannakkorpiq qarasaasiakkut nunaminertanik aqutsinermi nalunaarsuiffim-mik (GIS) suliaqartoq, nunaatillu qaraasiakkut nunaminertanik allaffissornermi aqutsinermut nalu-naarsuiffimmi pissusissamisoortumik pisariaqartumillu ilanngunneqassasoq.

Naggasiullugu oqaatigineqassaaq nunaateqarnermik inuussutissarsiortut soqutigisaqartullu allat Kujataani nunaateqarfinni innaallagissamut pilersuineri erngup nukinganik nukissiorfeeraliornis-saq illersoraat. Tassunga atatillugu Naalakkersuisut inassuteqaatigissavaat savaateqarfinni nukis-siutiniit dieselitortuniit erngup nukinganik nukissiorfeeqqanut annertuumik nussuinissami teknik-kikkut inuiaqatigiillu aningaasaqarneranni pitsaaqutit ajoqutillu misissorluarneqassasut.

Aammattaaq siunnersuutigineqarpoq erngup nukinganik nukissiorfeeqqat taakkununngalu anin-gaasalersuinerit, taassuma ataani tapersiisarnernut aaqquissuussinerit ilusilersorneri, pillugit is-landimi nunaannarmi misilittakkat tassunga atatillugu paasiniarneqassasut.

ATTAVEQAATIT INUUSSUTISSARSIUTINIK

INERISAAANERMI PINGAARUTEQARLUINNARPPUT

Suliniut

Attaveqaatit maannakut piusut siunissamilu attaveqaatissat nunalerinermik inuus-sutissarsiornermi pingaaruteqarluinnartut takussusissiorlugit. Nunaateqarfinni si-unissami attaveqaatinut aningaasaliissutissat tulleriaarnissaat takussutissiorneq.

Isuma

Nunalerinermik inuussutissarsiutip ineriartortinnissaa tamanit kissaatigineqartoq.

Piffissamut pilersaaat

Ukiunut tulluuttunut qulinut aningaasaliinissamut pisariaqartitat pilersaarutillu suli-arineri 2008-p ingerlanerani piariissapput.

3.2 Aaqqissuusaanermik ineriartortitsineq.

Nunalerinermik inuussutissarsiupput ukiorpassuani ineriartortinneqarsimavoq Kalaallillu Nunaanni avataanilu sulisoqarfiit suleqatiginerat iluaqutigilluarsimallugu. Inuussutissarsiutip aaqqissuusaanerata allanngortinneranut nunalerinermilu nutaanik isertitsissutaasinnaasunik pilersitsiniarnermut atatillugu nunalerinermut iluaqutaassaaq Nunalerinermut Siunnersuisoqarfiup inuussutissarsiutinik siarsaanermik suliaqartut allat aaqqissuussamik suleqatigilerpagit.

SIUNNERSUISOQARFIK INUUSSUTISSARSIUMMIK

SIUARSAANERMI PINGAARUTEQARPOQ

Suliniut

Nunalerinermut Siunnersuisoqarfiup, inuussutissarsiutinik siarsaanermik suliaqartut allat kisaalu GTE-p, Neqi A/S-ip, INUILI-p aamma ATI-p akornanni ukiu-moortumik ataatsimeeqatigiittarnikkut suleqatigiinneq, inuussutissalerinermi ataatsimoorullugu ingerlatsineq kiisalu inuussutissarsiutinik siarsaanermi internetikkut nuttartakkamik pilersitsineq.

Isuma

Kujataani inuussutissalerinermi qitiusumik pilersitsinissaq suleqatigiisutigineqarsinnaasoq, Upernaviar-suup, Neqi A/S-ip Inuili-p aamma unnuisarfiit kiisalu pisiarfiit akornanni qanittumik suleqatigiinnikkut.

Piffissamut pilersaarut

Suleqatigiit akornanni kingusinnerpaamik 2007-imi ataatsimeeqatigiittoqassaaq, al-lanik internetikkut takuneqarsinnaasumik innersuusiorneq aammalu ingerlatat su-liamut tunngassuteqartut allaaseralugit – inuussutissarsiutinik siarsaanermi inter-netimi nittartagaq www.inussuk.gl-imi kingusinnerpaamik 2008-mi.

3.3 Nunaategarnermik inuussutissarsiornermi sinaakkutaasumik atugassari-tineqartut

Pingaarnerusutut isigalugu nunalerinermi pingaaruteqarpoq, inuussutissarsiutinut allanut atuuttut assigalugit, suliffeqarfimmik ingerlatsinermi aalaakkaasunik naleqquttunillu sinaakkuteqarnissaaq. Tapersiisarnernut aaqqissuussinerit assigiinngitsut pisortat annertuumik akuusarnerat inner-suusuutigalugu nunatsinni nunalerinermesunik tunisassiornerup ingerlatiinnarnissaa siunerta-ralugu politikkikkut anguniakkanut tunngatillugu politikkerineqartoq taassumalu sunniutai naliler-sussallugit pissusissamisoorpoq.

Ineriartortitsilluni suliniutivinnut Namminersornerullutik Oqartussaniit tapiissutininik pissarsinisamut maannamut soqutiginninneq ilimagisamiit kissaatigineqartumiillu annikinneruvoq. Aningaasat annikingaatsiarput, 2007-imi 300.000 kr.-it, taakkulu nunalerinermi ineriartortitsinermi suliniutinut annikitsuinnarmik sunniuteqarnikuupput. Paasisassarsiorluni angalanernut atorneqarnerunikuupput ineriartortitsinernillu piareersaanermi atorneqarnikinnerunikuullutik.

Akerlianik aaqqissuussinerit inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi aaqqissuussinermi ineriartortitsinermut tapersiissutaasartut atorneqarnikooqaat, tassa taarsigassarsiat erniaqanngitsut taarsersugassaangitsullu. Maannakkut 2007-imi nunalerinermut inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi ineriartortitsinermut tapersiissutitut atugassartinneqartut 2 mio.kr.-inut appartinneqarnikuupput, taakkulu sukkulluunniit ineriartortitsinernut aningaasanik pisariaqartinneqavissunut naapertuutinnngilat. Tamanna allanngortinniartariaqarpoq, inuussutissarsiutinik tapersiisarnermi ineriartortitsinisamut tapersiissutitut aningaasaliissutitut atugassanngortinneqartut nalilersoqqinnerisigut, takuuk immikkoortoq 2.4.

INERIARTORTITSINERMI SULINIUTINUT

TAPERSIISSUTINIK PISSARSISINNAANEQ PITSAANERUSOQ

Suliniut

Ineriartortitsinernut aningaasaliissutit amerlanerunissaannik pisariaqartitsinermik taakkulu atorneqartarnerinut paasisitsiniaaneq; taamaaliornikkut nunalerineq pillugu politikkimi takorluukkat piviusunngortissinnaajumallugit.

Ineriartortitsinermi suliniutinut tapiissutininik pissarsisinnaanermut periarfissanik paasisitsiniaaneq, taassuma ataani suliniutinut nammineq aningaasaliineq nammineq sulinerup nalinganik pisinnaasoq. Suliniutit piviusunngortinnissaannut anner-tunerusumik soqutiginnissilertiniarluni tapiisarnermi aaqqissuussineq pillugu nalunaarummik atuuttumik aaqqiinissamik pisariaqartitsisinnaanermik paasiniaaneq.

Isuma

Aningaasanut inatsimmi sinaakkutit aamma nunalerineq aningasaqarnerlu pillugit politikkimi anguniakkat ataqatigiissasut, isumaqarfigineqartorlu ineriartortitsineq patajaatsumik ingerlassasoq.

Piffissamut pilersaarut

Ukiunut qulinut tullerjialuni ineriartortitsinissamut pilersaarut tassunga missing-ersuutit, ilanngullugit ukiunut pingasunut tallimanulluunniit pilersaarutit aalajangersimasut, aalajangersarneqassapput 2007-ip aamma 2008-p ingerlanerani.

3.4 Naleqalersitsisarnerup tamarmiusup isiginiarneratigut annertunerusumik isertitaqartarnissaq

Nunalerinermi paasineqaraluttuinnarpoq naleqalersitsisartut tamarmik, tunisassioortut pingaarniit tuniniaasunut, suleqatigiinneq annertunerusumik isertitaqarnissamut pitsaannerusumillu unammillersinnaassutsimut tapersiisartoq. Suleqatigiinnerit taamaattut annikitsukkaarlugit immikkuullarissunik tunisassioernermik nutaanik pilersitsisarnermut tapersiisarput ingerlatanilu ingerlareersuni angusat annertusartarlugit.

Immikkoortuni tamani tunisassianik ineriartortitsinikkut annertunerujartortumik naleqalersitsisarnissaq inuussutissarsiorerup siunissaanut pingaaruteqarluinnarpoq.

Pisariillisaanikkut ineriartortitsinikkullu ingerlatsinermi aningaasaqarnermi sinneqartooruteqalersitsisoqartariaqarpoq.

Tamanna illuatungaatigut ilinniartitaanermit ineriartortitsinermilu pisortat tapersiisarnissaannik tunngavissiissaaq.

Taperseeriaatsit taakku WTO-p iluani nunat tamat suleqatigiinneranni Kalaallit Nunaata peqataaffigisaani aamma akuerineqarsinnaasariaqarput.

Taassuma saniatigut niuerfinnik tunisassianillu ineriartortitsineq nunalerinermik inuussutissarsiorermit isertat annertusarnissaanni annertuumik tunngaviussapput.

3.5 Tuniniaavinni pissutsit pitsaannerusut

Tassani unammilligassat imatut eqikkarneqarsinnaapput:

- Nunarsuarmi tamarmi inuussutissat pillugit unammilleqatigiinneruleriartorneq pisiniarfiutilillu kattussuunneri.
- Nunarsuarmi niuernermit ammanerulersitsineq, taassumalu kinguneranik avataaniit nunalerinermut politikkitta allanngortinnissaa pillugu tatisimaneqalersinnaaneq.
- Atuisartut piumasaqarleriartuinnarnerat, taassuma ataani pitsaassuseq tunisassiallu ajornaallisarnissai pillugit.
- Nioqqutissat akisugajuttarput, piffissanilu inuuniarnikkut atukkat appasitsillugit tuniniarneqarneri ajornartorsiutaasinnaavoq.
- Tunisassiat amerlassusiisa killegarneri tunisassiofimmi tunisassiorsinnaassutsimik atuinermik annikillisitsisarput.

Formateret: Punktopstilling

Nunarsuarmi inuussutissanik tunisassioffiit ukiuni kingullerni aalajaallisarnikuupput. Ingerlatsisut, tunisassioernermit tuniniaanermilu, ikiliartorput alliartorlutillu.

Ineriartorneq pingaartumik niuertarfiit ingerlataminnik allisaanissaminnik annertuunillu ingerlatsinermi pitsaaquteqalernissamik kissaateqarnerannik aqunneqarpoq. Pingaartumik nunani killerni amerlasuunik pisiniarfiuteqartunit aqunneqarpoq. Niuertarfiit anginerulersikkiartorlugit tunisassior-tut allisarnermut malinnaasariaqalernikuupput, taamaaliunngikkunik amerlasuunik pisiniarfiutillit alliartuinnartunut sullissisinnaanginnamik. Ineriartornerup taassuma ingerlaannarnissaa ilimag-ineqarpoq. Nunap iluani pisisartut amerliartortinniarlugit aningaasaqarnermi ineriartornermut ta-manut atuuttumut sanilliullugu inuussutissat akikilliartorput, inoqutigiillu isertitaat ikiliartuinnartut inuussutissanut atorneqartarput.

Kalaallit Nunaat niuerfittut mikigaluartoq ilaatigullu immikkoortuugaluartoq Kalaallit Nunaanni atuisartut niuertarfiit pisiortornerminni isumaqatigiissutaasigut nunarsuarmi niuerfinni unammineq iluaqutigissavaat. Nunami namminerminni inuussutissat pillugit unammilleqatigiinneq, soorlu savaaq-qat neqaat pillugit, sulii annertusiartussaaq.

Inerniliisoqartariaqarpoq Kalaallit Nunaanni tunisassior-tut (pingaarnert taakkulu tullii) akit qaffak-kiartornissaat ilimagissanngikkaat, akerlianik tunitsiviit pigiinnarusullugit akit allat ineriartornerinut sanilliullugu pisiniarfinni akit ataavartumik appariartussapput.

Kalaallit Nunaanni nunalerinermi tunisassiornerup aamma pisariillissarnissaanik avataani pissutsit pisariaqalersitspput, taamaalilluni tunisassior-tut ataasiakkaat imminut akilersinnaanerujartortumik ingerlatinnissaannik piunasaqarfiulerluni, tamassumalu kinguneranik aqqissuussaanermik ataavar-tumik naleqqussaanissamik pisariaqalersitsisoqarluni.

Akit qaffasingaatsiartut pigiinnissagaanni uku ilaatigut pisariaqarput

- tunisassianik pitsaalluinnartunik pilersuisinnaaneq,
- pitsaalluinnartuuneri uppersarlugit kiisalu
- tunisassianik pisisartunut ilisimasaqarlualuni tuniniaasinnaassuseqarluni.

Formateret: Punktopstilling

3.6 Tunisassior-tunut atugassaritinneqartut

Tassani unammilligassat imatut eqikkarneqarsinnaapput:

- Avatangiisini atugassarititat pioreersut savaqqat neqaat pillugit nunarsuarmi unammillertit-sinnut pingaarnernut, Australiamut, New Zealand-imut Argentina-mullu, sanilliullugit anni-kinnerupput.
- Nunalerinermi isertitat inuussutissarsiutini allani ineriartornermut malinnaatinneqassapput.
- Tunisassiomerminni pisariillisaanissamik ataavartumik piunasaqaatit.
- Tunisassior-tut ikikannersut erniortitsinermik suliaqarput.
- Isertitatigut tunngaviit allanngorartinnissaannik pisariaqartitsineq.

Formateret: Punktopstilling

Ukiuni kingullerni savaatillit inuusukannerlutik savaaqateqarnermik ingerlataqarunnaartarput. Savaateqarnermik ingerlatsiunnaartut angusaqarnermikkut ajornerpaajunikuunngillat, kisiannili inuusutissarsiutini allani isertitsiviusinnaasut allat pitsaanerunikuupput.

Tassunga peqatigitillugu tunisassioertut unamilligassaasut tamanut tunngasut aaqqiiviginiaarlugit nuna-lerinermik inuussutissarsiorterup sukkasuumik ingerlatsiffigilluallernissaanik suliaqarneq oqimaan-
nikuuvog. Siunnersuinermut, ilinniartitaanermut misileraanermullu pisortat aningaasaliissutaasut ukiut
ingerlanerini nikerarnikuupput, taassumalu kinguneranik ingerlaavartumik suliniuteqarnissaq ajor-
nartorsiutaallernikuuvog.

Aammattaq suliniutini amerlangaatsiartuni nunalerisuni arlalinni tunngaviusumik ajortorsiutitut
tunngatinneqartariaqarnikuupput. Tamassuma takutippaa pisarnerit malillugit tunisassioernut
aamma suliniutit nutaasut aqutitigalugit annertunerusunik isertitaqarnissamut periarfissaqartitsilerniar-
luni pisinnaasanik ineriartortitsinissamik pisariaqartitsisoqartoq.

3.7 Ilinniartitaanermut atugassaritinneqartut aamma misileraasarneq

Nunarsuarmi sukkasuumik ineriartorfiusumi pingaaruteqarlunnarpoq inuussutissarsiutini tamani –
taassuma ataani aamma nunalerinermi – ilinniartitaanermi suliniutinik aalajangersaanissaq.

Tamanna atuuppoq inuussutissarsiummik ingerlatsilersinnaasunut nutaanut, taamatuttaarli aamma
inuussutissarsiutini ingerlatsereersuni, taakkuami ilisimasaat teknologi ullumikkut ineriartupal-
latsillugu pisoqalipallattarput.

Taamaammat pissusissamisussaaq misileraanermik, ilinniartaanermik ilinniartitaqqittarnermillu
ingerlatsineq nunalerinermut tapiissutiniit ilinniartitaanermik ingerlatsivimmi aningaasaliissutitut
nuunneqarpata.

Aammattaq pissusissamisussaaq Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit Inuus-
sutissarsiorterup Inuussutissarsiutinullu Ilinniartitaanermut Pisortaqarfiup ataani brancheudvalgi-
mik misileraanermilu ataatsimiititaliamik pilersitsisoqarnissaa. Nunalerinermi qaffasissumik ilinni-
artaaneq misileraasarnarlu naleqquttooq ingerlatiinnarniarlugu ineriartortinniarlugulu taakku pisaria-
qartunik sulisussaqaarnissaat ilisimasaqaarnissaallu ilimagisariaqarpoq.

Naalakkersuisut kissaatigaat namminiilernissamut tamani ilinniartitaanermik immikkut suliniute-
garnermi aamma nunalerinermik inuussutissarsiorneq ilanngunneqassasoq.

3.8 Tapersiisarnermi atugassarititaasut

Naalakkersuisut pingaaruteqarlunnartutut isigaat nunalerinermut tapiisarneq ineriartornermut tapii-
sarnertut/aaqqissuusaanermi tapiisarnertut killeqartumillu ingerlatsinermut tapiisarnertut pisassa-
soq.

Nunalerinnermi ineriartornermi tapiissutit assigiinngitsut marluk taaneqarsinnaapput, tassani savaateqarnermut atatillugu tunisassianik ineriartornermi tapersiissutit aamma aallarnisarnermi tapiissutit.

Tunisassianik ineriartortitsinnermut tapersiissutit aaqqiinnermut assersuutigalugu takornariartitsisarnermut nunamilu inuussutissarsiutit taaneqartartunut tapersiissutinut assingupput.

Aallarnisarnermut tapiissutit savaateqarfinnut nutaanut aallarnissaanermut pioreersullu nutarsarnerinut atatillugu aallarnissaanermi isertitassaraluanut matusissutissatut tunngaviusumik tunniunneqarsinnaapput.

Taassuma saniatigut isumaliutigineqartariaqarpoq savaateqarfiit kattunnerannut tapersiisoqassanersoq, kattunnerit taamaattut inuussutissarsiummi isertitaqarsinnaassuseq annertusarpassuk.

Ineriartortitsinnermut toqqaannartumik tapiissutit saniatigut Namminersornerullutik Oqartussat siunnersuisamerup, allaffissornerup, misileraasarnep ilinniartaanerullu ingerlanneqarnerinut ullumikkut Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit ataanni Nunalerinnermut Siunnersuisoqarfimmit ingerlanneqartunut nunalerinnermik inuussutissarsiutip ineriartortinnissaanut ullumikkut tapersiisarput. Pisinnaasanik ineriartortitsinnermi pingaartumik siunertaavoq inuussutissarsiutip pisariillisaavigineqarnissaanut tapersiinissaq, taamaaliornikkut inuussutissarsiortut nunaateqarfinni atasiakkaani ingerlatsinnerminnik pitsaangorsaaniassammata, periutsinmik nutaanik misileraanikkut aammalu inuussutissarsiortunut taakkunannga paasisitsiniaanikkut kiisalu angusassamik toraagaqarluni siunnersuisarnikkut pikkorissartitsisarnikkullu.

Siunnersuisoqarfik pisortat sinnerlugit allaffissornikkut arlalinnik suliaqarpoq, ilaatigut nunalerinnermut tapiissutinik allaffissornikkut aqutsinikkut, inatsisinut nalunaarutinullu atuuttunut tunngatilugu nakkutilliinikkut kiisalu nunaminertanik atuinnissamik qinnuteqaatinik aamma inuussutissarsiuutinut tapersiisarfimmuut taarsigassarsinnissamik qinnuteqaatinik suliaqartarnikkut, ilaatigulugu nunaatillit naatsorsuusiunnerisigut. Sullissinerit taakku nunaatillit ilaatigut akilertarpaat.

AAQISSUUSAAANEQ PILLUGU POLITIKKIP ALLANNGORTINNERATIGUT KAJUMILERSITSINERULERNEQ

Suliniut

2009-2015 tapiissutit atorneqavinnissaannut Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiinnik tusarniaareennikkut siunnersuummik Naalakkersuisut saqqummiussiniarput. Ingerlatsiviup suliaq aallartissavaa, ilinniartitaanerup ilisimatusarnerullu Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfimmiit Inuussutissarsiutinut Ilinniartaanermut Pisortaqaqfimmu nuunnerisigut agguaanissaq misissorniarlugu.

Isuma

Inatsisartut nunalerineq pillugu politikkipimi anguniakkanut sinaakkutit iluanni nunalerinermik inuussutissarsiummut tapiissutinut sinaakkutissamik tamarmiusumik Inatsisartut aalajangiissasut. Taassuma saniatigut ilinniartitaanermut ilisimatusarnermullu suliniutinut sinaakkutaasunik tamarmiusunik Inatsisartut aalajangiissasut.

Piffissamut pilersaarut

2009-mut tapiissutiissatut Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiinnut tusarniaareennikkut Naalakkersuisunit siunnersuut 2007-ip naanerani piariissaaq.

Tapiisarneq pillugu politikkipimi nutarterinerup ujjartorneqartup ilusilersorneranut atatillugu nalilersuinernut ilanngunneqartariaqarpoq tapiissutaasinnaasunut siunnersuutaasinnaasumi uku isiginia-gassat qanoq annertutigisumik isiginiarneqarsimanersut:

- Ingerlatsinerup taamaalilluni tunisassiornermi aningaasaqarnerup pitsanngorsarnissaanut kajumilersitsinersoq.
- Avatangiisit illersorneqarsinnaasumik mianeralugit ingerlatseriaaseqarnissamut kajumissaataaneq.
- Inuussutissarsiummi naammassisaqarsinnaassutsip pitsaanerusumik atorneqalernissaanut kajumissaataaneq.
- Savaateqarnermi aaqqissuussaanermi ajornatorsiutit annikillisinnissaannut tapersiinersoq, taassuma ataani savaaqqat neqaannik tuniniaarnerup saniatigut isertitsiviusinnaasunik al-lanik ineriartortitsinissamut kajumiissaataaneq.
- Allaffissornikkut aqukkuminarneq.

Formateret: Punktopstilling

4. Nunalerinermi tunisassiorneq - tunisassiat

Isertitaqartarnermi siamasinnerusumik tunngavissineq

Nunalerinermi isertitaqartarnermi siamasinnerusumik tunngavissineq savaateqarfiit ataasiakkaat taamaallaat savaaqqat neqaannik tunisinermi akinik tunisassiornermilu avatangiisini allanngorarnik annikinnerusumik isumalluuteqarnissamut tapersiissaaq.

Allanik isertitaqarnissamut periarfissat sumiiffimmiit sumiiffimmut allanngorartussaapput, tunini-aanermut, periarfissat sumiinneq attaveqaatillu kiisalu nunaatillit ataasiakkaat inuttut pisinnaasaat apeqqutaassapput. Taamaammat nunaateqarnerinnavimmit isertitaqarnissamut periarfissat kisimik isiginiarneqassanngillat, kisiannili aamma assersuutigalugu takornariartitsinermi, sanaluttarnermit kiisalu ukiup qanoq ilinera apeqqutaatillugu aalisarnermit isertitat annertusisinnegarnissaat. Iserti-talli annertusinnaanni allanik isertitaqarniarnarnermut atatillugu aningaasaliissutitut aningaasalii-soqarnissaanik pisariaqartitsisoqassaaq.

Aammattaq piffissami sivisunerusumi periarfissaassaaq Kalaallit Nunaanni nunalerinermi nunani allani pitsaalluinnartunik neriniartarfinnut pitsaalluinnartunik immikkuullarissunillu avammut tuni-niaasalernissaq.

4.1 Naatitanik naatsiiianillu tunisassiorneq

Ruuanik naatitsisarneq savaatilinnut arlalinnut ukiorpassuarni saniatigut isertitsissutaasarnikuuvog pingaaruteqartoq. Ruuat naatitaapput ukiut tamaasa pissarsiarineqarsinnaasut mamarineqarluartullu – akuttunngitsutigullu amerlavallaat tuniniarneqartarput, sumiiffinni tuniniaaviit ulikkaartoornan-
nik akillu apparnerinik kinguneqartumik.

Naatsiiianik tunisassiorneq ukiuni kingullerni malunnaatilimmik annertuseriarnikuuvog, 2006-imilu 70 tonsit missaaniillutik.

Sumiiffinni ujaraqarpiannngitsunik nunaqartillugu annertusaasoqarsinnaavog aammalu aasakkut un-nuakkut qerinannngitsuni kiisalu aasaanerani nigermut oqqiuffeqartuni. Naatsiiianik tunisassiorneq nunaatilinnut ataasiakkaanut annertuumik isertitsissutaasalernikuuvog.

Annertusaarujussuatoqarsinnaanera ilimanarpoq, kisiannili naatsiiianik annertunerusumik tunisassi-
ortuni maskiinarsulernissaq pisariaqarpoq. Maskiinarsulerni tassani pingaartumik piiassutitut aningaasaliinissaq pisariaqarpoq. Aammattaq ilaatigut takutinneqartarnikuuvog naatsiiat kukku-sumik uninngasuutiginerisigut asiusoomisaq pinngitsoorniarlugu qanoq passussinissamik uninnga-suuteqarnissamillu ilisimasat annertusarnissaannik pisariaqartitsisoqarsinnaasoq.

Ruuanik naatsiiianillu tunissiornerup kiisalu Upemaviarsummi Nuullu Kangerluani tunisassiorne-rup saniatigut naatitanik tunisassiorneq annikitsuararsuuvog.

Pingaartumik naatitat "timmisartukkut tikisitat" nunami namminermi tunisassiat unammillersinnaa-
vaat, naatitat taakku eqqussat assartorneranni aningaasartuutaasorujussuusarmata.

Qularutissanngitsumik naatitanik tunisassiornerup ineriartortinnissaa periarfissaqarpoq, tamassuma-nili illutini naatsitsivinnik anginerusunik pisariaqartitsisoqarpoq. Annertunerusumik naatitanik tunisassiorneq, illut naatitsiviit 2-3000 m2-itut angitigisut atorlugit, piffissami tamarmi inuussutis-sarsiutaasussaassaaq.

Illuni naatitsivinni naatitsisarneq ilimanarsinnaavog niuernerminni atugassaritinneqartartut atorlugit ingerlanneqarsinnaasoq, tamatumanili pisariaqarpoq siaruaasarnermi pissutsit aaqqiivigineqarnis-

saat, naatitsivimmiit atuisartumut assartuineq eqqarsaatigalugu – nassitsisarnerup qanoq akulikitsigenera aningaasartuutillu annertussusaat eqqarsaatigalugit.

Nunaateqarfiit mikinerusut ikitsunik savanik erniortuuteqartut illoqarfiit nunaqarfiillu anginerusut eqqaaniittut savaateqarnermut ilanngullugu saniatigut inuussutissarsiutitut mikinerusunik naatitsiviliorfissaqqinnerusinnaagunarput.

4.2 Orpissanik ikkussuineq aamma naatitsiviliorneq

Nunarsuarmi silaannaap kissakkiartornera ukiuni kingullerni 50-ini Kujataani orpissanik ikkussuinnermik misilittakkat eqqarsaatigalugit isumaliutersuutigineqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni islandimiut periusaat atorlugu nunaateqarfinni naatitsiviliorsinnaaneq taperseerseqassanersoq. Órpissanik ikkussuineq Norgep avannaani, Savalimmiuni Islandimilu pisortani taperseerseqartarpoq. Misilittakkat takutinnikuuaat Kujataani orpiit naatinneqarsinnaasut, siunissamilu silaannaap kissarnerulernissaa orpiit naanissaannut tunngavissat pitsaanerulissannguatsiarfoq.

Immaqa, naatsitsiniarnermik suliniutinut atatillugu, naatitsiviliorniarneq Kujataani nunaateqarfiusuni piukkunnarluartuni aningaasanik annikinnerusunik taperseerseqarsinnaassaaq, naasussanik ungaluliornerlu eqqarsaatigalugit.

4.3 Takornariartitsineq

1970-ikkunnili Qassiarsuup eqqaani savaateqarfinni ataasiakkaani unnuisarfeqarnikuuvoq, taakkulu aasaanerani isertitsiffiusarput.

Nunalerinnermi takornariartitsisarnerup ineriartorteqqinneqarnissaa sulissutigineqarpoq, tassani takornarissanik sullissineq suliniutigineqarnerulluni. Taassuma ataani nunaateqarfiup nammeneq tunisassiaanik takornarissanik nerisitsisarneq kiisalu takornarissat atorsinnaasaannik pitsaanerusunik.

Siunnersuisoqarfik siusinnerusukkut Greenland Tourism suleqatigalugu nunaateqarnermik takornariartitsisarnermut atatillugu savaatillit paasisassarsiorlutik angalanerannik aaqgissuinikuuvoq. Aammattaaq Destination South Greenland suleqatigineqarluarpoq, tassungalu atatillugu savaateqarfinnut siunnersortit tikeraaqatigiinnikuupput kiisalu oqalugiartoqarnikuulluni paasisitsiniaallunilu ataatsimiisitsisoqarnikuulluni.

Nunaateqarfimmut feriarititsiniarluni Islandimiut angalatitsiviannut attaveqalernissaaq maannakkut sulissutigineqarpoq, ilaatigut misilittakkanik paarlaasseqatigiinniarluni aammali aataatsimoorullugu takooqusaarisarneq eqqarsaatigalugu.

4.4 Sanaluukat

Savaatillit nuliaat aamma/imaluunniit inooqataat ukiuni kingullerni sanalugaliortarput, taakkulu isertitanut tapertaasarput. Savat meqqui taamaallaat qilattakanut, alersinut, tujuulunnut il.il. atornerqarneq ajorput, kisiannili aamma isersimmatiliornermut atornerqartarlutik. Ivissuit iviillu panertitat perlakkanut il.il. atornerqartarput.

4.5 Immimmuk nersussuullu neqaanik tunisassiorneq

1998-imi nersussuaateqaqqilernerup kingorna 2006-ip aallartinnerani ikitsunik nersussuaateqarfiit sisamaapput nersussuit katillugit 24-iullutik, nersussuit immuujartagaallutik neqaalu tunisassiarine-qartarlutik.

Upernaviarsummi misileraaviup nersussuarnik immuujartaateqalernissaq piareersarpaa, immummik tunisassiorfeeraliornikut immummik imigassamik yoghurtimillu tunisassiorneq siunertaralugu. Siunertaavoq Kalaallit Nunaanni aningaasarsuutigalugu immummik tunisassiorneq periarfissat qulaajaaffiginarlutik.

Aammattaq nunaatiliup namminersortup Upernaviarsummi misileraavik suleqatigalugu nersussuit neqaanik tunisassiornermik ineriartortitsivoq – irlandimiut nersussuaataannik dexterinik.

Kujataani nersussuaateqarnerup ineriarteqqinnissaanut aningaasaliiffissanut nutaanut aningaasaliissamik pissarsinissamut periarfissat ilaatigut ajornartorsiutaapput, tassa aallarnisarnermi anner-tuunik aningaasartuuteqartussaammat.

4.6 Meqqulinnik tunisassiorneq

Kalaallit Nunaanni siusinnerusukkut meqqulinnik tunisassiorneqarnikuvoq, kisiannili 1990-imili kingorna tunisassiorneq unitsinneqarpoq. Meqqulinnik tunisassiornerinnaq, savaateqarnermut ilali-ullugu, periarfissaasinnaavoq, kisiannili annertuumik ilinniartitsinissaq pisariaqarpoq kiisalu aali-sakkat perluuinut, toqoraanermi perluukunit aammalu piniartuniit puisit neqaanik sinnerutuniit ne-rukkaatissamik pissarsinissami "attaveqaatit" qularnaatsut pilersinneqartariaqarput. Siunissami saa-rullinniarnissaq immaqa meqqulinnik tunisassiorneq siunertaralugu uumasuuteqarfinnik nutaanik pilersitsinissamut tunngaviliisinnaavoq.

2003-mi upernaakkut meqqulinnik tunisassiorneq siunertaralugu uumasuuteqarneq Siunnersui-soqarfimmiit savaatilinnut pikkorissaatigineqarpoq.

Aammattaq Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Pisortaqarfik chinchillaateqarnermik suliniut ataaseq taperseerneqarnikuvoq. Chinchillaateqarneq Great Greenland A/S suleqatigalugu ingerlanneqarpoq, taassumalu ammit Glostrupimi amminik akitsorterussivimmi tuniniartarpai.

Meqqulinnik tunisassiorneq nunarsuarmi sumiiffiit amerlanersaanni niuernermi atugassaritaannat tunngavigalugit ingerlanneqartarpoq, taamalillunilu nunarsuarmi ammit akiinik taamaallaat tun-ngaveqarluni ingerlanneqartarluni. Taanna unammillerfiusorujussuavoq, tuniniaavinnilu akit al-lanngorartorujussuupput, meqqulinnillu tunisassiorneq siunertaralugu uumasuutillit suliamik ili-simasaqarlunissaat pikkorissuunissaallu pisariaqarluni.

4.7 Tuttuuteqarneq

Ullumikkut marluk tuttuuteqarfiupput, tamarmik Narsap kommunianiittut, tunisassiornerlu avam-mut tuniniaanermik annertunerusumik tunngaveqarpoq, ilaatigut killeqanngingajattumik aavartoqar-tarnera pissutigalugu, tamassumalu Kalaallit Nunaanni tuttu neqaanik tuniniaavinni amerlassusa-tigut akiisigullu tatisimavai.

Tuttuutit amerlassutsimikkut assigiinnegeqaat. Aappaani tutut nujuitsut 200-t missaaniipput, aappaanilu 2.200-it missaaniillutik.

Tuttuuteqarfissatut akuerisaasumi naasoqarniarneq sulí ajunngilaq. Ukiuunerani ukiup sikoqartillugu tutut nujuitsut tutuuteqarfissatut akuerisaasup avataanut pisinnaasarpur, tutulli snescooterit iluaqutsiullugit katersorneqartarpur. Ukiuni kingullerni tutut tutuuteqarfissatut akuerisaasup iluaaniitarpur, tassa silaannaap allanngoriartorneranut atatillugu sikuneq ajormat.

Kisaatiginarpoq tutunuk nujuitsunik kisitsisoqarnissaa kiisalu naasoqassuseq nutaamik misissuisoqassasoq, tutuuteqarnermi savaateqarnermilu pissutsit paasiniarniarlugit.

Neriniartitsivinni sinneruttuni nujuitsunik tutuuteqarnissaq ajussanngilaq. Kalaallit Nunaata Kitaata Kujatani tutuuteqarnermi neriniarfiusinnaasut atorneqanngitsut annertoorujussuupput.

Kalaallit Nunaanni tutuuteqarnermik inuussutissarsiornermi assersuutigalugu EU-mut sanilliullugu sinaakkutaasunik atugassaqtitsisoqarpoq, ilaatigut unammillikkanut qaninnernut sanilliullugu i-kinnerungaartunik pisortanit tapersiisoqartarluni; aammalu ineriartortitsinermi tapersiissutitut akinut toqqaannartumik tapersiisarneq eqqarsaatigalugu. Sinaakkutaasumik atugassaritinneqartut taakku Kalaallit Nunaata Kitaata Kujataani nujuitsunik tutuuteqarnerup annertusarsinnaaneranut atatillugu annertunerusumik nalilersorneqartariaqarpur.

4.8 Timmiaateqarluni tunisassiorneq

Siusinnerusukkur nunaateqarfinni ataasiakkaani sumiiffimi tuniniagassanik manninnik ikitsunik tunisassiorqartarnikuuvoq, tunisassiornerli taanna uninnikuuvoq. Taamaalilluni nunaateqarfinni nammineq atugassanik maannakkut tunisiassiorqartarpoq. Manninnik tunisassioqqilemissami manninnik eqqussuineq unammillerneqartorujussuussaaq, ineriartortitsinermilu manniit qanoq sivi-sutigisumik uninngatinneqarsinnaaneritut malittarisassat allanngortinnissaaq pisariaqarpoq.

Taamaalilluni qallunaat manniutaasa tuniniarneqartarneranni Kalaallit Nunaanni immikkut akuer-sissuteqartoqarnikuuvoq, tassani manniit qaammatinik pingasunik pisoqaassusillit tuniniarneqarsin-naallutik. Taamatut immikkut akuersissuteqarnerup nunami namminermi manninnik nutaanik tuni-sassiormissami unammillernerneq iluaqutissaqartinnngilaq.

5. Nunalerinerneq aningaasaqarneq

Soorlu immikkoortoq 2-mi oqaatigineqartoq pisortat nunalerinerneq tapersiissutaat toqqaannartut 2007-imi 12,6 mio.kr.-it missaaniipput. Annertussutsit taakku piffissap ingerlanerani assigiin-ngiiaarnikuupput, kisiannili aningaasannanniarnerneq isertitaasinnaasut aammalu nunalerinerneq a-ningaasartuutit imminnut naapertuutinnginnerinik takutitsillutik.

Qitiusumik allaffeqarfimmi nunalerneq aningaasaqarniarnerneq nalilersuivittoqarnikuunngilaq.

Pissutsit taakku Naalakkersuisut aqqinniarpaat, taamaalilluni siunissami pisortat aningaasaliisartut nunalerinerneq inuussutissarsiornerneq aningaasaqarnerneq inissimavimmik nutartikkamik paasis-sutissiissutigineqartarniassammata.

Ingerlatsiviup nunalerinermillu inuussutissarsiortut qanittumik suleqatigiinnerisigut aningaasaqarni-
arnermik nalilersuisoqassaaq. Nalilersuinermi pisariillisaaffigineqarsinnaasut ilanngunneqassapput;
assersuutigalugu uumasuutit aamma/imaluunniit nunaateqarfiit pioreersut allisarneranni kattunne-
ranniluunniit. Taamaaliornikkut Naalakkersuisut nunalerinermi aningaasaqarnikkut ingerlatsiner-
lu paasissutissanik nutartikkanik pigisaqartuassapput.

Suliassaq taanna pingaartinneqarpoq, taamaammallu siunertaavoq 2007-ip naannginnerani tapiissu-
tinik pisariaqartinneqartunik eqqortunik saqqummiinissaq, nunaateqarfinnik aqqissuussinerit assi-
giinngitsut tunngavigalugit tunisassiornermut, isaatitaqarnermi pissutsinut il.il. tunngatillugu nuna-
lerinermut toqqaannartumik tapiissutit aammalu ineriartortitsinermut aningaasaliissutit eqqarsaati-
galugit.

Pissutsit qulaani taaneqartut pissutigalugit Nunalerineq pillugu Politikkimik nassuiaanermi uani
nunalerinermik aqqissuussisinnaanermi assigiinngitsuni tapiissutissatut pisariaqartitat erseqqissu-
mik oqaatigineqarsinnaanngillat, tunisassiornermut, isertitaqartarnermi pissutsinut il.il. tunngatillu-
gu.

Ataatsimut isigalugu oqaatigineqarsinnaavoq inuussutissarsiornermut tapiissutit kingunerisinnaa-
gaat inuussutissarsiutinut pitsaanngitsumik ingerlatsinermik kinguneqartitsisinnaasut. Aningaasanut
Inatsimmi inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi aningaasaliissutit ikilineqassappata, soorlu tamanna
2007-imut Aningaasanut Inatsimmit ukiunut missingersersuiffiusuni ersittoq, nunalerinermut anin-
gaasatigut tapiissutit tapersiisarnernut aqqissuussinerit allat aqutigalugit qulakkeerneqarnissaat
pisariaqalersinnaavoq.

5.1 Ingerlatsinermi aningaasaqarneq

Formateret: Punktopstilling

1999-imiilli immikkoortunut pingaarnernut pingasunut ingerlatsinermut tapiissutinik takussutissiaq
tabelimi ataaniittumi takuneqarsinnaapput (kisitsisit nunap karsiata naatsorsuutaanit aaneqarput):

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
<u>Tunisinermi tapiis- sutit</u>	4.380	3.500	7.700	5.700	5.025	5.725	6.525	6.912
<u>Aaqgissuussaa- nermut tapiissutit</u>	350	350	492	500	400	3.900	3.900	3.900
<u>Aallarnisarnermut tapiissutit</u>	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200
<u>Katillugit</u>	6.930	6.050	10.392	8.400	7.625	11.825	11.625	13.012
<u>Nunaateqarfiit a- merlassusii</u>	51	51	47	47	47	47	51	51
<u>Togqaannartumik tapiissutit agguati- giissillugit</u>	0,134	0,119	0,221	0,178	0,162	0,252	0,228	0,255
<u>Togoraavimmi inger- latsinermut tapiissutit</u>	-	-	-	-	-	1,800	1,575	1,188

Piffissami 1999-2000 aaqqissuussaanermut tapiissutit tassaapput naggorissaatissanut tapiissutit, aammalu 2004-miit tassaapput savanik erniortuuteqarnermut, meqqunik tunisassiornermut kiisalu naatsiiannik tunisassiornermut aaqqissuussaanermi tapiissutit.

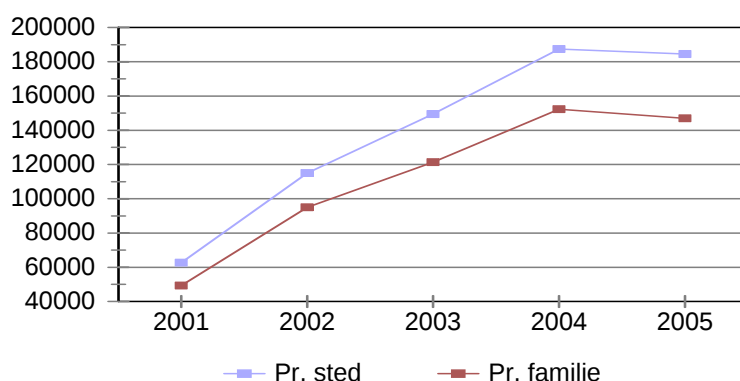
Nunalerinermi ingerlatsinerimut tapiissutit suussusaat annertussusiallut (toqaraavik ilanngullugu), soorlu tabelimi takuneqarsinnaasoq, ukiut ingerlaneranni allanngorarnikuupput, kisiannili amerliar-torsimallutik.

Ingerlatsinerimut tapiissutit pillugit tabeli isertitat isertat ineriartornerannut sanilliukkaanni assigiin-neri ersearissamik takuneqarsinnaavoq, tassa savaatillit ataasiakkaat isertitaat aamma ukiuni arfineq pingasuni pineqartuni amerliartornikuummata.

(Pissarsivik: SPS marts 2007)

Egenløn pr. sted & pr. familie

Udvikling af egenløn 2001-2005

Ukiunut 1999-imiit 2005-imut kisitsisit naatsorsuutini kisitsisaapput, kisiannili 2006-imi kisitsisit aningaasaliissutini kisitsisaallutik, tassa 2006-imut kisitsisit maannakkut piareernikuunngimmata.

Oqaatigineqassaaq aaqqissuussaanermut tapiissutit 2007-imi toqoraanerup kingorna nalilersome-qassammata, tassa 2004-imi tapiissutit aallartinneqarmata Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaq taamatut kissaateqarnikuummat.

Nunalerinermut tapiissutini pitsaasunik aaqqissuussisoqarnikuunera inuussutissarsiutini allani aal-larnisaasut ingerlatsinerinni assingusunik periarfissinneqarnissaminnik tunngavilersuutitut akut-tunngitsumik atortarpaat. Periarfissaqanngilaq kissaatiginaranilu, tassa aaqqissuussaanermi ajornar-torsiutini pilersitsisussaamat unammileqatigiittarnermillu innarliisussaalluni kiisalu piffissami

ilinniartitaanerup, peqqussutsip aammalu inuttut atugaqarnerup suliffeqarnerullu politikikkut sal-liutinneqarfianni aningaasartuutit amerlisinneqartussaammata.

5.2 Inuiaqatigiit aningaasaqarnerat

Tassani unammilligassat imatut eqikkarneqarsinnaapput:

- Aaqqissuussaanermi politikki pisariaqartitat, attaveqaateqartitsinermi aningaasartuutit er-seqqinnerulersinniarlugit.
- Sumiiffinni nunaateqarfiusuni attaveqaatit annertusarnissaasa nalilersornissaannik pisaria-qartitsineq, taakku nunalerinnermillu inuussutissarsiutip ineriartortinneqarnerani ataqatigiis-saarininissaq siunertaralugu.
- Inuussutissarsiutinut tapiisarnermi nunap karsiata aningaasartuutaasa annikillisinneqarnis-saannik kissaatit, aammalu aningasat atorineqartut inuiaqatigiit aningaaqarneranni pissarsis-sutaasarnert annertusarniarlugu.
- Nioqqutissanik ujartuisitsisalerinissaq taassumalu kinguneranik kalaallit inuussutissaataanik tunisassiorneq annertusarlugu.

Formateret: Punktopstilling

Nunalerineq inuussutissarsiutinut allanut imaluunniit imminut nappasinnaasumik aningaasaqarner-mik pilersitsiniarnermi aaqqissuussaanermi inuiaqatigiit pingaarnerusumik pisariaqartitaannut sanil-liullugu immikkut isiginiarneqarsinnaangilaq. Tamassuma ilaatigut kinguneraa pisortat assigiin-ngitsutigut sulissineranni aningaasartuutinik ersarinnerulersitsinissaq, tapiissutigeqqitassanik tapii-sarnernik naleqqutinngitsunik piianeq il.il.

Allannguinerit taamaattut akuttunngitsumik kingunerissavaat taarsiilluni aaqqissuussinernik assi-giinngitsunik allanngortiterineq aaqqissuunerlu, tassa inuussutissarsiutinut atuisunullu tunngatitanik immikkut tapiissutit, tassungalu atatillugu taakku sullissinernut qaffasinnerusumik akiliisassapput. Tassunga peqatigitillugu piffissap ingerlanerani tapiisarnernik aaqqissuussinernit taamaattut anikilli-sikkiartuaarneqarnissaat piumasaqaataagaluttuinnassaaq.

Aammattaq pingaaruteqarpoq nunat allat periusaat assigalugit nunalerinnermi kisitsisit pingaarnert takutissalugit; tapiissutit tapersiissutulu ataasiakkaat taaguutaat eqqarsaatigalugit.

Akerlianik Naalakkersuisut aamma politikkerat inuussutissanik nunami namminermi tunisassanik tunisassiornerup annertusarnissaa, taassuma ataani nunalerinnerup ineriartortinneqarnissaa. Angu-niakkat taakku assigiittariaqanngillat, tamannalu nunalerinnermi ukiuni kingullerni ineriartornerup takutinnikuuaa.

Pissutsit akerleriinnerat taakku savaateqarnermi nalornilersitsinermut pissutaqaataanikuuvoq, inuus-sutissarsiortunullu imalluunniit inuussutissalerinnermik ingerlatsisuni allani naleqquttuunikuunani. Taamaammat nunalerineq pillugu politikkipissaq ineriartornerup sammivissaatut kissaatigineqartumik erseqqarissitsinerulernissamut tapersiiniartariaqarpoq, taannalu tatigalugu pisariaqartunik aningaa-saliinissanut periarfissiisariaqarluni. Naalakkersuisut aammattaq anguniarniarpaat nunalerineq

pillugu politikissatut kissaatigineqartup aammalu Aningaasanut Inasimmi aningaasaliissutit ataqatigiissasut.

**NUNALERINEQ PILLUGU POLITIKKIP IMMIKKOORTUNILU ALLANI
POLITIKKIT ATAQATIGIINNISSAAT**

Suliniut

Ingerlatsivik Nunalerinermillu Inuussutissarsiortut ukiut tallimakkaarlugit inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerannik inuussutissarsiummillu nalilersuissapput.

Isuma

Nunalerineq pillugu politikkit akuerineqartup piviusunngortinnera ersarissuussa-soq paasiuminartuullunilu.

Piffissamut pilersaarut

Nalilersuineq siulleq 2010-mi ingerlanneqartussatut siunnersuutigineqarpoq

6. Politikikkut isiginiagassat allat

6.1. Nunat tamat akornanni pisussaaffiit

WTO (World Trade Organisation)

Pingaarnerusutut paasineqartariaqarpoq Kalaallit Nunaanni nunalerinermi pinngortitap atugassarititai ajomakusoortuusuut, tassungalu peqatigitillugu nunalerineq ataatsimut isigalugu nunarsuarmi nunani tamarluinnangajanni tapiiffigineqartarpoq illersorniarlugu aqqissuisoqartarluni.

Tapiisoqanngippat arlaatigullu illersuisoqanngippat Kalaallit Nunaanni nunalerinermi tunisassiat annikitsuararsuussapput tammavillutilluunniit.

Savaateqarnermut tapiisarnermi politikki akitsuusiillunilu illersuineq WTO-mut tunngatillugu Kalaallit Nunaata pisussaaffiit atatinngu isigineqarsinnaanngilaq.

Savaaqqanit tunisassiatsinnik illersuineq nunanut allanut imaaliinnarlugu sanilliunneqarsinnaanngilaq, taakkunani 1) ingerlatsineq annertunerujussuuvog – aamma inoqassutsimut sanilliullugu aamma 2) inuussutissarsiummi aningaasaqarnikkut kingunii pingaarnerusuupput. Savat amerlaginarpianngillat. Taamaalluni savaaqqanik tunisassiornerup pingaaruteqarlunnarneranik tunngavilersuut annikillisinneqassaaq. Tamanna WTO-mi malittarisassat tunngavigalugit aqqissuussinitsinni pilersaarusanut pingaaruteqarpoq.

Maannakkut Kalaallit Nunaata tapersiisarnermi aaqqissuussinerit WTO-mut akueritinnikuunngilai, akueritinniarnissaalli aalajangiunnikuullugu. Suliamik ingerlatitseqqinnermi Kalaallit Nunaat – nunat nunalerinermik annikitsumik ingerlatsisut assigalugit – Kalaallit Nunaannut iluaqutaanerususamik tapersiisarnermi aaqqissuussinerit pillugit isumaqatigiinniarniarpoq naleqqussaallunilu.

Piffissami aggersumi pingaartumik tapersiisarnermi politikkip naleqqussarnissaanut tunngavissioruni suliaqartoqarniarpoq, taamaalilluni illuatungaani WTO-mi isumaqatigiissutitut naleqqussaaniartoqartussaalluni illuatungaani nuunalerinermi ineriartortitsinermut pisariaqanngitsumik ajoqutaasussaannngitsunik.

NUNAT TAMAT AKORNANNI INERIARTORNERMUT NUNALERINEQ PILLUGU POLITIKKIMIK NALEQUSSAANEQ

Suliniut

Nunanut allanut pisortaqarfik Udenrigsministeria aamma Danmarks Eksportråd suleqatigalugit isumasioqatigiissitsissaaq ataatsimiititsillunilu, tassani nunalerinermi aaqqissuussinerit qanoq annertutigisumik naleqqussarnissaannik pisariaqartitsinermik ilisimasaviit ujjartorneqassallutik ingerlaqqinnissarlut pitsaanerpaamik qanoq aaqqissuunneqassanersoq.

Isuma

Politikkikkut qulliunerusumik kissaatigineqartoq ilaatigut Kalaallit Nunaanni tapersiisarnermi aaqqissuussinerit WTO-mut akuerineqarnissaat, ilaatigullu inuussutissarsiutit pineqartut, taassuma ataani nunalerinerup, ineriartoqqinnissaannut sapinngisamik pitsaanerpaamik atugas-saqartikkummallugit sulineri peqataanissaq.

Piffissamut pilersaarut

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Pisortaqarfik aamma Nunanut Allanut Pisortaqarfik Qallunaat Nunaanni suleqatit suliamut attuumassuteqartut suleqatigalugit WTO nunallu WTO-mi ilaasortat oqaloqatigineqassapput paasiniaarlugu qanoq iliorluni Kalaallit Nunaanni tapersiisarnermut aaqqissuussinerit WTO-mi malittarisassanut naleqqussarneqarsinnaanersut suleriaqqinnissarlut qanoq pitsaanerpaamik aaqqissuunneqassanersoq.

Nunani Avannarlerni Ministerráði

Pisortaqarfimmi Nunalerinermut Immikkoortortaqarfik Nordisk Ministerráðip ataani Nunalerinermut Orpippassualerinermullu ataatsimiititaliami ilaasortaavoq, kisiannili taamaallaat ataatsimeqataasarluni Kalaallit Nunaannut soqutiginaartunik suliaqartoqaraangat, assersuutigalugu uumasusillit sananeqaataannik pisuussutit, issittumut igalaaq suliniutinilu nunani avannarlerni ataatsimoorullugu soqutigisaqarfiusuni.

6.2 Siunnerfeqarluni ujartorneqartunillu aqunnegartumik siunnersuineq

iliniartitaanerlu

Inuussutissarsiummut siunnersuisarneq Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqarfiup suliaani pingaan-ersaavoq, taamaammallu pingaaruteqarluni taassuma pitsaasuunissaa pisariaqartitallu tunngavi-galugit ingerlanissaa, inuit ataasiakkaat nunalerinermilu pingaamersutut unammilligassat eqqar-saatigalugit.

Siunnersuisarneq aamma nunaatilinnut pingaaruteqarluinnarpoq, taamaammallu taakku paasi-sariaqarpaat siunnersuineq inuussutissarsiummik ingerlatsinerimi aningaasartuutit ilagigaat.

Taamaalilluni Naalakkersuisut naleqquttutut isigaat Siunnersuisoqarfiup atuisunut sullissinermini naleqquttumik akiliisitsisarmissaa.

Ataavartumik ilinniartitseqqittarneq

Tunngaviulluinnartunik siunnersorneqarnissamik ujartuineq annikillisinneqarsinnaavoq tunisassior-tunik pingaarnernik siunnerfeqarluni ilinniartitseqqittoqartarpat, aammalumi isertitsiviusinnaasunik nutanik ineriartortitsinerimi annertunerusumik ilinniartitaanissaq pisariaqarajuttarpoq.

SUNNIUTEQARNERUSUMIK ILINNIARTITSEQQITTARNEQ

Suliniut

Ilinniartitseqqittarnermik ataavartumik nalilersuineq, suliniutit pillugit uppenar-saaneq, inuussutissarsiortut pisariaqartitaat aallaavigalugit pikkorissartitsinissat pillugit ukiumoortumik pilersaarusiorneq.

Isuma

Inuussutissarsiutinik siuarsaanermik suliaqartut allat ilinniarfiillu suliamut attuu-massuteqartut suleqatigalugit nunalerinermik inuussutissarsiummik ineriartor-titsinermut atatillugu soqutiginartunik pikkorissartitsisoqarsinnaavoq

Piffissamut

Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit nalunaarsusiaanni ilinniartitseqqittarneq ukiumoortumik uppenarsarneqartassaaq. Ukiut tamaasa marts-imi pisariar-titsinermik paasiniaaneq ukiumunerani ataatsimeereernikkut.

Nunalerinermik ingerlatsinissamut inuusuttunik kajumissaaneq

Nunalerinerup iluani ilinniartitsinissaa qangali isiginiarneqartarnikuuvoq, aamma nunat saniligit suleqatigalugit. Tamanna toqqammavissaalluarpoq, tassa tunngaviusumik ilinniartitsinerimi piuma-saqaatit annertusiartormata, taassuma ataani assigiinngiiartumik ingerlatsisinnaassuseqarnermik

NUNALERINERMI INUUSUTTUT PISINNAASAQARTUT AMERLANERUSUT

Nunalerinermi ilinniartitaanerit pillugit paasissutissiissusiorneq, qinnuteqartut piukkunartut amerlanerusut ilinniartitaanermut kajumilersinniarlugit.

Nunani allani atuarfinnik sulinermilu misilittaaffiusinnaasunik pisariaqartitanik naam-
massinnissinnaasunik suleqatigiinissamik isumaqatigiissuteqarneq ingerlaannarsinnaasooq

Paasisitsiniuutissat kingusinnerpaamik 2008-p naanerani piariissapput

Inuussutissarsiutini ineriartortitsinermi ilisimasat tunngaviupput. Nunalerinermi tamanna nutaarsi-
assaangilaq, tassa ukiuni arlalissuarni misileraanerit ingerlanneqartarnikuummata, taakkulu ullu-
mikkut ingerlanneqarput Misileraavik Uperviaarsuk qiteralugu. Misileraani nunami maani sooru-
nami killeqarpoq, taamaattumilu ilisimasat annertunersaat Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiif-
fimmit ingerlateqqinneqartartut nunani allani misilittakkanik tunngaveqarput.

Kisiannili Kalaallit Nunaanni pissutsit tunngavigalugit misilittaasarnissaq suli pingaaruteqarpoq,
taamaalilluni inernerit toqqaannartumik atorneqarsinnaaniassammata. Aningaasat atorneqarsinnaa-
sut killeqartorujussuummata pingaaruteqarpoq ingerlatat pisariaqartanik tunngaveqarnissaat, inuus-
sutissarsiutip unammilligassaanik aqqiiniarnermut tunngatillugu.

TUNISASSIAT NUTAAT ANNERTUSARNIARLUGIT MISILERAANEQ

Misileraanermut ataatsimiititaliaq pilersinneqarteq suleqatigalugu ukiunut pingasunut misileraanissaniq ataavartumik pilersaarusiorneq

Misileraanermi aningaasatigut sinaakkutit piffissap ingerlanerani ajornerulissanngitsut.

Ukiunut pingasunut pilersaarut siulleq 2008-imi akuersissutigineqassaaq, 2015-illu tunngaanut ukiut tamaasa ukiup taamaalinerani nutarternegartassalluni.

Nunalerinermi unammilligassat annertuut immikkoortuini arlalinni siumut isigaluni suliniuteqarnissamik pisariaqartitsilerput. Suliniutit nunaaateqarnermik inuussutissarsiornermi ineriartornissamut periarfissaqarnissaq qalakkissaavaat, taakkulu inuussutissarsiortut tunissassiaannik atuissartut pisariaqartitaat malissavaat, sapinni gisamilu inuiaqatigiit ineriartornissamik kissaataannut naapertuutissalutik.¶

Unammilligassat inuussutissarsi-
ortut, Savaatillit Peqatigiit Suleqa-
tigiissut (SPS) aamma Nunaleri-
neq pillugu Siunnersuisoqatigiit,
qanittumik suleqatigalugit aq-
qinniarnegassapput.

Immikkoortut uku suliniuteqarfigineqassapput:¶

<SD>

Immikkoortut nakkutigisassat
ilaatigut nunalerinermi qulliu-
nusumik anguniakkanut takor-
luukkanullu ilanngunneqassapput,
ilaatigullu suliniutiivittut aallartin-
neqartussaallutik, tassani inger-
laqqinnermi taakku tamamik
immikkut piviusunnigortinniarnear-
ranni akisussaasulerlugit.¶

1.1 Qulliunerusumik anguniak- kat, takorluukkat taakkulu erseqqissaavigineri¶

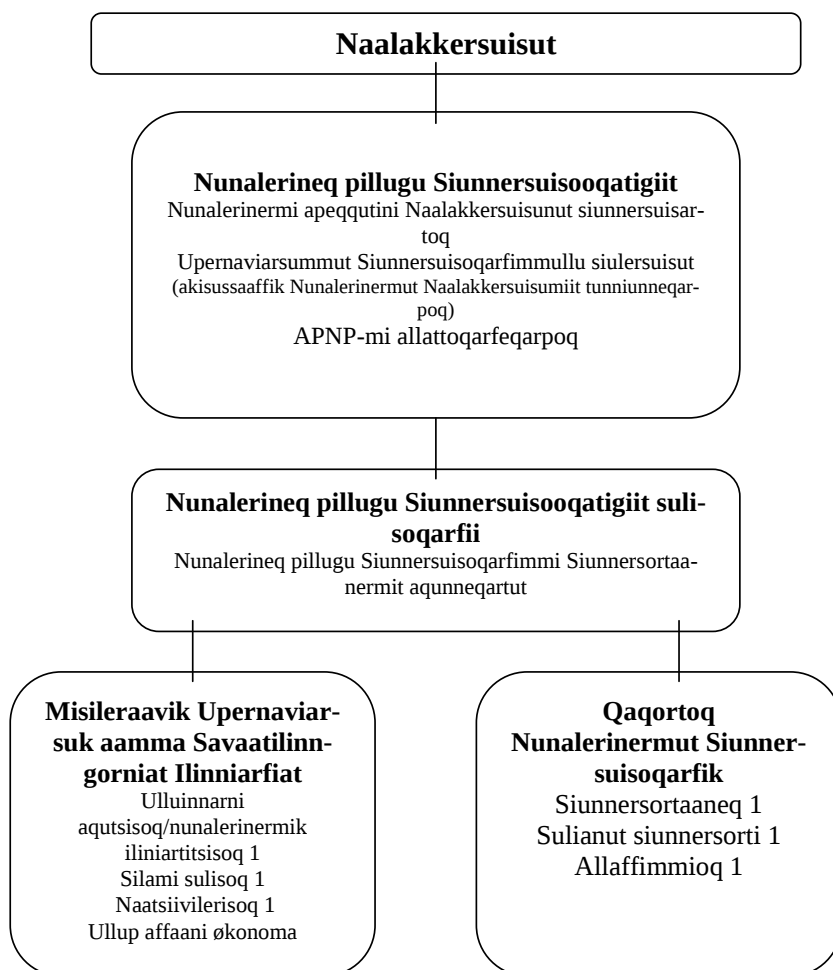
Soorlu inuussutissat pillugit politikkipp UPA 2004-imi nassui-aammi allaaserineqartoq inuussu-tissanik tunisassiorneq Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni pingaa-ruteqarlunnarpoq.¶

Inuiaqatigiit namminersortut
tamarmik inuussutissat ilaaq [1]

Ilanngussaq 1

Nunalerineq pillugu Siunnersuisooqatigiit aqqiissuusaanera pillugu diagrammi:

Nunalerineq pillugu Siunnersuisooqatigiit aqqiissuusaanerat katitigaanerallu diagrammimi ataaniittumi takuneqarsinnaapput.

Soorlu qulaani takuneqarsinnaasoq Nunalerineq pillugu Siunnersuisooqatigiit nunalerinermi sulisoqarfinnut assigiinn-
gitsunut marlunnut, siullertut Upervaviarsummi misileraavimmut aamma savaatilinnigorniat ilinniarsiannut aappaattullu
Qaqortumi Nunalerinermut Siunnersuisoqarfimmut siulersuisutut atuuppoq.

Siunnersuisoqarfimmi siunnersortaaneq sulisoqarfinnut taakkununga marlunnut qulliinerusumik aqutsisuvuq.

Taamatut aqqiissuusaanermi Nunalerineq pillugu Siunnersuisooqatigiit qaqugukkulluunniit politikki atuuttoq tunnga-
vigalugu Naalakkersuisunut attaveqartuvuq akisussaaffeqarlunilu.

Ilanngussaq 2

Nunalerineq pillugu inatsisinik, peqqussutinik nalunaarutinillu takussutissiaq

Nunalerineq qulliunerusumik nunalerineq pillugu Inatsisartut Inatsisaat nr. 5 2. maj 1996-imeersaq atorlugu killilersorneqarpoq. Inatsit taanna tunngavigalugu sisamanik nalunaaruteqarpoq:

Nr. 20 8. september 1997-imeersaq nunalerinermik nakkutilliineq pillugu.

Nr. 22 8. september 2000-imeersaq neriniartitsivinnik nersutaatinillu malittarisassaqaartitsinikkut aqutsineq pillugu.

Nr. 25 22. juni 2001-imeersaq savaateqarneq hestiuteqarnerlu pillugit.

Nr. 26 22. juni 2001-imeersaq Nunalerinermut tunngassuteqartuni ineriartortitsinerup siuarsarneqarnissaa pillugu.

Nunalerineq pillugu Siunnersuisooqatigiit taakkulu ingerlatsinerat piniarneq aamma aalisarneq pillugu siunnersuisooqatigiittut inatsisikkut killilersorneqanngilaq, aammattaaq takuuk Nunalerineq pillugu Siunnersuisooqatigiit aaqqissuusaaernerat pillugu immikkoortoq.

Taakku saniatigut nalunaarut sulii atuuppoq savaateqarneq pillugu Inatsisartut Inatsisaat nr. 1 21. april 1998-imeersaq tunngavigalugu nalunaarut:

Nr. 23 8. august 1993-imeersaq savaateqarfinnik pilersitsinerup tapiissuteqartarneq pillugu.

Aammattaaq Inatsisartut Inatsisaat nr. 12 29. oktober 1999-imeersaq aamma Inatsisartut Inatsisaat nr. 5 2. maj 1996-imeersaq tunngavigalugit nalunaaruteqarpoq:

Nr. 10 5. juli 2006-imeersaq Piniakkanik savaateqarnermilu tunisassianik tunisaqarnermi nalunaaruteqartarneq pillugu.

Uumasunik illersuineq, inuussutissanik nakkutilliineq, avatangiisit il.il. malittarisassat inatsisitigut nalunaarutikkullu taakkununga atasutigut killilersorneqarput.

Uumasunik illersuineq:

Inatsisartut inatsisaat nr. 25 18. december 2003-meersaq uumasunik illersuineq pillugu

Kalaallit Nunaanni Pinerluttulerineq pillugu Nalunaarummi § 65, Lb nr. 49

Inatsisartut Inatsisaat nr. 18 af 30. oktober 1998-imeersaq qimmit qimuttut kiisalu qimmeqarneq qitsuuteqarnerlu pillugit

Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 15 19. juni 2003-imeersaq Kommunit qimmit qitsuillu pillugit ileqqoreqqusaat pillugit

Inuussutissat:

Inatsisartut Peqqussutaat nr. 17 28. oktober 1993-imeersaq inuussutissanik nersutillu nappaataannik inunnut tunillaassorsinnaasunik nakkutilliineq pillugu

Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 21 27. juli 1998-imeersaq suliffeqarfiit inuussutissaleriffiusut pillugit

Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 1 2. februar 1994-imeersaq inuussutissanik allagartalersuisarneq pillugu.

Ilanngussaq 3

Nunani allani nunalerinermut tapersiissutit pillugit takussutissiaq

EU-mi, Kalaallit Nunaata pingaarnertut niuerfigisartagaani, nunalerineq aamma assigiinngitsutigut killilersugaavoq tapersiiffigineqartarlunilu.

Ataatsimut isigalugu EU-mi tapersiisarnermut aaqqissuinerit immikkoortunut pingasunut ukununga immikkoortinneqarsinnaavoq:

- **Akinut tapersiissutit**

EU-ip nunalerinermut politikkia akinik qaffasissunik aaqqissuussinermik tunngaveqarpoq. Imatut paasineqassaaq EU-mi niuernermi akunnermiliulluni pisiortornikkut, eqqussinermi akitsuusiinikkut aammalu avammut tunisinermi tapersiinikkut akit nunarsuarmi akinit qaffasinnerutillugit. Taamaaliornikkut niuerfiup illersorneqarnissaa qulakkeerneqarpoq, tassani atuisartut nunarsuarmi tuniniaavinnit allaniit akinik qaffasinnerusunik akiliisarlutik. Akinut tapersiut atuisartuniit aningaasalersorneqarpoq, taamaalillunilu missingersuutini takuneqarsinnaanani.

- **Toqqaannartumik tapersiissutit**

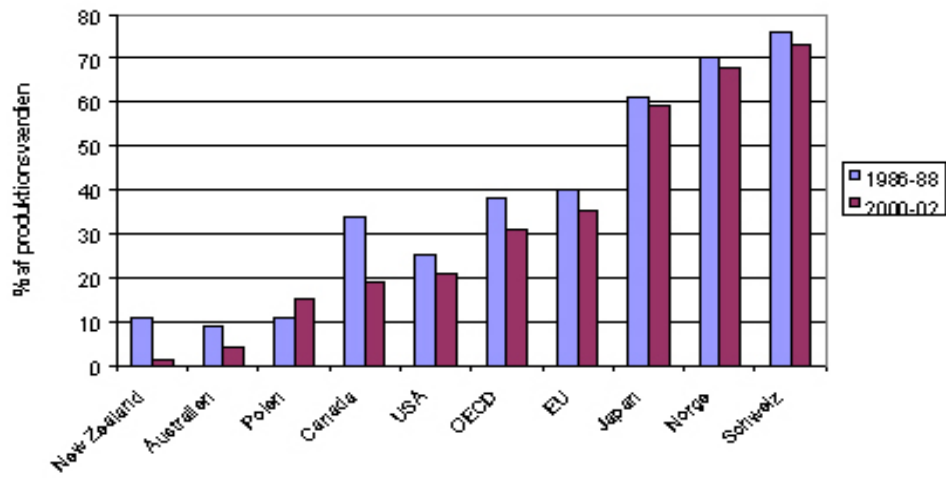
EU-mi nunalerinermi akit ukiuni kingullerni appartinneqarput, taamaalillutik nunarsuarmi akinut naapertuunnerulerlutik. Ilaatigut akit apparnerannut taarsiutitut nunaatillit tapersiiffigineqartarput, taassuma ataani hektarimut tapersiissutit aamma uumasuuteqarnermut tapersiissutit. Toqqaannartumik tapersiineq akileraartartunit aningaasalesorneqartoq uani pineqarmat tapersiissutit taakku EU-p missingersuutaani takuneqarsinnaapput.

- **Nunaannarmiunut tapersiissutit**

Tassunga ilaliunneqassaaq nunaannaap ineriartortinneqarneranut tapersiissutit. Taakku ilaatigut tassaaapput avatangiisinik illersuilluni nunalerinermut tapersiissutit, aningaasaliinernut tapersiissutit, nunaatilinnut inuusunnerusunut tapersiissutit il.il. tapersiissutit taakku ilaatigut EU-mi ilaatigullu nunanit ilaasortanit aningaasalersorneqarput.

EU-mi ukiuni 2000-2002 nunaateqarnermut tapersiissutit ukiumut 100 mia. Euronut naatsorsorneqarput. Taakku assigaat EU-mi innuttaasut tamarmik ukiumut agguaqatigiissillugu 2000 kr.-inik tapiissuteqartartut (Pissarsivik: Nunalerinermut Siunnersuisoqarfik). Kalaallit Nunaanni pissutsit eqqarsaatigalugit, innuttaasut amerlassusaat aallaavigalugu, taassuma assigissavaa ukiumut katillugit 112 mio.kr.-it nunalerinermut tapiissutigineqartarnera.

EU-mi nunalerinermut tapersiissutit diagrammimi ataani takuneqarsinnaasut nunat OECD-mi ilaasortanut allanut sanillinneqarput. EU-mi tapersiissutit tunisassiat nalingininut procentinngorlugu naatsorsorlugit nunani OECD-mi ilaasortani tapersiissutit agguaqatigiissinnerannit qaffasinnerulaarput. New Zealand amma Australia annertuumik aaqqissueqqereernerup kingorna appasissorujussuarmik tapersiisarput, USA-lu EU-miit appasinnerulaarluni. Illuatungaaniippat Japan, Norge aamma Schweiz nunamut eqqussinermi akitsuusiilluni illersuisorujussuulluni nunalerineq pillugu politikkeqartut.

Takussutissiami nunani assigiinngitsuni piffissani 1986-88 aamma 2000-02 tunisassiat nalinginut sanilliullugu procentinngorlugu tapersiissutit annertussusaat takutinneqarput. (Pissarsivik: Nunalerinermut Siunnersuisoqarfik).

Ilanngussaq 4

Upernaakkut 2007-imiit 2010-mut nunalerinermut iliuusissatut pilersaarut

Piffissaq	Suliassaq	Suliniut/suliaq
Maj / Juni 2007	Nunalerineq pillugu inatsimmik nutarterineq (nunalerineq pillugu siunnersuisooqatigiit)	Suleqatigiissitaliorneq. UKA 2007-imi suliassanngorlugu Inatsimmik nutarterineq. Nunalerineq pillugu Siunnersuisooqatigiit sulinerminni tunngaviannik suliaasiannillu nutarterineq.
November 2007	Inuussutissarsiutini tapersiisarfimmi nunalerinermik allaffissornikkut aqutsinermik nutarterineq	Suleqatigiissitaliorneq aamma nunalerineq pillugu Inuussutissarsiutinut Tapersiisarnermik Peqqussummik nutarterinermi tusarniaaneq. Taassuma ataani tunisasiomerup annertusarnissaa siunertaralugu pisariillisaanisami nukittorsaanissamilu aningaasaliissutissatut pisariaqartitanik nalilersueqqinneq.
Oktober 2007	Inuussutissarsiutinik siuarsaanermi Siunnersuisoqarfiup pingaaruteqartut pegataanera	Siunnersuisoqarfiup inuussutissarsiutinillu siuarsaanermi suliaqartut allat aqqissuussamik suleqatigiinnerat. Inuussutissalerinermi qitiusumik pilersitsineq.
November 2007/maj 2008	Allaffissornikkut aqutsinermi malittarisassanik atoruminarsaaneq	Atoruminarsaaniarluni nunalerinermi malittarisassanik tunngaviusunik atuuttunik nalilersuineq.
Juni 2008	Internet-imi nittartakkanut innersuussutini pilersitsineq	Inuussutissarsiutinik siuarsaanermi ataatsimoorullugu nittartagaqalernissamik ataatsimeeqatigiinneq allaaserininnerlu
November 2007 til januar 2008	Ineriartortitsinermi tapiiffigineqarnissamut suliniutinik pitsaanerusumik paasisitsiniaaneq aamma tulleriinnilersukkamik ineriartortitsinermi pilersaarut	Ineriartortitsinermi aningaasaliissutinik amerlanerusunik pisariaqartitsinermik paasisitsiniaaneq. Ukiunut qulinut missingersuutit aamma tulleriinnilersukkamik ineriartortitsinermi pilersaarut. Tapiisaneq pillugu politikkimik nutarterineq.
December 2007	Aaqqissuussaaneq pillugu politikkip allanngortinneratigut kajumilersitsineruneq	2009-2015-imut tapiissutit atorqarnissaannut siunnersuut.
	Nunat tamat ineriartornerannut nunalerineq pillugu politikkip naleqqussanera	Nunanut allanut pisortaqarfiup, Udenrigsministeriap, Danmarks Eksportrådip akornanni isumasioqatigiinneq ataatsimiinnerlu. WTO-mut tunngatillugu Kalaallit Nunaanni tapersiisarnernut aqqissuussinerit akueritinneri.
Ukiut tamaasa martsimi	Anguniagaqarluni ilinniartitaanermi suliniutinik aalajangersaaneq aamma sunniuteqarnerusumik ilinniartitseqqitarnissamik suliniuteqarneq	Ilinniartitseqqitarnermi suliniummik ataavartumik nalilersuisarneq, pikkorissaanersarnermik takussutissiorneq.
1. januar 2008 imal. 2009	Ilinniartitaanermik ilisimatusarnermillu akisussaaffeqarnermik SIIP-imut nuutsineq	Nuussinissamik pilersaarusiortussamik suleqatigiissitaliorneq.
1. januar 2008 imal. 2009 tikitsinnagu	Savaatilinggorniat ilinniarfiat pillugu nalunaarutip 12. september 1994-imeersup nutarternera	Nunanilerineq pillugu siunnersuisooqatigiit il.il. qaninut suleqatigalugit allannguutissamik siunnersuusioreq.
Oktober - November 2008	Inuusuttut pisinnaasaqarluartut amerlanerusut nunalerinermut	Nunalerinermi ilinniarneqartartut pillugit paasissutissanik suliaqarneq
2008	Tunisassianik nutaanik siuarsaaniarluni misileraaneq	Misileraaneq pillugu ataatsimiititaliorneq. Misileraasarnermi ukiunut pingasunut ataavartumik pilersaarusioreq.
November / December 2008	Attaveqaatit inuussutissarsiutinik siuarsaanermi pingaaruteqartut	Ukiunut qulinut pilersaarutit. Attaveqaatinik pioreersunik takussutissiliorneq aamma siunissami attaveqaatissanut aningaasaliissutissanut tulleriinnilersuinermi takussutissiliorneq
Februar 2010	Nunalerineq pillugu politikki aamma politikimi immikkoortut allat imminnut ataqatigiissinneri	Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik nalilersuineq aamma inuussutissarssiummik nalilersuineq.

APNP Aprili 2007 (Tullinik nutarterineq pissaaq novemberimi 2007-imi).

1. Nunalerineq pillugu politikkimi 2015-ip tungaanut nunalerinerup ineriartortinneqarnissaanut takorluukkat – anguniakkat – pilersaarutit.

Nunalerinermi unammilligassat annertuut immikkoortuni arlalinni siumut isigaluni suliniuteqarnissamik pisariaqartitsilerput. Suliniutit nunaateqarnermik inuussutissarsiornermi ineriartornissamut periarfissaqarnissaq qulakkiissavaat, taakkulu inuussutissarsiorlut tunisassiaannik atuisartut pisariaqartitaat malissavaat, sapinngisamilu inuiaqatigiit ineriartornissamik kissaataannut naapertuutissallutik.

Unammilligassat inuussutissarsiorlut, Savaatillit Peqatigiit Suleqatigiissut (SPS) aamma Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit, qanittumik suleqatigalugit aaqqinniarneqassapput.

Immikkoortut uku suliniuteqarfigineqassapput:

Inuussutissarsiortut piumassuseqalersinniarlugit aaqqissuussaanerit pitsaanerusut, taamaaliornikkut nunalerinermi pisortat namminersortullu aningaasaliineranni pisuussutinik nammassisaqarsinnaasutsimillu pitsaanerusumik atuisoqarsinnaalersillugu.

Allaffissornikkut ingerlatsiviup pisariillisarnissaa malittarisassallu piuminarsaanissaq, ilaatigut aqutsinerup pisariillisarneratigut, allaffissornermi qarasaasiakkut aaqqiinerit pitsaanerusut atornerisigut nunalerinermilu naleqquttumik annertussusilimmik malittarisassat sakkukillissinnerisigut.

Nutaaliornermi tunisassianillu ineriartortitsinermi aalajangersimasumik anguniagaqarluni suliniutit ilaatigut SPS-ip inuussutissarsiornermilu siuarsaanermik suliaqartut allat suliffeqarfiillu akornanni pitsaanerusumik suleqatigiilernikkut kiisalu Nunalerinermut Siunnersuisoqarfimmit pisinnaasat ineriartortinneqarnerisa ingerlateqqinneratigut.

Siunnersuinermi allaffissornermilu sulianik ilisimasaqarnerup kiisalu pisinnaasanik ineriartortitsinermik suliniuteqarnerup qulakkeernissaa ilaatigut inuussutissarsiortunik ilinniartitsinerup ilinniartitseqqittarnerullu annertunerusumik nakkutiginerisigut.

Immikkoortut nakkutigisassat ilaatigut nunalerinermi qulliunerusumik anguniakkanut takorluukkanullu ilanngunneqassapput, ilaatigullu suliniutivittut aallartinneqartussaallutik, tassani ingerlaqqinnermi taakku tamarmik immikkut piviusunngortinniarnianni akisussaasulerlugit.

1.1 Qulliunerusumik anguniakkat, takorluukkat taakkulu erseqqissaavigineri

Soorlu inuussutissat pillugit politikkip UPA 2004-imi nassuiaammi allaaserineqartoq inuussutissanik tunisasioq Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni pingaaruteqarluinnarpoq.

Inuiaqatigiit namminersortut tamarmik inuussutissat ilaatigut qularnaatsuunissaat kissaatigisarpaat, ilaatigut pitsaassuseq eqqarsaatigalugu, kisiannili aamma pilersuinerup qularnaatsuunissaa eqqarsaatigalugu. Imminut pilersorsinnaanerup annertussusianut periarfissaviit apeqqutaapput.

Nunalerineq pillugu politikkipi taamaalilluni anguniagaavoq inuussutissat qanoq qularnaatsigisussaaneri tunngavigalugu nunalerinermi tunisassianik tunisassiornissap qulakkeerneqarnissaa. 2006-imi Narsami toqoraavinni savaqqat 21.390-it toqorarneqarput, taakkulu 344 tonsinik oqimaassuseqarput aammalu savat 1.440-it 35 tonsinik oqimaassusillit toqorarneqarlutik, tassa Kalaallit Nunaanni inuk ataaseq ukiumut savaaqqamik/savamik 6,6 kg-mik nerisarpaq. Neqinik tunisassiat nunamut eqqussat inummut ataatsimut ukiunut 55 kg-it missaaniipput. Tungavigigaanni Kalaallit Nunaanni inuup ataatsip ukiumut neqit neqinillu tuni-

sassiat 100 kg nerisarai, savaaqqanik savanillu tunisassiat nerineqartartunit tamarmiusunit 7%-it missaaniip-put, eqqussat 55%-iullutik neqillu nerineqartartut allat, arferit, puisit, tutut il.il. 38%-iullutik.

Nunami namminermi neqinik tunisassiorneq savaaqqanik tunisassiornerup annertusiinnarneratigut neqinik eqqussanit annertunerulissappat tunisassiorneq marloriaatinngortinneqartariaqarpoq, tamannalu annertooru-jussuarmik anguniagaqarnertut ilimagineqartariaqarpoq.

Inuussutissat peqqinnartut peqqilluni inuunissamut pisariaqarput, aammalu tunisassiorneq nerisassiornerlu kultureqarnermut pingaaruteqaqaluni. Tassunga ilanngunneqassaaq tunisassiorneq amerlasoorpassuarnit isertitsissutaasartuq suliffissaqartitsillunilu kiisalu nunami sumiiffinnut assigiinngitsunut nunassittarnermik qulakkeerisuusarluni. Nunalerineq pillugu politikkit qulliunerusumik anguniakkat immikkoortuni ukunani eqikkarneqarsinnaapput:

Pilersuinerup qulakkeerneqarnissaa

Atuisartut inuussutissanik naleqquttumik akilinnik qulakkiivigineqarnissaat

Inuit nunaannarmi najugaqartut inuuniarnerminni naleqquttumik atugassaqaarnissaasa qulakkivigineqar-nissaa

Nunalerinermi allanngorartuunngitsumik isertitaqartarnissap qulakkeerneqarnissaa

Tuniniaaviit allanngorartuujunnaarsinneqarnissaat

Nunalerinermi tunisassiorsinnaassutsip annertusarnissaa, teknikut ineriartornerup annertusarneratigut aammalu aaqqissuussaannerup ingerlaavartumik naleqqussartarnissaata qulakkeerneqarnissaa

Unammillersinnaassutsip qulakkeerneqarnissaa pitsanngorsarnissaalu

Inuussutissat qularnaatsuunissaat pitsaasuunissaallu

Avatangiisit nunalerinerlu pillugit politikkit

Inoqtigiit nunaatillit saniatigut allanillu isertitaqartarnissaat

Immikkoortut qulaaniittut nunalerineq pillugu politikkit isummanut nunani sanilliuffigisartakkatsinni a-tuuttunut naapertuupput.

Kalaallit nunalerinermi tunisassiat nunami namminermi tunineqarnerusarput. Tassunga atuutinngilaq Kuja-taani tuttuuteqarnermik inuussutissarsiorneq kiisalu savat amiinik aamma savat savaaqqallu meqquinik ava-taanut tunisisarneq, taakkulu nunanut allanut tuniniarneqarnerusarput. Kalaallit nulerinermi tunisassiaanik annertunerusumik tuniniaanissaq, pingaartumik savaaqqat neqaannik, ukiuni aggersuni pisinnaanngilaq, tassa nunami namminermi tuniniakkat amerlassusaat naammanngimmata. Siunissami avammut tuniniaanissaq tunisassiat ataasiakkaat eqqarsaatigalugit immaqaa annikitsukkaartunik tuniniassiorfiussaaq, assersuutigalugu kalaallit savaaraataat immaqaa nunat tamat akornanni pitsaasunik sutorniartarfinnut tuniniaavinnut tuniniar-neqarsinnaassapput.

Nunalerineq ilaatigut nunap karsianit tapiissuteqartarnikkut aningaasalersorneqarpoq, pingaartumik savaaq-qat neqaannik aammalu nunalerinermi tunisassianik allanik tunisassiornerup ingerlatiinnarneqarnissaanut ineriartortinnissaanullu, aammalu savaaqqanik tunisassiorneq nunat allamiut savaataasa savaaraataasalu ne-qaannik eqqussuineri akutsiiteqartitsinikkut illersugaalluni. Nunat tamat akornanni eqqussuineri akitsuut eqqussukkanillu killilersuineq takornartaanngilaq, nunallu amerlanerit nunalerinermi namminneq tunisassi-ornerisa ingerlatiinnarneqarnissaanut pisariaqartutut isigineqartarluni.

Tapiisarneq pillugu politikki aamma aaqquissuusaanermut politikki nunalerineq pillugu politikki pingaaru-taasumik qitiussapput. Taamatuttaaq niuerfinni ujartorneqartut tunngavigalugit tunisassiornerup pisariillisar-nissaanik naleqqussarnissaanillu suliaqarnerit pingaarutaasumik qitiussapput.

Taamaammat Naalakkersuisut isumaqarput qulliunerusumik anguniakkat takorluukkallu tunngavigalugit nunalerineq pillugu politikkip isikkulersorneqarnissaa pingaaruteqartoq, taakkulu tamakku piviusunngortin-niarneranni iliuuserivinneqartussaasat ikorfartussavaat.

Kalaallit Nunaanni nunalerinerup pingaaruteqartut inuussutissarsiuutaanera pissuteqarpoq Kalaallit Nuna-a Kitaata Kujataani nunalerineri neriniarfinnik ineriartortitsinissamut pinngortitami peqartoqarnera:

Nuna qaqqartoq, qooqqersimanerni qaqqallu sivinganerini naatitsinissamut periarfissalik.

Tamugartortunut soorlu savanut, nersorsuarnut tuttunullu nujuitsunut pitsaasunik naammattunillu nerini-arfissalik.

Naatsorsorneqarpoq Nanortaliup, Narsap Qaortullu kommuniini savanut erniortunut piaralinnut 70.000-it missaaniittunut neriniarfissaqartoq.

Neriniarfiusinnaasut tamarmiusut, Kalaallit Nunaata Kitaata Kujataani tamarmi avannarpassissuseq 50 grademiit avannarpassissuseq 64 grademut naatsorsorneqarsinnaavoq savanut erniortunut 100.000-inut neriniarfissaqarsinnaasoq.

Taamaalilluni Kalaallit Nunaata Kitaata Kujataani neriniarfissaqarneq tunngavigalugu nunalerineq anner-tuumik ineriartornissamut periarfissaqarpoq.

Neriniarfissat pitsaasuugaluartut aamma paasineqartariaqarpoq nunarsuarmi tamarmi tuniniaaneq imaattoq nunalerineri tunisassiorneri aningaasartuutit taamaallaat tuniniaavinni akit tunngavigalugit matussuser-neqarsinnaanngitsut. Taamaammat nunalerineri tapiissuteqarnissaq pisariaqarpoq.

1.2 Qulliunrusumik anguniakkat

Suliamut attuumassuteqartut qulliunerusumik anguniagaqarneri isiginiagassat tassaapput atuisarteq tuni-sassiorlorlu.

Atuisartup anguniagaraa inuussutissanik kalaallit tunisassiaannik pitsaasunik naleqquttumik akilinnik pilers-orneqarnissap qulakkeerneqarnissaa.

Tunisassiorloq isertitsinissamut naammattumik tunngavissaqarnissamut qulakkiivigineqassaaq kiisalu kalaal-lit inuussutissaannik tunisassiorneq ingerlatiinnarniarlugu ineriartornissamut periarfissanik qulakkiivigine-qassalluni.

Aammattaq piomasagaataasariaqarpoq tunisassiorneq taanna avatangiisini imminut nappassinnaanermik tunngaveqarluni suli ingerlanneqassasoq, neriniarfiusinnaasut uumasunillu illersuineq eqqarsaatigalugit.

Ataani ukiuni aggersuni nunalerineq pillugu qulliunerusumik anguniassat Naalakkersuisut siunnersuutaat issuarneqarpoq:

Atuisarteq inuussutissanik kalaallit tunisassiaannik naleq-quttumik akilinnik pitsaasunik pilersorneqarnissap qulak-keerneqarnissaa.

Kalaallit Nunaanni nulerineri tunisassiorloq isertitsinis-samut naammattumik tunngavissaqarnissamut qulakkiivigi-neqassaaq kiisalu kalaallit inuussutissaannik tunisassiorneq ingerlatiinnarniarlugu ineriartornissamut periarfissanik qu-

Taamaalilluni anguniagaavoq Kalaallit Nunaanni nunalerineq pilersinneqassasoq naammassisaqarluarsinnaasoq, imminut akilersinnaasoq naammattunillu isertitsinisamut pitsaassutsimik ilisimasaqarluni nunalerisunnissaq imminullu nappassinnaasumik tunisassiorluni sulii ineriartortitsisoqassalluni.

Anguniagaq anguniarlugu nulerinermi ineriartortitsinissaq piumasaqaataavoq, tassa maannakkut tunisassiornerup atuisartut ujartuinerat eqqortissinnaanngimmagu, Narsamilu toqoraavimmi naamaassisaqarsinnaassut-sip atorluarneqarnissaata qulakkeernissaanut annikippallaarluni.

Nunalerinermi imminut nappassinnaasumik ineriartornissami piumasaqaataavoq tunisassiorlut naammattunik isertitaqarnissaat, tunisassiornermi unammillersinnaassuseqarnerunermik, tunisassianik pitsaanik tuniniaanikkut aammalu tunisassiareqqiinerunikkut/igariaannarnik tunisassiornerunikkut pilersinneqartumik.

Taamaalilluni Naalakkersuisut pingaartippaat kalaallit nunalerinermi tunisassianik imminnut pilersorsinnaanerisa annertusarnissaa, takuuk Naalakkersuisooqatigiit isumaqatigiissutaat.

1.3 Nunalerineq pillugu politikkimi takorluukkat

Taamaammat nunalerineq pillugu politikkimi qulliunerusumik anguniakkat anguniarnerat nunalerinermi sinaakkutaasumik naleqquttunik atugassaqaartitsinissaq piumasaqaateqarfiuvoq.

Naalakkersuisut taamaammat nunalerinermi sinaakkutaasumik atugassaqaartitsinissamik imatut takorluugaqarput:

Naalakkersuisut ikiuinissaaq kissaatigaat, aningaasatigut imminut nappassinnaasumik ineriartornissap piviusunngortinnissaa aammalu Kalaallit Nunaanni nunalerinermi uumasuuteqarnermilu inuussutissarsiuteqarnerup annertusarneqarnissaa anguniarlugit.

Taamaalilluni takorluugaavoq nunalerinermik aallartitsinermi suliffeqarfinnillu naammassisaqarluarsinnaasunik ineriartortitsinermi aammalu imminut nappassinnaasumik inuussutissanik tunisassiornermut, tunisassianik ineriartortitsinermut tuniniaanermullu tapersiisunik sinaakkutinik pilersitsinissaq.

Nunalerinermi sinaakkutaasumik atugassaritinneqartussamut takorluugaq

Kalaallit Nunaanni nunalerinermi aallartitsinissamut ineriartortitsinissamullu kalaallit inuiaqatigiit sinnaakkutaasa imminut nappassinnaasumik inuussutissanik tunisassiorneq, tunisassianik ineriartortitsineq tuniniaanerlu siuarsassagaat tapersersorlugillu – tamanna inuiaqatigiit aningaasaqarneranni imminut akilersinnaasutut nalilerneqaraangat.

Atuisartut ujjartugaat tunngavigalugit nunap inuussutissaataanik pitsaanerusumik angusaqarnerullunilu atuinissamik annertunerusumillu nammineq tunisassiornissamik anguniagaqarnermi piumasaqaataavoq nunalerinermi ilinniartaanermik kiisalu naleqquttunik misileraalluni ineriartortitsillunilu suliniuteqarnissaq.

Naalakkersuisut taamaammat nunalerinermi nutaaliornermut pisinnaasanillu ineriartortitsinermut imatut takorluugaqarput, tunisassiortut pingaarnerit, tunissiortut tuniniaasullu eqqarsaatigalugit:

Nunalerinermi nutaaliornermut pisinnaasanillu ineriartortitsinermut takorluukkat

Nunalerinermi suliffeqarfinnik ingerlaannarsinnaasunik ineriartortitsinermi nutaaliorneq pisinnaasanillu ineriartortitsineq pingaaruteqartumik tunngaviupput.

Naatitsiveqarnermi uumasuuteqarnermilu nunalerinermi nutaanik tunisassiornernut aningaasaliinissamut aalajangersimasunik sinaakkuteqarnissaq pisariaqartinneqarpoq – *taarsigassarsinerit, ineriartortitsinernut tapiissutit taarsigassarsianullu qularnaveeqqusiinerit* eqqarsaatigalugit. Nunalerinermi tunisassiassanik nutaanik nutaaliornissamut suliniuteqarnermi inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi aaqqissuussinerit avataanni ineriartortitsinernut immikkut aningaasaanik immikkoortitanik pissarsisinnaanissaq pisariaqarpoq, taakkulu imatut annertussuseqartigissapput suliniutit nutaat piviusunngortinneqarsinnaallutik. Tamanna tunngavigalugu tunisassiat nutaat piviusunngortinnissaannut ineriartortitsinernut aningaasat pisariaqartut pisortat immikkoortitassaasa annertussusissaat nalilersussallugu pisariaqarpoq.

1.4 Nunalerineq pillugu politikkimi pilersaarutit.

Naalakkersuisut isumaqarput Inatsisartut aningaasanut inatsisaanni aningaasaliissutit ineriartortitsinermilu suliniutit inuussutissarsiortut qitiusumik allaffeqarfik suleqatigalugu pisariaqartutut isigisaat ataqatigiissillugit ineriartortitsisoqartariaqartoq.

Naalakkersuisut isumaannut aallaaviuvoq Inatsisartut aningaasanut inatsisaanni aningaasaliissutit inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerannut pitsaasumik tapersiinnisaat piumasaqaataassasoq. Inuiaqatigiit aningaasaqarnerrannut pitsaasumik tapersiineq kalaallit inuussutissaataasa qularnaatsuunissaannut atatillugu isigineqassaaq, inuussutissat amerlassusaat pitsaassusaallu eqqarsaatigalugit.

Naalakkersuisut taamaalillutik ineriartortitsinermut, ilinniartitaanermut nutaaliornermullu aningaasaliissutit pingaartinniarpaat, piumasaqaatigalugu nunalerinermi ingerlatsinermi aningaasaqarneq imatut aaqqissuunneqassasoq imminut akilersinnaasumik ingerlatsinissaq periarfissinneqavilluni.

Nunalerinermut politikkikkut kissaatit piumasaqaatillu erseqqissarniarlugit Naalakkersuisut pisariaqartitsineq naapertorlugu nunalerineq pillugu inatsimmut allannguutissatut siunnersuummik saqqummiiniarput.

2. Pisortat nunalerinermik inuussutissarsiummik aqutsinerat.

Pisortat sooq nunalerinermik inuussutissarsiummik aqutsissappat?

Pisortat ingerlatsiveqarnikkut aqutsinerat arlalinnik siunertaqarsinnaavoq, immikkoortut ataasiakkaat inuiaqatigiinnut pingaaruteqartut isigineqartut peqataaffiginissaannik killilersuiffiginissaannillu kissaateqarnermiit, aningaasaqarnerup qitiusumiit tamakkiingajattumik aqunneqarneranut, tassani pisortat tulleriinnilersuinerat kisiat tunngavigalugu inuussutissarsiorneq ingerlanneqarluni ineriartortinneqarlunilu.

Nunatsinni nunalerinermik inuussutissarsiateqarneq ukiuni kingullerni annertungaatsiartumik pisortaniit killilersorneqarpoq, tassa isertitaqarnermi pissutsit inuussutissarsiut ataatsimut isigalugu imaannikuummata tapersiinermi ineriartortitsinermilu inuussutissarsiummut pisortat annertuunik aningaasaliissuteqartarlutik.

Taassuma saniatigut pisortat avatangiisit pisuussutillu eqqarsaatigalugit pisussaaffiisaqarput, sumiiffinni ataasiakkaani aammalu nunami namminermi nunallu tamat akornanni Kalaallit Nunaata tusaamaneqarneranut tunngatillugu. Uani taaneqarsinnaapput uumasunik illersuineq, pinngortitamik aqutsineq, inuussutissat isumannaatsuunissaat il.il. Immikkoortut tamarmik inatsisiliuuffigineqartariaqarput killilersorneqarlutillu.

2.1 Kalaallit Nunaanni nunalerinermut tapersiissutit

2007-imut aningaasanut inatsimmi nunalerinermik inuussutissarsiornermut toqqaannartumik tunngassuteqartunik marlunnik pingaarnertut kontonik, tassa konto 50.08.16, Nunalerinermik inuussutissarsiateqartunut aningaasalersuinikkut tapersiisarneq aamma 50.08.17, Ineriartortitsinermut tapersiissutit, nunalerineq. Taakku saniatigut suliaasaqarfik 51, aningaasanut inatsimmi nunalerinermut aningaasat nunalerinermik inuussutissarsiummut atugassanik imaqarpoq.

Pineqarput immikkoortuni ukunani ingerlatanut assigiinngitsorpassuarnut kontot:

Nunalerinermut toqqaannartumik tapersiissutit, tassa ingerlatsinermut toqqaannartumik tapiissutit

Tunisassiorfinnut nunalerinermut attuumassuteqartunut tapersiissutit
Nutaaliornermut tapiissutit/ineriartortitsinermut tapiissutit
Kujataani asimi nunaqarfiillu ilaanni attaveqaatinut tapersiissutit
Ilinniartitaanermut aamma ilisimatusarnermut/misileraanermut aningaasaliissutit
Nunalerinermik inuussutissarsiummut allaffissornermut siunnersuinermullu aningaasaliissutit
Nunaateqarfinni ataasiakkaani ineriartortitsinermut tapersiissutit.

1 pillugu: Nunalerinermut toqqaannartumik tapersiissutit

kontomi pingaarnermi 50.08.16-imi aningaasaliissutit amerlanersaraat, tassaallutik nunaatillit isertitaqarnerminni naleqquttumik tunngavissaqarnissaannut tapersiissutit.

Pingaartumik erniortunik savaateqarnermut, naatsiiannik naatitsisarnermut tapiissutit kiisalu meqqunik tunisassiornermut tapiissutit nunalerinermut toqqaannartumik tapersiissutaapput, kisiannili tunisinermut tapiissutit isigineqarsinnaallutik tunisassiassanik pilersuisumut tapiissutit aammalu tunisassiornermut tapiissutit, tassa tapiissutit taakku tunisassiassanik pilersuisup (savaatillip) tunisassiornermut (Neqi A/S-ip) tunisinermi akinik isumaqatigiissutaanni pissusissamisoortumik nalilersuinernut ilaatinneqartarmata.

Tunisinermut tapiissutit aammattaq uumasut toqoragassat toqoraavimmut akuerisaasumut tunineqarnissaannut kajumissaataapput, taassumalu kingunerisarlugu sumiiffimmi suliffissaqartitsinissamut sunniuteqartarneri.

2 pillugu: Tunisassiorfinnut nunalerinermut attuumassuteqartunut tapersiissutit

tassaapput toqoraavimmi Neqi A/S-imi amigartoorutitut matusissutit, taannalu maannakkut kisimiilluni nunaatsinni savaaqqaanik savanillu 20.000-it sinerlugit toqoraaviusinnaavoq.

Toqoraavik Neqi A/S ullumikkut KNI A/S-imit tamakkiisumik pigineqarpoq, KNI A/S-ilu Namminersorne-rullutik Oqartussanit tamakkiisumik pigineqarpoq.

Kontomi pingaarnermi 50.08.16-imi amigartoorutitut matusissutit naatsorsorneqarput toqoraavik savaaqqaanik toqoragassanik 26.000-inik pilersorneqanngikkuni ingerlatsinermi amigartooruteqarani tunisassiorsinnaannginnera naatsorsuutigalugu.

Amigartoorutitut matusissuteqaraluartoq Neqi A/S 2005-imi 2006-imilu amigartooruteqarluni tunisassiorpoq. Namminersorerullutik Oqartussat taamaalillutik suliffeqarfiup piginnittup KNI A/S-ip aningaasatigut taperneratigut amigartoorutitut toqqaanngitsumik matusseqqippoq.

pillugu: Nutaaliornermut tapiissutit/ineriartortitsinermut tapiissutit

Ineriartortitsinermut tapiissutini siunertaavoq immikkoortut aalajangersimasut siuarsarnissaat ineriartortinnissaallu, taakkulu tunisassiat pioreersut annertusarnissaannut nutaallu ineriartortinnissaannut tapersiipput.

Ineriartortitsinissamut pisortat toqqaannartumik tapiissutaat ullumikkut inuussutissarsiutitut tapersiisarfim-meerput, tassaallutik naggorissaanermut tapersiissutit kiisalu maskiinanik ingerlatsinermilu illuutitut pisinermut tapersiissutit.

Taassuma saniatigut kontomi pingaarnermi 50.08.16-imi ineriartortitsinermi suliniutitut aningaasat ikinnerusut immikkoortinneqarput. Aningaasat taakku tunisassianik nutaanik misissueqqaarnut atatillugu kiisalu savaatilinnut aallarterlaanut tapiissutitut atorineqarnerunikuupput.

pillugu: Asimi attaveqaatinut tapersiissutit, aqqusiniorneq

Nunalerinermut toqqaannartumik tapiissutaanngillat, kisiannili attaveqaatit annertusarnissaannut nunap karsianit tapiissutaallutik, tassami aqqusiniorneq aamma inuiaqatigiinni attaveqaatinik pilersitsineq pisortat suliaassaraat. Nunalerisut namminneq aqqusiniaat nammineq pigisatut isigineqartarput.

pillugu: Ilinniartitaanermut aamma ilisimatusarnermut/misileraanermut aningaasaliissutit

Uani pineqarpoq Savaatilinggorniat Atuarfiata ingerlanneqarneranut aningaasaliissutit. Atuarfimmi Inuussutissarsiutinut ilinniartitaanerit inuussutissarsiutinullu pikkorissartitsisarnerit pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 2, ulloq 31. maj 1999-imeersoq naapertorlugu ilinniartitaanissamik neqerooruteqartoqartarpoq.

Taassuma Upervariarsummi misileraavimmi misileraanermut saniatigut pisortat aningaasaliissutaat atornerqartarput. Misileraaneq misileraavilli 1915-imi pilersinneqarmat misileraanermik ingerlatsisoqartarpoq, ulumikkullu kontomit pingaarnermit 50.08.17-imit ingerlatsinera aningaasalersorneqarpoq.

Upervariarsummi misileraavik aammattaaq Kalaallit Nunaanni nunalerisut avammut kiinnertarnerminni atortarpaat, aasakkullu takornariarpassuarnit pisortanillu angalasunit tikeraarteqartarluni. Upervariarsum Kujataani takornariarfiusartut pingaarnerit ilagaat, pingaartumik takornarissanit avatangiisinik pingaartitsisinut, tassani takornarissat nunarsuarmi kissakkiartornerup tassungalu atatillugu inuussutissarsiornernut sunniutaa takussallugu kissaatigisarlugu.

pillugu: Nunalerinermik inuussutissarsiummut allaffissornermut siunnersuinernullu aningaasaliissutit

Allaffissornermut siunnersuinernullu aningaasaliissutit immikkoortunut marlunnut atornerqartarput, tassani Nunalerinermut Siunnersuisoqarfik pingaarnertut ingerlatsiviulluni. Taassuma saniatigut Savaatillit Peqatigiiffiannut SPS-imut tapiisoqartaroq, tassani tapiissutit Savaatillit Allattoqarfiannut immikkoortitaallutik. Aningaasanut inatsimmi aningaasaliissutit kontomi pingaarnermi 50.08.17-imiipput.

Ad 7: Nunaateqarfinni ataasiakkaani ineriartortitsinermit tapersiissutit.

Inuussutissarsiutinut tapersiissutinut aningaasaliissutikkut, Aningaasanut Inatsimmi ingerlatsivik 51-ikkut, nunaateqarfinnut ataasikaanut tapersiisoqartarpoq maskiinanik ingerlatsinermilu atortutunik allanik iluarsaarnernut aserfallatsaaliuinernullu inuussutissarsiutinut tapersiisarfinniit taarsigassarsinermit atatillugu anner-tunerusumik annikinnerusumilluunniit erniaqanngitsunik taaarsersugassaanngitsunillu taarsigassarsinikkut.

2007-imut aningaasanut inatsimmik takussutissiaq ukiut missingersersuiffiusut 2008-2010 ilanngullugit

--- 1.000 KR. ---

Nunalerinermut toqqaartumik tapiissutit	Konto pin-gaarneq	AI 2007	M 2008	M 2009	M 2010
Tunisinermit tapiissutit	50.08.16	kr. 6.900	kr. 6.900	kr. 5.900	kr. 5.900
Savanik erniortuteqarnermit tapiissutit	50.08.16	kr. 3.310	kr. 2.840	kr. 2.555	kr. 2.555
Naatsiianik naatitsisarnermit tapiissutit	50.08.16	kr. 105	kr. 90	kr. 80	kr. 80
Meqqulerinermut tapiissutit	50.08.16	kr. 85	kr. 70	kr. 65	kr. 65
Katillugit		kr. 10.400	kr. 9.900	kr. 8.600	kr. 8.600

Suliffissuarnut tapiissutit	Konto pin-gaarneq	AI 2007	M 2008	M 2009	M 2010
Toqoraavimmi amigartoorutitut matusissutit	50.08.16	kr. 1.381	kr. 753	kr. 211	kr. 211
Katillugit		kr. 1.381	kr. 753	kr. 211	kr. 211

Nutaaliornermut tapiissutit / ineriartortitsineq	Konto pin-gaarneq	AI 2007	M 2008	M 2009	M 2010
Aallarnisaanermut tapiissutit	50.08.16	kr. 200	kr. 100	kr. 100	kr. 100
Ineriartortitsinermut tapiissutit	50.08.16	kr. 300	kr. 300	kr. 300	kr. 300
Katillugit		kr. 500	kr. 400	kr. 400	kr. 400

	Konto pin-gaarneq	AI 2007	AI 2008	AI 2009	AI 2010
Katillugit	50.08.16	Kr. 12.281	Kr. 11.053	Kr. 9.211	Kr. 9.211

Allaffissorneq siunnersuinerlu	Konto pin-gaarneq	AI 2007	M 2008	M 2009	M 2010
Siunnersuisoqarfik	50.08.17	kr. 1.494	kr. 1.350	kr. 1.220	kr. 1.220
Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit	50.08.17	kr. 125	kr. 110	kr. 100	kr. 100
Savaatillit Peqatigiiffiat SPS	50.08.17	kr. 400	kr. 400	kr. 400	kr. 400
Katillugit		kr. 2.019	kr. 1.860	kr. 1.720	kr. 1.720

Ilinniartitaaneq/ilisimatusarneq	Konto pin-gaarneq	AI 2007	M 2008	M 2009	M 2010
Upernaviarsuk	50.08.17	kr. 3.007	kr. 2.707	kr. 2.440	kr. 2.440
Katillugit		kr. 3.007	kr. 2.707	kr. 2.440	kr. 2.440

Attaveqaatit	Konto pin-gaarneq	AI 2007	M 2008	M 2009	M 2010
Aqqusiniorneq	50.08.17	kr. 500	kr. 500	kr. 500	kr. 500
Katillugit		kr. 500	kr. 500	kr. 500	kr. 500

	Konto pin-gaarneq	AI 2007	M 2008	M 2009	M 2010
Katillugit	50.08.17	Kr. 5.526	Kr. 5.067	Kr. 4.660	Kr. 4.660

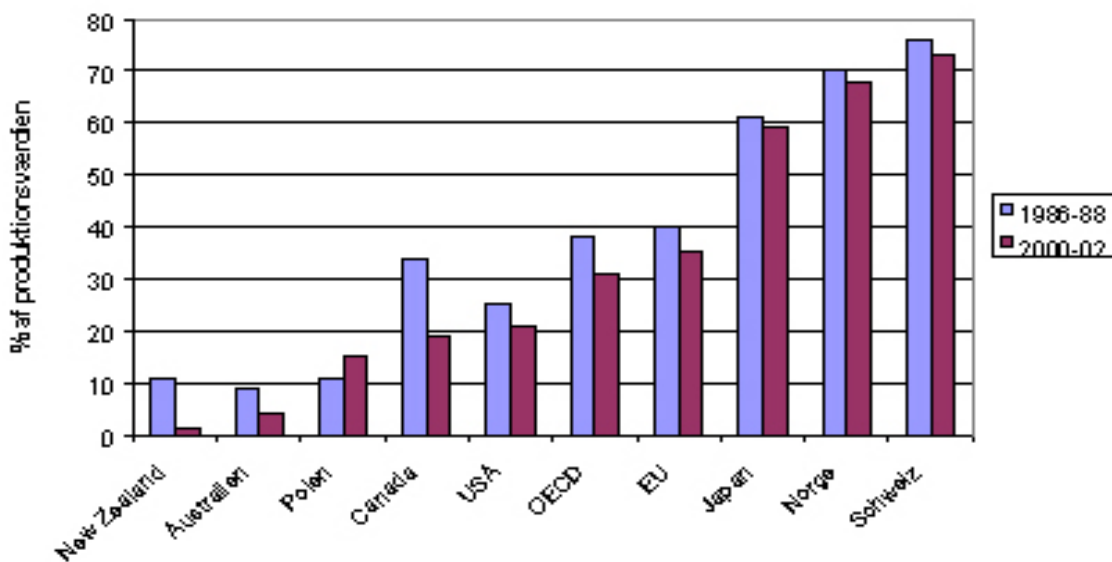
Inuussutissarsiutini tapersiisarfimmi aningaasaliissutikkut 2007-imi nunalerinermik inuussutissarsiortunut erniaqanngitsutut taarsersugassaanngitsunillu taarsigassarsiatut 2 mio.kr.-it immikkoortinneqarput. Aningaasat taakku inuussutissarsiutitut tapersiisarfik pillugu peqqummi sinaakkutit iluanni siunertanut tamanut ator-neqarsinnaapput, 2007-imili amerlanerpaat narsaasiornermut akiliutitut atorneqassapput. 2007-imi qaamma-

tini siullerni pingasuni narsaasiornermut 1,4 mio.kr.-it atorneqarut, taamaammallu nunalerinermik inuussutissarsiornermi siunertanut allanut aningaasat atorneqarsinnaasut ikitsuinnaat sinneripput.

Ataatsimut isigalugu pisortat nunalerinermut toqqaannartumik tapersiissutaat tassaapput, toqqaannartumik tapiissutit 10,4 mio.kr.-it, aallarnisaanermut tapiissutit 0,2 mio.kr.-it kiisalu erniaqanngitsunik taarsersugassaanngitsunillu attartugassat 2 mio.kr.-it – katillugit 12,6 mio.kr.-it, taakkulu assigaat nunaateqarfimmut ataatsimut 250.000 kr.-it, takuuk immikkoortoq 5. Tamassuma Sverigemi Islandimilu pissutsit assigai; Norgemili tapiissutinit ikinnerullutik (takuuk ”Nunalerineq pillugu politikkimi suliniutissat pisariaqartut”; IP 2004).

Nunarsuarmi sumiiffinni allani nunalerinermut tapersiissutit

Diagramimi ataani EU-mi nunalerinermut tapersiissutit takuneqarsinnaapput nunani OECD-mi ilaasortaasuni tapersiissutit annertussusaannut sanilliullugit:

Takussutissiami takutinneqarpoq nunani assigiinngitsuni piffissami 1986-88 aamma 2000-02 tunisassiat nalinginut sanilliullugit tapersiissutit procentinngorlugit (pissarsivik: Landbrugsrådet DK, www.landbrug.dk).

EU-mi tapersiissutit annertussusaat, tunisassiat nalinginut sanilliullugu procentinngorlugu, nunani OECD-mi ilaasortat akornanni agguaqatigiissitsineq ataateqqalaarpaa. New Zelandimi aamma Australiami annertuumik

aaqqissusseqqinnerup kingorna tapersiissutit ikitsuararsuupput, USA-milu tapersiissutit EU-mit ikinneru-laarlutik. Illuatungaaniipput Japan, Norge aamma Schweiz nunamut eqqussinermi akitsuuseerujussuarneq atorlugu nunalerinermik illersuineramik politikkeqartut.

Kalaallit Nunaanni nunalerinermi tunisassiorneq katillugu – 25 mio.kr.-it missaaniittut, nunalerisut naatsor-suutaat malillugu Savaatillit Peqatigiit Suleqatigiissunit naatsorsorneqartoq ammalu pisortat nunalerinermut toqqaannartumik tapersiissutaat 12,5 mio.kr.-isut (takuuk 2007-imut aningaasanut inatsit) tapersiissutit tuni-sassiat nalinginut sanilliullugit procentinngorlugit 50%-it missaaniipput, taakkulu Japanimi EU-milu taper-siissutit annertussusaasa akornannippoq, takuuk qulaani takussutissiaq.

2.2 Allaffissornikkut aqutsiveqarfiup maannakkut aaqqissuussaanera

Nunaateqarneq 1. april 2006-imiit Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Pisorta qarfiup ataani allaf-fissornikkut aqunneqarpoq.

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Pisorta qarfimmi nunalerinermut immikkoortorta qarfimmi inummik ataatsimik piffissaq tamakkerlugu sulisartumik siunnersortimik/AC-fuldmægtigimik sulisoqarpoq, sulisorlu taanna Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiinnut aalajangersimasumik allattaavoq. Naalakkersu-isut 1993-imi Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit pilersippaat, siunnersuisoqatigiit nunalerinermi pis-sutsinik Naalakkersuisunut siunnersuisarnissaat siunertaralugu.

Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit Aningaasanut Inatsimmi nunalerinermut konto pingaarneq naaper-torlugu nunalerinermi siunertanut assigiinngitsunut aalajangiisinnaatitaavoq aningaasanillu atuisinnaatitaal-luni.

Ingerlatsineq pillugu inatsisini malittarisassat malillugit Naalakkersuisut taamaallaat inatsisit malillugit aala-jangiinissamik aningaasanillu atuisinnaanermik pisinnaatitsinnaapput.

Naalakkersuisut UKA 2007-imi nunalerineq pillugu inatsisip allannguutissaatut siunnersuummik saqqum-miiniarput, taamaalilluni Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit atuunneri pisinnaatitaaviilu inatsisikkut aalajangersarneqassallutik.

Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit siunissami nunalerineq pillugu suliani tusarniaavigineqartanerisa saniatigut sunik pisinnaatitaaffeqassanersut Naalakkersuisut misissorniarpaat, ilaatigut Savaatillit Peqatigiif-fiat SPS, Savaateqarnermut Siunnersuisoqarfik aamma Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit oqaloqatiga-lugit.

Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit maannakkut aaqqissuussaanerat ilanngussaq 01-imi takuneqarsin-naavoq, Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit aaqqissuussaanerinut takussutissiaq.

Soorlu Kalaallit Nunaanni nunalerinermut tapersiissutit pillugit qulaani immikkoortumi oqatigineqartoq A-ningaasanut Inatsimmi ilinniartitaanermut ilisimatusarnermullu aningaasaliissutit Aalisarnermut, Piniarner-mut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfirmut inissinneqarnikuupput, inuussutissarsiutinut ilinniartitaane-rat allat assignagit Inuussutissarsiornernut Ilinniartitaanermut Naalakkersuisoqarfiup ataaniinnatik.

Immikkoortoq 3.7 ataaniittoq malillugu Naalakkersuisut inassuteqaatigissavaat nunalerinermi inuussutissarsiummut ilinniartitaanerit inuussutissarsiutinut ilinniartaanerit allatut inissisimalissasut, aningaasaliissutit allaffissornikkullu ingerlatsinerit Inuussutissarsiornermut, Sulisoqarnermut Inuussutissarsiutinullu Ilinniartitaanerit Naalakkersuisoqarfiup ataaniilerlutik.

Savaatilinggorniat ilinniartitaasernerat pillugu nalunaarut 12. September 1994-imeersumi ilinniartaanerup imaa allaaserineqarpoq, piumasaqaataallunilu nunalerinermi brancheudvalgeqassasoq.

Aningaasaliissutit Inuussutissarsiornermut il.il. Naalakkersuisoqarfimmut utertitsinerit atatillugu nalunaarut taanna pisariaqartumik nutarterneqartariaqarpoq.

2.3 Nunalerinermi inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi allaffissornikkut aqutsinermik aaqqissuuseqqinneq

Nunalerineq aningaasanik pissarsissutaasinnaanerit sanilliullugu aningaasanik pisariaqartitsiviungaatsiar-tuuvog, taamaammallu aningaasanik attartornissaq pisariaqartinneqartarluni, taakkulu aningaasaliisartut namminersortut aningaasaliissutigisinnaasaannut tamatigut naleqquttuusartik. Kalaallit Nunaanni nunaleri-nermi ukiuni 40-50-ni kingullerni inuussutissarsiutit siunissaanut pisortanit taarsigassarsisinnegarnissamik taparserneqarnissamillu pisariaqartitsisoqartarnikuuvog, pingaartumik inuussutissarsiutinut tapersiisarnermik aaqqissuussineq aqutagalugu.

Pisortanit tapersiinnikkut taarsigassarsinnikkullu aningaasalersorneqarnissamik pisariaqartitsinerit aamma pissutaavoq Kalaallit Nunaanni nunaateqarfiit tikikkuminaatsumiinnerat, inuussutissarsiortut ikitsuullutik tunisassiornermi pissutsit ajornakusoortuullutik, tamassumalu qularnaveeqqutigineqartut nalikillisittarpai - taamaalillunilu aningaasarsiutigalugu aningaasaliisartut soqutiginninnerat millisarluni.

Tunisassiorit pingaarni nunalerinermi tunisassiornerup ineriartorteqqinnissaani, tassa annertuumik ingerlatsinerup iluaqutai aammalu nunalerinermi tunisassiornerup tamarmiisup annertusarnissaani, tunisassiornermi atortut annertusarniarlugit aningaasanik amerlaqisunik pisariaqartitsisoqassaaq. Ingerlatsinermi il-luutitut, uumasut erniortitassanut, maskinanut narsaatinullu aningaasaliinissaq pisariaqassaaq.

Nunaatillit tamarmik akuttunngitsumik inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi allaffissornikkut aqutsiveqarfik attavigisarpaat. Nunaatillit ataasiakkaat eqqarsaatigalugit, pineqartoq ingerlatsinermi pigisanik nalilinnik pisinermi arlalinnik taarsigassarsiaqartarpoq kiisalu ukiumoortumik nerukkaatissanut akiliutissamik taarsigassarsisarluni.

Inuussutissarsiortuniit politikernillu immikkoortumi allaffissornikkut aqutsinerup pisariillisarneqarnissaa marloqiusamillu allaffissornissap pinngitsoornissaa kissaatigineqarpoq.

Inuussutissarsiutinut tapersiisarnermik aaqqissuussinerup ilusilersornerani taarsigassarsisitsisoqartarpoq tapersiisoqartarlunilu, tassani tapersiissutit ernialersugassaannngitsutut taarsersugassaannngitsullu taarsigassarsiaritinneqartarlutik. Taassuma saniatigut inuussutissarsiutinut tapersiisarnermik aaqqissuussineq nunaatillit nerukkaatissamik pisinerni ukiumut ataatsimut aningaasalersuinissamik neqerooruteqartarpoq.

Aaqqissuussineq immaqqa pisariillisarneqarsinnaavoq taarsigassarsiaritinneqartut tapersiissutillu erseqqavisumik immikkoortinneqarpata, taamaalilluni tapersiisoqarnerani uppersaatsit annertungaatsiartut suliarineqartussaajunnaartillugit.

Piffissaq sivilisunerusoq eqqarsaatigalugu taarsigassarsiariniakkanik allaffissornikkut suliaqartarneq aningaaserivinnit namminersortunit ingerlanneqarsinnaavoq, kisiannili pisortat taarsigassarsianik sulianut akuusar-nissaat immaqqa suli pisariaqassaaq, taarsigassarsiniarnermi akiliisinnaassuseqarnermik nalilersuiner-mi qularnaveeqqusiinermilu aningaaseriviit namminersortut piumasaqaataat nunaatillit ikittuinnaat eqqortissin-naassammatigit.

Aammattaq pisariaqarpoq nunaateqarnermik inuussutissarsiortut ukiuni aggersuni aningaasatigit pisariaqar-titaannik nalilersueqqinnissaq, tunisassiornerup annertusarnissaa siunertaralugu inuussutissarsiut pisariilli-saavigineqarsinnaassappat nukittorsaavigineqarlunilu.

Nunalerinermi inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi allaffissornikkut
aqutsinermik aaqqissuusseqqinneq

Suliniut

Suleqatigiissitaliortoqassaaq, taannalu nunalerinermut inuussutissarsiutinut tapersiisarnermik allaffissornikkut aqutsineq pillugu nutaamik siunnersuusiussaaq, tassanilu allaffissor-nermik pisariillisaanermik atuisunullu qaninnerulernissaanik kissaateqarneq isiginiarne-qassaaq.

Isuma

Aqutsinermi illersorneqarsinnaasumik periusissamik nassaartoqarsinnaasoq, tassani allaf-fissornerup ilaa Nunalerinermut Siunnersuisoqarfimmut inissinneqarsinnaalluni.

Piffissamut pilersaarut

Periusissatut siunnersuut nutaaq 2007-ip naanerani piariissaaq, tusarniaanissaaq aamma Naalakkersuisut 2009 aningaasanut inatsisissamut siunnersuutaanni ilanngussinissaaq siu-nertaralugu.

2.4 Nunalerinermik pisortat allaffissornikkut aqutsinerannik eqaallisaaneq pisariillisaanerlu

Pisortat allaffissornikkut aqutsinerminni suliaat arlallit iluaqutaasumik allanngortinneqarsinnaapput eqaalli-sarneqarlutillu, aqutsiveqarfimmut nunalerinermillu inuussutissarsiuteqartunut iluaqutaasumik.

Assersuutigalugu uumasuutinut neriniarfinnik aqutsineq akisussaaffeqarfinnut sulisoqarfinnullu arlalinnut agguarneqarnikuuneri eqqarsaatigalugu, tamannalu kinguneqarsinnaavoq nunalerinermik inuussutissarsiortut pisariaqartitaat kissaataallu eqqarsaatigalugit suliassat piffissaagallartillugu suliarineqannginneri.

Tamanna tunngavigalugu inassuteqaatigineqarpoq nunaateqarnermik ingerlatsinermut malittarisassat maannakkut atuuttut misissorneqassasut pisariaqartillugulu nutarterneqarlutik.

ALLAFFISSORNIKKUT AQUTSINERMI MALITTARISASSAT ATUISUNIT ATORUMINARNERULERSINNEQARNISSAAT

Suliniut

Nunalerinermi malittarisassanik atuuttunik nalilersuineq, tamannalu tunngavigalugu nalunaarutissanut nutaanut siunnersuusiorsinnaaneq.

Isuma

Allaffissornikkut aqutsineq eqaallisarneqarsinnasoq, nunalerinermillu inuussutissarsiortut piffissaq sivisunerusoq eqqarsaatigalugu inerisaanissamut suliniutigisinnaasat pillugit tamakkerlugu isiginnissinnaanissamut qulakkeerinniffigineqarlutik.

Piffissamut pilersaarut

Nalunaarutissanut nutaanut siunnersuusiorneq nalunaarutinillu allanik nalilersuineq 2007/2008-imi ingerlanneqassaaq.

3. Nunalerinerup aaqqissuussaanera

Qulliunerusumik isigalugu nunalerineq ullumikkut inuit ataasiakkaat nunaateqarnermik ingerlatsinerannik tunngaveqarpoq, tamassumalu kinguneraa nunaateqarfiit mikisut amerlangaatsiarnerat, amerlanerilli ilimagineqarput nunaatilimmut taassumalu ilaqutaanut piffissaq tamakkerlugu inuussutissarsiornermi isertitaqartarnissamut tunngavissiissasut. Ilaatigut kinguaariit marluk nunaateqarfik ataaseq ataatsimoorullugu ingerlattarpaat.

Kalaallit Nunaat Avannaani savaateqarnermi savaateqarfimmi ataatsimi agguaqatigiissillugu savaateqarfiunerpaagaluartoq; savaateqarfimmi ataatsimi agguaqatigiissillugu 417-it, inuussutissarsiut maannakkut aaqqissuussaanermi tapiiffigineqarnissaminik pisariaqartitsivoq, tassa akini tuniniaavinnilu pissutsit, nunatsinni aningaasartuutit annertussusaannut atuuttunut sanilliullugu, ukiumut savaaqqat hundrelikkaaginnaat tunisiasiarineqartarnerat tunngavigalugu naammattumik isertitsiviusinnaangilaq.

Kalaallit Nunaanni nunalerineq 1960-ikkunniilli aaqqissuussaanermi sukkasuumik ineriartornikuuvoq, nunaateqarfinniit ikitsuniit mikisuararsuarniit ullumikkumut nunaateqarfiit tamarluinnangajammik piffissami tamarmi inuussutissarsiutigalugu nunaateqarfiullutik. Ineriartorneq taanna suli pisariaqarpoq, tapiiffigineqarnissamik pisariaqartitsinerup annikillisinnissaa siunertaralugu suli pisariaqartumik pisariillisaaniarluni.

Ikinnerusunik savaatillit allilernissaat periarfissaqarpoq, naak suliap annertussusia eqqarsaatigalugu inuup ataatsip savaateqarfiani savat qanoq amerlatiginissaat qummut killeqararluartoq. Maannakkut maannakkullu

teknologi taamatut annertussuseqartillugu savaateqarfinni inummit ataatsimik pigineqartumi savat ukiukkut nerukkarneqartartut amerlanerpaaffissat 600-it missaaniippoq.

Apeqqutaavoq Kalaallit Nunaata inoqutigiit savaateqarfiinik mikinerusunik maannakkut aqqissuussaaneq ingerlatiinnassaneraa imaluunniit nunalerinermik inuussutissarsiornermi aqqissuussaaneq allanngortinniarneqassanersoq, tassani nunaateqarfiit kattussuunnerisigut anganerusunik akunnaatsunik pilersitsisoqassalluni, sumiiffinni taamaaliortoqarsinnaappat. Savaateqarfinni avinngarusimasuni sanileriinni imminnut qaninnerusunik kattunnissaq ajornakusoorsinnaavoq.

Oqallinnermi tassani savaateqarfimmut piginneqataassuteqalersimmik periarfissaq ilaavoq. Tamanna aallartinneqareerpoq, assersuutigalugu takornariaqarnermi naatsiiannik tunisassiornermi, naatitsiveqarnermi allani. Tassunga atatillugu maluginiarneqartariaqarpoq savaateqarnermi savaatit amerlanerutillugit piginneqataassuteqarluni tunisassiornermut periarfissaq killeqassasut.

Naalakkersuisut qulliunerusunik anguniaragaat nunaateqarfinni ataasiakkaani ingerlatsinermi aningaasaqarnermi sinneqartooruteqarnissamut periarfissiisoqassasoq.

3.1 Attaveqaatit.

Nunaammik pitsaasumik ingerlatsissagaanni inuussutissarsiummik ingerlatsineq ikorfartorniarlugu pitsasumik attaveqaatinik pilersitsisoqarnissaa pisariaqarluinnarpoq

Attaveqaatit paasineqassapput aqquuserngit, talittarfiit, imermik innaallagissamillu pilersuineq, nioqqutissanik pilersuineq aammalu meeqqanut atuarfimmisinnaneq, eqaaviit il.il. Attaveqaatit pitsaasuugaangata, pingaartumik aqquuserngit talittarfiillu eqqarsaatigalugit, maskinanik piginneqatigiinissaq periarfissaalluarnerulissaaq, nutaanik narsaasiornermi nunalerinermi maskinat angisuut eqqarsaatigalugit.

Attaveqaatinik annertusaanermut atatillugu avatangiisit pingaaruteqarput, tassa inuiaqatigiit soorunami issitumi pinngortitap mianernartup illersornissaanut pisussaaffeqarmata. Aammattaaq illoqarfiit avataanni nunaqarfinnilu eqqagassanik angisuunik eqqaami avatangiisini annertuumik suliaasaqarpoq; pingaartumik savi-merngit eqqarsaatigalugit. Unammilligassaq tassaavoq sumiiffinni oqartussat/kommunit aamma Namminersornerullutik Oqartussat teknikkikkut aningaasatigullu suleqatigiinnissaasa tunngavissaannik nassaarnissaq.

Attaveqaatinut assersuutitut taaneqarsinnaavoq ullumikkut Kujataani 200 km-it missaanni traktorinut aqquteqartoq, maannakkulu Aningaasanut Inatsimmi aqquusernut pioreersut aserfallatsaaliornissaannut atugassanik 0,5 mio.kr.-inik aningaasanik atugassaqartitsisoqartoq. Traktorinut aqquuserngit nammineq pigisat isigineqarput. Aqqusinernik allilerivinnissami annertunungaartunik aningaasaliisoqartariaqarpoq. Aammattaaq oqaatigineqarsinnaavoq aningaasaliissutit 1990-ikkulli aallartinneranniit allanngortinnagit taamatut annertussuseqarnikuusut, akit allanngorarnat tunngavigalugu aqqiisoqarani.

Nunaatinik nunamik allaffissornikkut aqutsineq eqqarsaatigalugu Avatangiisunut Pinngortimullu Pisortaarfik maannakkorpiak qarasaasiakkut nunamik aqutsinermi nalunaarsuiffimmik (GIS) suliaqartoq, nunaatillu qarasaasiakkut nunamik allaffissornermi aqutsinermut nalunaarsuiffimmi pissusissamisoortumik pisariaqartumillu ilanngunneqassasoq.

Naggasiullugu oqaatigineqassaaq nunaateqarnermik inuussutissarsiortut soqutigisaqartullu allat Kujataani nunaateqarfinni innaallagissamut pilersuinerimi erngup nukinganik nukissiorfeeraliornissaq illersoraat. Tasunga atatillugu Naalakkersuisut inassuteqaatigissavaat savaateqarfinni nukissiuutiniit dieselitortuniit erngup nukinganik nukissiorfeeqqanut annertuumik nussuinissami teknikkikkut inuiaqatigiillu aningaasaqarneranni pitsaaqutit ajoqutillu misissorluarneqassasut.

ATTAVEQAATIT INUUSSUTISSARSIUTINIK INERISAANERMI PINGAARUTEQARLUINNARPPUT

Suliniut

Attaveqaatit maannakut piusut siunissamilu attaveqaatissat nunalerinermik inuussutissarsiornermi pingaaruteqarluinnartut takussusissiorlugit. Nunaateqarfinni siunissami attaveqaatinut aningaasaliissutissat tulleriinnilersornerinik takussutissiorneq.

Isuma

Nunalerinermik inuussutissarsiutip ineriartortinnissaa tamanit kissaatigineqartoq.

Piffissamut pilersaaut

Ukiunut tulliuuttunut qulinut aningaasaliinissamut pisariaqartitat pilersaarutillu suliarineri 2008-p ingerlanerani piariissapput.

3.2 Aaqqissuussaannermik ineriartortitsineq.

Nunalerinermik inuussutissarsiupput ukiorpassuani ineriartortinneqarsimavoq Kalaallillu Nunaanni avataani-lu sulisoqarfiit suleqatiginerat iluaqutigilluarsimallugu. Inuussutissarsiutip aaqqissuussaannerata allanngortin-neranut nunalerinermilu nutaanik isertitsissutaasinnaasunik pilersitsiniarnermut atatillugu nunalerinermut iluaqutaassaa Nunalerinermut Siunnersuisoqarfiup inuussutissarsiutinik siarsaanermik suliaqartut allat aaq-qissuussamik suleqatigilerpagit.

SIUNNERSUIISOQARFIK INUUSSUTISSARSIUMMIK SIUARSAANERMI PINGAARUTEQARPOQ

Suliniut

Nunalerinnermut Siunnersuisoqarfiup, inuussutissarsiutinik siarsaanermik suliaqartut allat kisaalu GTE-p, Neqi A/S-ip, INUILI-p aamma ATI-p akornanni ukiumoortumik ataatsimeeqatigiittarnikkut suleqatigiinneq, inuussutissalerinnermi ataatsimoorullugu ingerlatsineq kiisalu inuussutissarsiutinik siuarsaanermi internetikkut nuttartakkamik pilersitsineq.

Isuma

Kujataani inuussutissalerinnermi qitiusumik pilersitsinissaq suleqatigiissutigineqarsinnaasoq, Upervariarsuup, Neqi A/S-ip Inuili-p aamma unnuisarfitt kiisalu pisiarfitt akornanni qanittumik suleqatigiinnikkut.

Piffissamut pilersaarut

Suleqatigiit akornanni kingusinnerpaamik 2007-imi ataatsimeeqatittoqassaaq, allanik internetikkut takuneqarsinnaasumik innersuusiorneq aammalu ingerlatat suliamut tunngassuteqartut allaaseralugit – inuussutissarsiutinik siuarsaanermi internetimi nittartagaq www.inussuk.gl-imi kingusinnerpaamik 2008-mi.

3.3 Nunaateqarnermik inuussutissarsiornermi sinaakkutaasumik atugassaritinneqartut

Qulliinerusumik isigalugu nunalerinnermi pingaaruteqarpoq, inuussutissarsiutinut allanut atuuttut assigalugit, suliffeqarfimmik ingerlatsinnermi aalaakkaasunik naleqquttunillu sinaakkuteqarnissaq. Tapersiisarnernut aaq-qissuussinerit assigiinngitsut pisortat annertuumik akuusarnerat innersuusuutigalugu nunatsinni nunalerinnermeersunik tusassiornerup ingerlatiinnarnissaa siunertaralugu politikkikkut anguniakkanut tunngatillugu politikkereqartoq taassumalu sunniutai nalilersussallugit pissusissamisoorpoq.

Ineriartortitsilluni suliniutvinnut Namminersornerullutik Oqartussaniit tapiissutinik pissarsinissamut maanamut soqutiginninneq ilimagisamiit kissaatigineqartumiillu annikinneruvoq.

Aningaasat annikingaatsiarput, 2007-imi 300.000 kr.-it, taakkulu nunalerinermi ineriartortitsinerni suliniutinut annikitsuinnarmik sunniuteqarnikuupput. Paasisassarsiorluni angalanernut atorneqarnerunikuupput ineriartortitsinernillu piareersaanermi atorneqarnikinnerunikuullutik.

Akerlianik aaqqissuussinerit inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi aaqqissuussinermi ineriartortitsinermut tapersiissutaasartut atorneqarnikooqaat, tassa taarsigassarsiat erniaqanngitsut taarsersugassaannngitsullu. Maannakkut 2007-imi nunalerinermut inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi ineriartortitsinermut tapersiissutitut atugassaritinneqartut 2 mio.kr.-inut appartinneqarnikuupput, taakkulu sukkulluunniit ineriartortitsinernut aningaasanik pisariaqartinneqavissunut naapertuutinngillat. Tamanna allanngortinniartariaqarpoq, inuussutissarsiutinik tapersiisarnermi ineriartortitsinissamut tapersiissutitut aningaasaliissutitut atugassanngortinneqartut nalilersoqqinnerisigut, takuuk immikkoortoq 2.4.

INERIARTORTITSINERMI SULINIUTINUT TAPERSIISSUTINIK PISSARSISINNAANEQ PITSAANERUSOQ

Suliniut

Ineriartortitsinernut aningaasaliissutit amerlanerunissaannik pisariaqartitsinermik taakkulu atorneqartarnerinut paasisitsiniaaneq; taamaaliornikkut nunalerineq pillugu politikikimi takorluukkat piviusunngortissinnaajumallugit.

Ineriartortitsinermi suliniutinut tapiissutinik pissarsisinnaanermut periarfissanik paasisitsiniaaneq, taassuma ataani suliniutinut nammineq aningaasaliineq nammineq sulinerup nalinganik pisinnaasoq. Suliniutit piviusunngortinnissaannut annertunerusumik soqutiginnissilertiniarluni tapiisarnermi aaqqissuussineq pillugu nalunaarummik atuuttumik aaqqiinissamik pisariaqartitsinnaanermik paasiniaaneq.

Isuma

Ineriartortitsinermut suliniutit inuussutissarsiortuniit aqutsiveqarfimmiillu aalajangersakkat iluanni aningaasatigut atugassaritinneqartut aalajangersarneqarsinnaasut.

Piffissamut pilersaarut

Ukiunut qulinut tulleriinnilersuilluni ineriartortitsinissamut pilersaarut tassunga missinnersuutit ilanngullugit aalajangersarneqassapput 2007-ip aamma 2008-p ingerlanerani.

5.4 Naleqalersitsisarnernup tamarmiisup isiginiaerneratigut annertunerusumik isertitaqartarnissaq

Nunalerinermi paasineqaraluttuinnarpoq naleqalersitsisartut tamarmik, tunisassiortut pingaarnerniit tuniniaasunut, suleqatigiinneq annertunerusumik isertitaqarnissamut pitsaanerusumillu unammillersinnaassutsimut tapersiisartuq. Suleqatigiinnerit taamaattut annikitsukkaarlugit immikkuullarissunik tunisassiornernik nutaannik pilersitsisarnermut tapersiisarput ingerlatanilu ingerrlareersuni angusat annertusartarlugit.

Immikkoortuni tamani tunisassianik ineriartortitsinikkut annertunerujartortumik naleqalersitsisarnissaq inuussutissarsiornerup siunissaanut pingaaruteqarluinnarpoq.

Pisariillisaanikkut ineriartortitsinikkullu ingerlatsinermit aningaasaqarnermi sinneqartooruteqalersitsisoqartariaqarpoq.

Tamanna illuatungaagut ilinniartitaanermit ineriartortitsinermilu pisortat tapersiisarnissaannik tunngavissiissaaq.

Taperseeriaatsit taakku WTO-p iluani nunat tamat suleqatigiinneranni Kalaallit Nunaata peqataaffigisaani aamma akuerineqarsinnaasariaqarput.

Taassuma saniatigut niuerfinnik tunisassianillu ineriartortitsineq nunalerinermik inuussutissarsiornermi isertat annertusarnissaanni annertuumik tunngaviussapput.

3.5 'Tuniniaavinni pissutsit pitsaanerusut

Tassani unammilligassat imatut eqikkaarneqarsinnaapput:

Nunarsuarmi tamarmi inuussutissat pillugit unammilleqatigiinneruleriartorneq pisiniarfiutillilu kattus-sunneri.

Nunarsuarmi niuernermit ammanerulersitsineq, taassumalu kinguneranik avataaniit nunalerinermut politikkitta allanngortinnissaa pillugu tatisimaneqalersinnaaneq.

Atuisartut piumasaqarleriartuinnarnerat, taassuma ataani pitsaassuseq tunisassiallu ajornaallisarnissai pillugit.

Nioqqutissat akisugajuttarput, piffissanilu inuuniarnikkut atukkat appasitsillugit tuniniarneqarneri ajornartorsiutaasinnaavoq.

Tunisassiat amerlassusiisa killegarneri tunisassiorfimmi tunisassiorsinnaassutsimik atuinermit annikillitsisarput.

Nunarsuarmi inuussutissanik tunisassiorfiit ukiuni kingullerni aalajaallisarnikuupput. Ingerlatsisut, tunisassiornermi tuniniaanermilu, ikiliartorput alliartorlutillu.

Ineriartorneq pingaartumik niuertarfiit ingerlatammik allisaanissaminnik annertuunillu ingerlatsinermit pitsaaquteqalernissamik kissaateqarnerannik aqunneqarpoq. Pingaartumik nunani killerni amerlasuunik pisiniarfiuteqartunit aqunneqarpoq. Niuertarfiit anginerulersikkiartorlugit tunisassiorlut allisarnermut malinnaasariaqalernikuupput, taamaaliunngikkunik amerlasuunik pisiniarfiutillit alliartuinnartunut sullissisinnaannginamik. Ineriartornerup taassuma ingerlaannarnissaa ilimagineqarpoq. Nunap iluani pisisartut amerliartortin-niarlugit aningaasaqarnermi ineriartornermut tamanut atuuttumut sanilliullugu inuussutissat akikilliarput, inoqutigillu isertitaat ikiliartuinnartut inuussutissanut atorpeqartarput.

Kalaallit Nunaat niuerfittut mikigaluartoq ilaatigullu immikkoortuugaluartoq Kalaallit Nunaanni atuisartut niuertarfiit pisiortornerminni isumaqatigiissutaasigut nunarsuarmi niuerfinni unammineq iluaqutigissavaat. Nunami namminermi inuussutissat pillugit unammilleqatigiinneq, soorlu savaqqat neqaat pillugit, suli annertusiartussaaq.

Inerniliisoqartariaqarpoq Kalaallit Nunaanni tunisassioortut (pingaarnerit taakkulu tullii) akit qaffakkiartornissaat ilimagissanngikkaat, akerlianik tunitsiviit pigiinnarusullugit akit allat ineriartornerinut sanilliullugu pisi-niarfinni akit ataavartumik appariartussapput.

Kalaallit Nunaanni nunalerinermi tunisassioernerup aamma pisariillisarnissaanik avataani pissutsit pisariaqar-lersitspput, taamaalilluni tunisassioortut ataasiakkaat imminut akilersinnaanerujartortumik ingerlatinnissaan-nik piunasaqarfiulerluni, tamassumalu kinguneranik aqqissuussaannermik ataavartumik naleqqussaanissa-mik pisariaqalersitsisoqarluni.

Akit qaffasingaatsiartut pigiinnissagaanni uku ilaatigut pisariaqarput
tunisassianik pitsaalluinnartunik pilersuisinnaaneq,
pitsaalluinnartuuneri uppersarlugit kiisalu
tunisassianik pisisartunut ilisimasaqarlualuni tuniniaasinnaassuseqarluni.

3.6 Tunisassioortunut atugassaritinneqartut

Tassani unammilligassat imatut eqikkarneqarsinnaapput:

Avatangiisini atugassarititat pioreersut savaaqat neqaat pillugit nunarsuarmi unammillertitsinnut pin-gaarnernut, Australiamut, New Zelandimut Argentinamullu, sanilliullugit annikinnerupput.
Nunalerinermi isertitat inuussutissarsiutini allani ineriartornernut malinnaatinneqassapput.
Tunisassioernermi pisariillisaanissamik ataavartumik piunasaqaatit.
Tunisassioortut ikikannersut erniortitsinermik suliaqarput.
Isertitatigut tunngaviit allanngorartinnissaannik pisariaqartitsineq.

Ukiuni kingullerni savaatillit inuusukannerlutik savaaqateqarnermik ingerlataqarunnaartarput. Savaateqar-nermik ingerlatsiunnaartut angusaqarnermikkut ajornerpaajunikuunngillat, kisiannili inuussutissarsiutini allani isertitsiviusinnaasut allat pitsaanerunikuupput.

Tassunga peqatigitillugu tunisassioortut unammilligassaat tamanut tunngasut aqqiiviginiarlugit nunalerinermik inuussutissarsiorerup sukkasuumik ingerlatsiffigillualernissaanik suliaqarneq oqimaannikuuvoq. Siunnersu-inermut, ilinniartitaanermut misileraanermullu pisortat aningaasaliissutaat ukiut ingerlanerini nikerarnikuup-put, taassumalu kinguneranik ingerlaavartumik suliniuteqarnissaq ajornartorsiutaalernikuuvoq.

Aammattaaq suliniutini amerlangaatsiartuni nunalerisuni arlalinni tunngaviusumik ajortorsiutitut tunngatin-neqartariaqarnikuupput. Tamassuma takutippaa pisarnerit malillugit tunisassioernerut aamma suliniutit nu-taat aqqutigalugit annertunerusunik isertitaqarnissamut periarfissaqartitsilemiarluni pisinnaasanik ineriartor-titsinissamik pisariaqartitsisoqartoq.

3.7 Ilinniartitaanermut atugassaritinneqartut aamma misileraasarneq

Nunarsuarmi sukkasuumik ineriartorfiusumi pingaaruteqarlunnaarpoq inuussutissarsiutini tamani – taassuma ataani aamma nunalerinermi – ilinniartitaanermi suliniutinik aalajangersaanissaq.

Tamanna atuuppoq inuussutissarsiummik ingerlatsilersinnaasunut nutaanut, taamatuttaarli aamma inuussu-tissarsiutini ingerlatsereersuni, taakkuami ilisimasaat teknologi ullumikkutut ineriartupallatsillugu pisoqali-pallattarput.

Taamaammat pissusissamisuussaaq misileraanermik, ilinniartaanermik ilinniartitaqqittarnermillu ingerlatsineq nunalerinermut tapiissutiniit ilinniartitaanermik ingerlatsivimmi aningaasaliissutitut nuunneqarpata. Aammattaaq pissusissamisuussaaq Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit Inuussutissarsiornermut Inuussutissarsiutinullu Ilinniartitaanermut Pisortaqaarfiup ataani brancheudvalgimik misileraanermilu ataatsimiititaliamik pilersitsisoqarnissaa. Nunalerinermi qaffasissumik ilinniartaaneq misileraasernerlu naleqquttoq ingerlatiinnarniarlugu ineriartortinniarlugulu taakku pisariaqartunik sulisussaqaarnissaat ilisimasaqaarnissaallu ilimagisariaqarpoq.

Naalakkersuisut kissaatigaat namminiilernissamut tamani ilinniartitaanermik immikkut suliniuteqaarnermi aamma nunalerinermik inuussutissarsiorneq ilanngunneqassasoq.

3.8 Tapiisarnermi atugassarititat

Naalakkersuisut pingaaruteqarluinnartutut isigaat nunalerinermut tapiisarneq ineriartornermut tapiisarnertut/aaqqissuussaanermi tapiisarnertut killeqartumillu ingerlatsinermut tapiisarnertut pisassasoq Nunalerinermi ineriartornermi tapiissutit assigiinngitsut marluk taaneqarsinnaapput, tassani savaateqaarnermut atatillugu tunisassianik ineriartornermi tapersiissutit aamma aallarnisarnermi tapiissutit.

Tunisassianik ineriartortitsinermut tapersiissutit aaqqiinernut assersuutigalugu takornariartitsisarnermut nunamilu inuussutissarsiutitut taaneqartartunut tapersiissutitut assingupput.

Aallarnisarnermut tapiissutit savaateqarfinnut nutaanut aallarnissaanermut pioreersullu nutarsarnerinut atatilugu aallarnissaanermi isertitassaraluanut matusissutissatut tunngaviusumik tunniunneqarsinnaapput. Taassuma saniatigut isumaliutigineqartariaqarpoq savaateqarfiit kattunnerannut tapersiisoqassanersoq, kattunnerit taamaattut inuussutissarsiummi isertitaqarsinnaassuseq annertusarpassuk.

Ineriartortitsinermut toqqaannartumik tapiissutit saniatigut Namminersornerullutik Oqartussat siunnersuisarnerup, allaffissornerup, misileraasarnerup ilinniartaanerullu ingerlanneqaarnerinut ullumikkut Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit ataanni Nunalerinermut Siunnersuisoqarfimmit ingerlanneqartunut nunalerinermik inuussutissarsiutip ineriartortinnissaanut ullumikkut tapersiisarput. Pisinnaasanik ineriartortitsinermi pingaartumik siunertaavoq inuussutissarsiutip pisariillisaavigineqarnissaanut tapersiinissaq, taamaaliornikkut inuussutissarsiortut nunaateqarfinni atasiakkaani ingerlatsinerminnik pitsanngorsaaniassammata, periutsinmik nutaanik misileraanikkut aammalu inuussutissarsiortunut taakkunannga paasisitsiniaanikkut kiisalu angusassamik toraagaqarluni siunnersuisarnikkut pikkorissartitsisarnikkullu.

Siunnersuisoqarfik pisortat sinnerlugit allaffissornikkut arlalinnik suliaqarpoq, ilaatigut nunalerinermut tapiissutiniit allaffissornikkut aqutsinikkut, inatsisinut nalunaarutinullu atuuttunut tunngatillugu nakkutilliinikkut kiisalu nunaminernik atuinissamik qinnuteqaatinik aamma inuussutissarsiutinut tapersiisarfinnut taarsigassarsinissamik qinnuteqaatinik suliaqartarnikkut, ilaatigulugu nunaatillit naatsorsuusuunnerisigut. Sullisinerit taakku nunaatillit ilaatigut akilertarpaat.

**AAQQISSUUSAAANEQ PILLUGU POLITIKKIP ALLANNGORTINNERATIGUT
KAJUMILERSITSINERULERNEQ**

Suliniut

2009-2015 tapiissutit atorineqavinnissaannut Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiinnik tusarniaareernikkut siunnersuummik Naalakkersuisut saqqummiussiniarput. Allattoqarfiup suli-aq aallartissavaa, ilinniartitaanerup ilisimatusarnerullu Aalisarnermut, Piniarnermut Nunaleri-nermullu Naalakkersuisoqarfimmiit Inuussutissarsiutinut Ilinniartaanermut Pisortaqarfimmut nuunnerisigut agguaanissaq misissorniarlugu

Isuma

Inatsisartut nunalerineq pillugu politikkimi anguniakkanut sinaakkutit iluanni nunaleri-nermik inuussutissarsiummut tapiissutitut sinaakkutissamik tamarmiusumik Inatsisartut aalajangiissasut. Taassuma saniatigut ilinniartitaanermut ilisimatusarnermullu suliniutinut sinaakkutaasunik tamarmiusunik Inatsisartut aalajangiissasut.

Piffissamut pilersaarut

2009-mut tapiissutiissatut Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiinnut tusarniaareernikkut Naalakkersuisunit siunnersuut 2007-ip naanerani piariissaaq.

Tapiisarneq pillugu politikkimik nutarterinerup ujjartorneqartup ilusilersorneranut atatillugu nalilersuinernut ilanngunneqartariaqarpoq tapiissutaasinnaasunut siunnersuutaasinnaasumi uku isiginiagassat qanoq annertu-tigisumik isiginiarneqarsimanersut:

Ingerlatsinerup taamaalilluni tunsiasiornermi aningaasaqarnerup pitsanngorsarnissaanut kajumilersit-sinersoq.

Avatangiisit illersorneqarsinnaasumik mianeralugit ingerlatseriaaseqarnissamut kajumissaataanersoq. Inuussutissarsiummi naammassisaqarsinnaassutsip pitsaaneruseqarnerumik atorineqalernissaanut kajumissaa-taanersoq.

Savaateqarnermi aaqqissuussaannermi ajornatorsiutit annikillisinnissaannut tapersiinersoq, taassuma ataani savaaqqat neqaannik tuniniaarnerup saniatigut isertitsiviusinnaasunik allanik ineriartortitsi-nissamut kajumiissaataanersoq.

Allaffissornikkut aqukkuminarnersoq.

4. Nunalerinnermi tunisassiorneq - tunisassiat

Isertitaqartarinnermi siamasinnerusumik tunngavissiineq

Nunalerinnermi isertitaqartarinnermi siamasinnerusumik tunngavissiineq savaateqarfiit ataasiakkaat taamaallaat savaqqat neqaannik tunisinnermi akinik tunisassiornermilu avatangiisini allanngorarnernik annikinnerusumik isumalluuteqarnissamut tapersiissaaq

Allanik isertitaqarnissamut periarfissat sumiiffimmiit sumiiffimmut allanngorartussaapput, tuniniaanermut, periarfissat sumiinneq attaveqaatillu kiisalu nunaatillit ataasiakkaat inuttut pisinnaasaat apeqqutaassapput. Taamaammat nunaateqarnerinnavimmit isertitaqarnissamut periarfissat kisimik isiginiarneqassanngillat, kisiannili aamma assersuutigalugu takomariartitsinnermit, sanaluttarnermit kiisalu ukiup qanoq ilinera apeqqutaatillugu aalisarnermit isertitat annertusisinneqarnissaat. Isertitalli annertusinissaanni allanik isertitaqarniarnermut atatillugu aningaasaliissutitut aningaasaliisoqarnissaanik pisariaqartitsisoqassaaq.

Aammattaaq piffissami sivisunerusumi periarfissaassaaq Kalaallit Nunaanni nunalerinnermi nunani allani pitsaalluinnartunik neriniartarfinnut pitsaalluinnartunik immikkuullarissunillu avammut tuniniaasalernissaaq.

4.1 Naatitanik naatsiaanillu tunisassiorneq

Ruuanik naatitsisarneq savaatilinnut arlalinnut ukiorpassuarni saniatigut isertitsissutaasarnikuuvoq pingaaruteqartoq. Ruuat naatitaapput ukiut tamaasa pissarsiarineqarsinnaavoq mamarineqarluartullu – akittunngitsutigullu amerlavallaat tuniniarneqartarput, sumiiffinni tuniniaaviit ulikkaartoornerannik akillu apparnerinik kinguneqartumik.

Naatsiianik tunisassiorneq ukiuni kingullerni malunnatilimmik annertuseriarnikuuvoq, 2006-imilu 70 tonsit missaaniillutik.

Sumiiffini ujaqarpiangitsunik nunaqartillugu annertusaasoqarsinnaavoq aammalu aasakkut unnuakkut qerinangitsuni kiisalu aasaanerani nigermut oqqiuffeqartuni. Naatsiianik tunisassiorneq nunaatilinnut ataa-siakkaanut annertuumik isertitsissutaasalernikuuvoq.

Annertusaarujussuortoqarsinnaanera ilimanarpoq, kisiannili naatsiianik annertunerusumik tunisassiornermi maskiinarsulernissaaq pisariaqarpoq. Maskiinarsulernermi tassani pingaartumik paaassutitut aningaasaliinissaaq pisariaqarpoq. Aammattaaq ilaatigut takutinneqartarnikuuvoq naatsiat kukkusumik uninngasuutiginerisigut asiusoornisaaq pinngitsoorniarlugu qanoq passussinissamik uninngasuuteqarnissamillu ilisimasat annertusarnissaannik pisariaqartitsisoqarsinnaavoq.

Ruuanik naatsiaanillu tunissiornerup kiisalu Upernaviarsummi Nuullu Kangerluani tunisassiornerup saniatigut naatitanik tunisassiorneq annikitsuararsuuvoq.

Pingaartumik naatitat ”timmisartukut tikisitat” nunami namminermi tunisassiat unammillersinnaavaat, naatitat taakku eqqussat assartorneranni aningaasartuutaasorujussuusarmata.

Qularutissanngitsumik naatitanik tunisassiornerup ineriartortinnissaa periarfissaqarpoq, tamassumanili illutik naatsitsivinnik anginerusunik pisariaqartitsisoqarpoq. Annertunerusumik naatitanik tunisassiorneq, illut naatitsiviit 2-3000 m²-itut angitigisut atorlugit, piffissami tamarmi inuussutissarsiutaasussaassaaq.

Illuni naatitsivinni naatitsisarneq ilimanarsinnaavoq niuernermit atugassaritinneqartartut atorlugit ingerlanneqarsinnaavoq, tamatumani pisariaqarpoq siaruaasarnermi pissutsit aaqqiivigineqarnissaat, naatitsivimmiit

atuisartumut assartuineq eqqarsaatigalugu – nassitsisarnerup qanoq akulikitsiginera aningaasartuutillu anner-tussusaat eqqarsaatigalugit.

Nunaateqarfiit mikinerusut ikitsunik savanik erniortuuteqartut illoqarfiit nunaqarfiillu anginerusut eqqaaniit-tut savaateqarnermut ilanngullugu saniatigut inuussutissarsiutitut mikinerusunik naatitsiviliorfissaqqinneru-sinnaagunarput.

4.2 Orpissanik ikkussuineq aamma naatitsiviliorneq

Nunarsuarmi silaannaap kissakkiartornera ukiuni kingullerni 50-ini Kujataani orpissanik ikkussuiner-mik misilittakkat eqqarsaatigalugit isumaliutersuutigineqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni islandimiut periusaat atorlugu nunaateqarfinni naatitsiviliorsinnaaneq taparserneqassanersoq. Órpissanik ikkussuineq Norgep a-vannaani, Savalimmiuni Islandimilu pisortani taparserneqartarpoq. Misilittakkat takutinnikuuaat Kujataani orpiit naatinneqarsinnaasut, siunissamilu silaannaap kissarnerulernissaa orpiit naanissaannut tunngavissat pitsaanerulissannguatsiarpoq.

Immaqa, naatsitsiniarnermik suliniutinut atatillugu, naatitsiviliorniarneq Kujataani nunaateqarfiusuni piuk-kunnarluartuni aningaasanik annikinnerusunik taparserneqarsinnaassaaq, naasussanik ungaluliornerlu eqqar-saatigalugit.

4.3 Takornariartitsineq

1970-ikkunnili Qassiar-suup eqqaani savaateqarfinni ataasiakkaani unnuisarfeqarnikuuvoq, taakkulu aasaane-rani isertitsiffiusarput.

Nunalerinermi takornariartitsisarnerup ineriartorteqqinneqarnissaa sulissutigineqarpoq, tassani takornarissa-nik sullissineq suliniutigineqarnerulluni. Taassuma ataani nunaateqarfiup nammineq tunisassiaanik takorna-rissanik nerisitsisarneq kiisalu takornarissat atorsinnaasaannik pitsaanerusunik.

Siunnersuisoqarfik siusinnerusukkut Greenland Tourism suleqatigalugu nunaateqarnermik takornariartitsi-sarnermut atatillugu savaatillit paasisassarsiorlutik angalanerannik aqqissuinikuuvoq. Aammattaaq Destina-tion South Greenland suleqatigineqarluarpoq, tassungalu atatillugu savaateqarfinnut siunnersortit tikeraaqati-giinnikuupput kiisalu oqalugiartoqarnikuulluni paasisitsiniaallunilu ataatsimiisitsisoqarnikuulluni.

Nunaateqarfinnut feriatitsiniarluni islandimiut angalatitsiannut attaveqalernissaaq maannakkut sulissutigi-neqarpoq, ilaatigut misilittakkanik paarlaasseqatigiinniarluni aammali aataatsimoorullugu takoqqusaarisar-neq eqqarsaatigalugu.

4.4 Sanaluukat

Savaatillit nuliaat aamma/imaluunniit inooqataat ukiuni kingullerni sanalugaliortarpoq, taakkulu isertitanut tapertaasarput. Savat meqqui taamaallaat qilattakanut, alersinut, tujuulunnut il.il. atorneqarneq ajorput, kisi-annili aamma isersimmatiliornermut atorneqartarlutik. Ivissuit iviillu panertitat perlakkanut il.il. atorneqar-tarput.

4.5 Immimmuk nersussuullu neqaanik tunisassiorneq

1998-imi nersussuaateqaqqilernerup kingorna 2006-ip aallartinnerani ikitsunik nersussuaateqarfiit sisamaap-put nersussuit katillugit 24-iullutik, nersussuit immuujartagaallutik neqaalu tunisassiarineqartarlutik.

Upernaviarsummi misileraaviup nersussuarnik immuujartagaateqalernissaaq piareersarpaa, immummik tuni-sassiorfeeralior-nikut immimmik imigassamik yoghurtimillu tunisassiornissa siunertaralugu. Siunertaavoq Kalaallit Nunaanni aningaasarsiutigalugu immummik tunisassiornissamut periarfissat qulaajaaffiginiarlugit.

Aammattaaq nunaatiliup namminersortup Upernaviarsummi misileraavik suleqatigalugu nersussuit neqaan-nik tunisassiornermik ineriartortitsivoq – irlandimiut nersussuaataannik dexterinik.

Kujataani nersussuaateqarnerup ineriarteqqinnissaanut aningaasaliiffissanut nutaanut aningaasaliisussamik pissarsinissamut periarfissat ilaatigut ajornartorsiutaapput, tassa aallarnisarnermi annertuunik aningaasartuu-teqartussaammat.

4.6 Amminik tunisassiorneq

Kalaallit Nunaanni siusinnerusukkut amminik tunisassiortoqarnikuuvoq, kisiannili 1990-imili kingorna tunisassiorneq unitsinneqarpoq. Amminik tunisassiornerinnaq, savaateqarnermut ilaliullugu, periarfissaasinnaavoq, kisiannili annertuumik ilinniartitsinissaq pisariaqarpoq kiisalu aalisakkat perlukuinit, toqoraanermi perlukunit aammalu piniartuniit puisit neqaannik sinnerutuniit nerukkaatissanik pissarsinissami ”attaveqaatit” qularnaatsut pilersinneqartariaqarput. Siunissami saarullinniarnissaq immaqqa amminik tunisassiorneq siunertaralugu uumasuuteqarfinnik nutaanik pilersitsinissamut tunngaviliisinnaavoq.

2003-mi upernaakkut amminik tunisassiorneq siunertaralugu uumasuuteqarneq Siunnersuisoqarfimmiit savaatilinnut pikkorissaatigineqarpoq

aammattaq Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Pisortaarfik chinchillaateqarnermik suliniut ataaseq taperseerineqarnikuuvoq. Chinchillaateqarneq Greet Greenland A/S suleqatigalugu ingerlanneqarpoq, taassumalu ammit Glostrupimi amminik akitsorterussivimmi tuniniartarpei.

Amminik tunisassiorneq nunarsuarmi sumiiffiit amerlanersaanni niuernerme atugassaritaannat tunngavigalugit ingerlanneqartarpoq, taamalillunilu nunarsuarmi ammit akiinik taamaallaat tunngaveqarluni ingerlanneqartarluni. Taanna unammillerfiusorujussuuvoq, tuniniaavinnilu akit allanngorartorujussuupput, amminillu tunisassiorneq siunertaralugu uumasuutillit suliamik ilisimasaqarlunissaat pikkorissuunissaallu pisariaqarluni.

4.7 Tuttuuteqarneq

Ullumikkut marluk tuttuuteqarfiupput, tamarmik Narsap kommunianiittut, tunisassiornerlu avammut tuniniaanermik annertunerusumik tunngaveqarpoq, ilaatigut killeqanngingajattumik aavartoqartarnera pissutigalugu, taassumalu Kalaallit Nunaanni tuttu neqaannik tuniniaavinni amerlassusaatigut akiisigullu tatisimavai. Tuttuutit amerlassutsimikkut assigiinngesat. Aappaani tuttu nujuitsut 200-t missaaniupput, aappaanilu 2.200-it missaaniillutik.

Tuttuuteqarfissatut akuerisaasumi naasoqarniarneq suli ajunngilaq. Ukiunerani ukiup sikoqartillugu tuttu nujuitsut tuttuuteqarfissatut akuerisaasup avataanut pisinnaasarput, tuttulli snescooterit iluaqutsiullugit katersorneqartarput. Ukiuni kingullerni tuttu tuttuuteqarfissatut akuerisaasup iluaniittarput, tassa silaannaap allanngoriartorneranut atatillugu sikuneq ajormat.

Kisaatiginartup tuttuunik nujuitsunik kisitsisoqarnissaa kiisalu naasoqassusianik nutaamik misissuisoqassasoq, tuttuuteqarnermi savaateqarnermilu pissutsit paasiniarniarlugit.

Neriniarfiusinnaasuni sinnerittuni nujuitsunik tuttuuteqarnissaq ajussanngilaq. Kalaallit Nunaata Kitaata Kujatani tuttuuteqarnermi neriniarfiusinnaasut atorneqanngitsut annertoorujussuupput.

Kalaallit Nunaanni tuttuuteqarnermik inuussutissarsiornermi assersuutigalugu EU-mut sanilliullugu sinaakkutaasunik atugassaartitsisoqarpoq, ilaatigut unammillikkanut qaninnernut sanilliullugu ikinnerungaartunik pisortanit tapersiisoqartarluni; aammalu ineriartortitsinermi tapersiissutitut akinut toqqaannartumik tapersiisarneq eqqarsaatigalugu. Sinaakkutaasumik atugassaritinneqartut taakku Kalaallit Nunaata Kitaata Kujataani nujuitsunik tuttuuteqarnerup annertusarsinnaaneranut atatillugu annertunerusumik nalilersorneqartariaqarput.

4.8 Kukkukuunik tunisassiorneq

Siusinnerusukkut nunaateqarfinni ataasiakkaani sumiiffimi tuniniagassanik manninnik ikitsunik tunisassior-toqartarnikuuvoq, tunisassiornerli taanna uninnikuuvoq. Taamaalilluni nunaateqarfinni nammineq atugassa-nik maannakkut tunsiasortoqartarpoq. Manninnik tunisassioqqilernissami manninnik eqqussuineq unam-millerneqartorujussuussaaq, ineriartortitsinermilu manniit qanoq sivisutigisumik uninngatinneqarsinnaaneri-nut malittarisassat allanngortinnissaaq pisariaqarpoq.

Taamaalilluni qallunaat manniutaasa tuniniarneqartarneranni Kalaallit Nunaanni immikkut akuersissuteqar-toqarnikuuvoq, tassani manniit qaammatinik pingasunik pisoqaassusillit tuniniarneqarsinnaallutik. Taamatut immikkut akuersissuteqarnerup nunami namminermi manninnik nutaanik tunisassior-nissami unammiller-nermi iluaqutissaqartinngilaa.

5. Nunalerinermi aningaasaqarneq

Soorlu immikkoortoq 2-mi oqaatigineqartoq nunalerinermut toqqaannartumik tapersiissutit 2007-imi 13 mio.kr.-it missaaniipput. Tapersiissutit taamatut annertussusaat piffissap ingerlanerani assigiinngiaarni-kuupput, kisiannili aningaasannarninermi isertitaasinnaasut aammalu nunalerinermi aningaasartuutit im-minnut naapertuutinnginnerinik takutitsillutik.

Qitiusumik allaffeqarfimmi nunalermi aningaasaqarniarneq nalilersuivittoqarnikuunngilaq, taassuma ataani illut maskiinallu nalikillilernerisa annertussusaat, tamassumalu soorunami qitiusumik allaffeqarfiup nunale-rinermi soqutigisartunik assigiinngitsunik pitsaasumik suleqateqarnissaa annikillisippaa. Taamaalilluni asser-suutigalugu nunaateqarfiit kattussuunneranni pisariillisaanissamut periarfissaavit maannakkut aamma naliler-sorneqarsinnaanngillat.

Pissutsit taakku Naalakkersuisut aqqinniarpaat, taamaalilluni siunissami pisortat aningaasaliisartut nunaleri-nermik inuussutissarsiornermi aningaasaqarnermi inissisimavimmik nutartikkamik paasissutissinneqartarsin-naaniassammata.

Pissutsit qulaani taaneqartut pissutigalugit Nunalerineq pillugu Politikkimik nassuiaanermi uani nunaleri-nermik aqqissuussisinaanerni assigiinngitsuni tapiissutissatut pisariaqartitat erseqqissumik oqaatigineqar-sinnaanngillat, tunisassiornermut, isertitaqartarnermi pissutsinut il.il. tunngatillugu.

Nunalerinermik inuussutissarsirotoq namminneq aningaasaqarniarnermik assigiinngitsunik takussusissior-nikuupput, nassuiaammullu uunga ilassutitut ilanngunneqarput.

Ataatsimut isigalugu oqaatigineqarsinnaavoq inuussutissarsiornermut tapiissutit kingunerisinnaagaat inuus-sutissarsiuutini pitsaannngitsumik ingerlatsinermik kinguneqartitsisinnaasut. Aningaasanut Inatsimmi inuussu-tissarsiuutitut tapersiisarnermi aningaasaliissutit ikilineqassappata, soorlu tamanna 2007-imut Aningaasanut Inatsimmit ukiunut missingersersuiffiusuni ersittoq, nunalerinermut aningaasatigut tapiissutit tapersiisarn-nermut aqqissuussinerit allat aqutigalugit qulakkeerneqarnissaat pisariaqalersinnaavoq.

Ingerlatsinermut tapiissutit

1999-imiilli immikkoortunut pingaarnernut pingasunut ingerlatsinermut tapiissutinik takussutissiaq tabelimi ataaniittumi takuneqarsinnaapput:

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Tunisinermi tapiissutit	4.380	3.500	7.700	5.700	5.025	5.725	6.525	6.912
Aaqqissuussaanermut tapiissutit	350	350	492	500	400	3,900	3,900	3,900
Aallarnisarnermut tapiissutit	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200
Katillugit	6,930	6,050	10,392	8,400	7,625	11,825	11,625	13,012
Nunaateqarfiit amerlassusii	51	51	47	47	47	47	51	51
Toqqaannartumik tapiissutit agguatigiissillugit	0,134	0,119	0,221	0,178	0,162	0,252	0,228	0,255
<i>Toqoraavimmi ingerlatsinermut tapiissutit</i>	-	-	-	-	-	1,800	1,575	1,188